

SEDAT DUMLU	KİŞİLERARASI İLETİŞİMDE SOSYAL ETKİ VE UYMA BAĞLAMINDA OKYANUS AŞIRI ÇALIŞAN GEMİ ADAMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	HALKLA İLİŞKİLER ANABİLİM DALI KİŞİLERARASI İLETİŞİM BİLİM DALI	İSTANBUL, 2019
T.C MARMARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ HALKLA İLİŞKİLER ANABİLİM DALI KİŞİLERARASI İLETİŞİM BİLİM DALI KİŞİLERARASI İLETİŞİMDE SOSYAL ETKİ VE UYMA BAĞLAMINDA OKYANUS AŞIRI ÇALIŞAN GEMİ ADAMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA Yüksek Lisans Tezi SEDAT DUMLU İstanbul, 2019			

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
KİŞİLERARASI İLETİŞİM BİLİM DALI

**KİŞİLERARASI İLETİŞİMDE SOSYAL ETKİ VE UYMA BAĞLAMINDA
OKYANUS AŞIRI ÇALIŞAN GEMİ ADAMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

SEDAT DUMLU

Danışman: DOÇ. DR. EMEL POYRAZ

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

HALKLA İLİŞKİLER Anabilim Dalı KİŞİLERARASI İLETİŞİM Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi SEDAT DURLU'nun KİŞİLERARASI İLETİŞİMDE SOSYAL ETKİ VE UYMA BAĞLAMINDA OKYANUS AŞIRI ÇALIŞAN GEMİ ADAMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 20.06.2019 tarih ve 2018-18/17 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 02.07.2019

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1.	Tez Danışmanı	Doç. Dr. EMEL POYRAZ	
2.	Jüri Üyesi	Doç. Dr. ŞEYDA AKYOL	
3.	Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi ECE ÜNÜR	

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Sedat Dumlu
Anabilim Dalı	: Halkla İlişkiler
Programı	: Kişilerarası İletişim
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Emel Poyraz
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Temmuz 2019
Anahtar Kelimeler	: Kişilerarası İletişim, Sosyal Etki ve Uyma, Gemi Adamı, Aile İçi İletişim

ÖZET

KİŞİLERARASI İLETİŞİMDE SOSYAL ETKİ VE UYMA BAĞLAMINDA OKYANUS AŞIRI ÇALIŞAN GEMİ ADAMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu araştırmanın amacı, okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının aile bireylerinin sorunlarının incelenerek kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyma çerçevesinde değerlendirilmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu; okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşleri ve çocukları oluşturmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın çalışma grubu; 16 eş ve 14 çocuk olmak üzere 30 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma, ölçüt örneklem metodu kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama amacıyla, eşler ve çocuklarda ayrı olarak, açık uçlu sorular içeren görüşme formu kullanılmıştır. Bu araştırmada, okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının aile bireylerinin sorunları incelenerek ve bu sorunları kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyma niteliklerine göre algılarının ortaya çıkarılması amacıyla olgu bilim nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde, içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilmiş olan bulgular, farklı kategorilerde değerlendirilmiş ve bu değerlendirmelere göre sonuçlar yorumlanmıştır. Araştırmada elde edilmiş olan bulguların sonucuna göre; gemi adamlarının mesleğinin hem aileleri hem de kendileri için kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyma bağlamında babanın eksikliği ve iletişimde yaşanan engeller gibi olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olduğu saptanmıştır.

GENERAL INFORMATIONS

Name and Surname	: Sedat Dumlu
Field	: Public Relation
Programme	: Interpersonal Communication
Supervisor	: Doç. Dr. Emel Poyraz
Degree Awarded and Date	: Master – July 2019
Keywords	: Interpersonal Communication, Social Impact And Compliance, Seafarers, Family Communication

ABSTRACT

A STUDY ON OVERSEA SEAFARERS IN THE CONTEXT OF SOCIAL IMPACT AND ADAPTATION IN INTERPERSONAL COMMUNICATION

The aim of this study is to examine the problems of family members of seafarers working over the ocean and to evaluate them within the framework of social impact and compliance in interpersonal communication. The study group of the research; The wives and children of seafarers working across the ocean. In this context, the study group; It consists of 30 participants, 16 spouses and 14 children. The research, criterion sampling method was used. In order to collect data, an interview form including open-ended questions was used separately for spouses and children. In this study, phenomenological qualitative research method was used to investigate the problems of family members of seafarers working over the ocean and to reveal their perceptions of these problems according to their social impact and compliance in interpersonal communication. In the analysis of the data, content analysis was used. The findings obtained from the research were evaluated in different categories and the results were interpreted according to these evaluations. According to the results of the research; It was found that the profession of seafarers caused negative situations such as lack of father and obstacles in communication in terms of social impact and compliance in interpersonal communication both for their families and for themselves.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada; kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyma bağlamında aile ilişkilerinin nitel araştırma desenlerinden olgubilim ışığında incelenebilmesi amalanmıştır. Bu araştırmanın yapılmasında, desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Emel Poyraz’a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, hayatta her zaman bana destek olan, iyi bir eğitim almam için bütün olanaklarını sonuna kadar kullanan bütün zor zamanlarımda yanımda olan sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2019

Sedat Dumlu

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLO LİSTESİ.....	X
ŞEKİL LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR	XIII
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	2
1.2 Araştırmanın Sayıtları	3
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları	3
2. KİŞİLERARASI İLETİŞİM VE AİLE İÇİ İLETİŞİM	
2.1 İletişim Olgusuna Genel Bir Bakış.....	4
2.2 Kişilerarası İletişimin Tanımı.....	7
2.3 Kişilerarası İletişimin Çeşitleri.....	9
2.3.1 Sözlü İletişim	9
2.3.2 Sözsüz İletişim.....	10
2.4 Kişilerarası İletişimi Etkileyen Faktörler	10
2.4.1 Fizyolojik Faktörler	10
2.4.2 Kişilik.....	11
2.4.3 Kültürel Faktörler.....	11
2.4.4 Fiziksel Çevre	11
2.4.5 Zaman Faktörü	12
2.5 Kişilerarası İletişimi Engelleyen Faktörler.....	12
2.5.1 Kişisel Faktörler.....	13
2.5.2 Fiziksel Faktörler	13
2.5.3 Semantik Faktörler.....	13
2.5.4 Zaman Baskısı.....	13
2.5.5 Algı	13

2.6. Aile İçi İletişim.....	14
2.6.1 Eşler Arası İletişim	14
2.6.2 Ebeveyn-Çocuk İletişimi	19
2.6.3 Çocuk-Akran İletişimi	24
2.6.4 Aile İçi İletişimin İlkeleri.....	26
2.6.5 Ailenin İhtiyaçları	30
2.6.6 Aile İçi İletişimin Engelleri	33
3. SOSYAL ETKİ VE GEMİCİLİK	
3.1 Sosyal Etki Kavramı.....	35
3.2 Sosyal Etki Deneyleri.....	36
3.3 Uyuma Davranışı Kavramı.....	38
3.3.1 Uyuma Davranışının Tanımı.....	38
3.3.2 Uyuma Davranışının Nedenleri	39
3.3.3 Uyuma Davranışı Üzerinde Etkili Olan Faktörler	40
3.4 Gemicilik Ve Gemi Adamları	42
3.4.1 Mesleki Olarak Gemicilik.....	42
3.4.2 Gemi Adamlığı.....	42
3.5 Gemi Seferleri	43
4. YÖNTEM	45
4.1 Araştırmanın Modeli	45
4.2 Araştırmanın Çalışma Grubu.....	45
4.3 Araştırmanın Veri Toplama Araçları	45
4.4 Verilerin Toplanması.....	46
4.5 Verilerin Analizi.....	46
5. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	48
5.1 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Eşlerine Ait Bulgular ve Değerlendirmeleri.....	48
5.1.1 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Eşlerinin Demografik Özellikleri.....	48
5.1.2 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Tanışma Durumları	50
5.1.3 Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizcilik Hakkındaki Görüşleri...	51
5.1.4 Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizci Eş Seçmesinin Nedenleri .	52

5.1.5 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Meslekleri ve Meslekte Çalışma Süreleri.....	54
5.1.6 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Sefer Süreleri.....	55
5.1.7 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleri Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları	56
5.1.8 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Yaşadıkları Ailevi Zorluklar Ve Kolaylıklar Ve Ayrılıklarda Huzursuz Eden Yanları..	57
5.1.9 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşadıkları Zorluklar Ve Varsa Kolaylıklar.....	60
5.1.10 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerine Olan Güvenleri	61
5.1.11 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıkların Kadın Erkek İlişkilerine Etkileri Hakkındaki Görüşleri.....	61
5.1.12 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Evliliklerini ve Aile Birliklerini Korumak Adına Yaptıkları Şeyler	63
5.1.13 Araştırmanın Çalışma Grubunun Çocuklarını Ayrı Kalışlardan Olumsuz Etkilenmemesi Adına Yaptıkları Şeyler	64
5.1.14 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumları ve Katılanların Deneyimleri.....	65
5.1.16 Araştırmanın Çalışma Grubunun Sefer Dönüşü Eşlerinde Gözlemledikleri Değişimler	67
5.1.17 Araştırmanın Çalışma Grubundan Bazılarının Eklemek İstedikleri .	68
5.2 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Çocuklarına Ait Bulgular ve Değerlendirmeleri	68
5.2.1 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Çocuklarının Demografik Özellikleri	68
5.2.2 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Meslekleri ve Meslekte Çalışma Süreleri.....	69
5.2.3 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefere Gitme Sıklıkları ve Sefer Süreleri.....	71
5.2.4 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babaları Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları	71
5.2.5 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzun Süre Ayrı Kalışlarında Ailelerini ve Kendilerini Etkileyen Şeyler ve Babalarının Evden Uzak Kalışının İyi ve Kötü Yanları	73
5.2.6 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzak Oldukları Dönemlerde Yaşadıkları Ekonomik Veya Sosyal Zorluklar	75
5.2.7 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarından Uzak Kaldıklarında Baba - Çocuk İlişkilerine Olan Etkileri	76
5.2.8 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babaları Olmadıkları Sürelerde Anneleriyle İlişkileri	78
5.2.9 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli	

Seferlere Katılıp Katılmama Durumları ve Katılanların Deneyimleri.....	79
5.2.10 Araştırmanın Çalışma Grubundan Bazılarının Eklemek İstedikleri .	80
6. SONUÇ	82
KAYNAKÇA.....	90
EKLER	97
Ek 1 Eşler İçin Görüşme Formu.....	97
Ek 2 Çocuklar İçin Görüşme Formu	98

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 2. 1. Mutlu Evliliğin Faktörleri	17
Tablo 2. 2. Ortalama İlk Evlenme Yaşı.....	18
Tablo 2. 3. Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2015-2016	19
Tablo 5. 1. Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Eşlerinin Demografik Özelliklerine Ait Bulgular.....	49
Tablo 5. 2. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Tanışma Durumlarına Ait Bulgular.....	50
Tablo 5. 3. Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizcilik Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	51
Tablo 5. 4. Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizci Eş Seçmesinin Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	53
Tablo 5. 5. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Meslekleri ve Meslekte Çalışma Sürelerine Ait Bulgular.....	54
Tablo 5. 6. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Sefer Sürelerine Ait Bulgular.....	55
Tablo 5. 7. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleri Sefere Gittikleri Zaman Yaptıklarına Ait Bulgular.....	56
Tablo 5. 8. Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Yaşadıkları Ailevi Zorluklar Ve Kolaylıklar Ve Ayrılıklarda Huzursuz Eden Yanları Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	58
Tablo 5. 9. Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşadıkları Zorluklar Ve Varsa Kolaylıklar Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	60
Tablo 5. 10. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerine Olan Güvenleri.....	61
Tablo 5. 11. Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıkların Kadın Erkek İlişkilerine Etkileri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	62
Tablo 5. 12. Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Evliliklerini Ve Aile Birliklerini Korumak Adına Yaptıkları Şeyler Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	63
Tablo 5. 13. Araştırmanın Çalışma Grubunun Çocuklarını Ayrı Kalışlardan Olumsuz	

Etkilenmemesi Adına Yaptıkları Şeyler Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	64
Tablo 5. 14. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumlarına Ait Bulgular.....	65
Tablo 5. 15. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılanların Deneyimleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	66
Tablo 5. 16. Araştırmanın Çalışma Grubunun Sefer Dönüşü Eşlerinde Gözlemledikleri Değişimlere Ait Bulgular.....	67
Tablo 5. 17. Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Çocuklarının Demografik Özelliklerine Ait Bulgular.....	69
Tablo 5. 18. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Meslekleri ve Meslekte Çalışma Sürelerine Ait Bulgular.....	70
Tablo 5. 19. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefere Gitme Sıklıkları ve Sefer Sürelerine Ait Bulgular.....	71
Tablo 5. 20. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	72
Tablo 5. 21. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzun Süre Ayrı Kalışlarında Ailelerini Ve Kendilerini Etkileyen Şeyler Ve Babalarının Evden Uzak Kalışının İyi Ve Kötü Yanları Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	73
Tablo 5. 22. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzak Oldukları Dönemlerde Yaşadıkları Ekonomik Veya Sosyal Zorluklar Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	75
Tablo 5. 23. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarından Uzak Kaldıklarında Baba- Çocuk İlişkilerine Olan Etkileri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	76
Tablo 5. 24. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babaları Olmadıkları Sürelerde Anneleriyle İlişkileri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	78
Tablo 5. 25. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumlarına Ait Bulgular.....	79
Tablo 5. 26. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılanların Deneyimleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular.....	79

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 2. 1. İletişim Süreci Diyagramı	5
Şekil 2. 2. Kişilerarası İletişim İlişkisi	8

KISALTMALAR

Ç	Çocuk
Çev.	Çeviren
diğ.	Diğerleri
E	Eş
ed.	Editör
f	Frekans
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	Sayfa Numarası
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vd.	ve diğerleri

1. GİRİŞ

Toplumsal yönden iletişim, önce bir organizma olmanın, daha sonra psikolojik ve kültürel bir varlık olmanın, sosyal ve kültürel çevreyi ifade etmenin ve kendisini bu ortamda konumlandırmanın temelidir. Her toplumun kendi kültürüne göre bir örgütleniş biçimi ve toplumsal kültürel değişme süreci vardır. Hem bu örgütleniş hem de değişim süreci toplumun kendi içindeki ve diğer toplumlarla kurulan iletişim ağları ile gerçekleşir (Zıllıoğlu, 1996, s.61-62).

Sosyal bir varlık olan bir kişi topluluklarda, diğer insanlarla birlikte yaşar, böylece sosyal ihtiyaçları ortadan kaldırır ve kişisel yetersizliklerinden kaynaklanan birtakım sorunların üstesinden gelir. Birlikte yaşamak, birlikte olmak ve iş birliği yapmak, insanların birbirlerini tanımaları, birbirleriyle anlaşmaları, duygu, düşünce ve fikirleri paylaşmaları suretiyle gerçekleştirilebilir. Bu tüm endişeyi yaratan, insanları bir araya getiren ve gelişimine katkıda bulunan en önemli etkileşim süreçlerinden biridir (Tevruz ve diğerleri, 1999, s.157). İletişimin amacına ulaşabilmesi için yerinin ve zamanın önemli olduğunu bilmek gerekir. Doğru ve yanlış çevreden bağımsız değildir. Doğruyu ve yanlış ortaya koyan temel faktör yer ve zamandır. Buna göre bir olgu veya durum, kendinden anlamlı değildir ancak çevresel faktörlere göre doğru veya yanlıştır. Her şeyden önce, iletişim, insanın bir insan ve sosyal süreç olarak kendini gerçekleştirmesi açısından önemlidir. İletişim yoluyla, insanlar zihinlerinde kavram ve fikirleri ortaya çıkarma, paylaşma ve değerlendirme fırsatına sahiptir. İletişim yoluyla başkalarını etkilemek ve onlardan etkilenmek, fayda sağlamak, yararlı olmak ve başarı göstermek. İnsanlar arasındaki ilişkiler iletişim yoluyla gerçekleşir (Eroğlu, 2009, s. 277-278).

İletişim elbette insanlar ve diğer tüm sosyal sistemler için önemlidir, ancak iletişim bugün her zamankinden daha önemlidir. Günümüzde iletişimin önemi artmaktadır çünkü iletişim, bir güç kaynağı olan bilgi aktarımının temel aracıdır. Ortak bir tanımda, içinde bulunduğumuz dönem "bilgi çağı" olarak tanımlanmaktadır. Çağa değer katan bilgilerin ortaya çıkışı ve iletilmesi iletişim yoluyla elde edilebilir (Tutar, 2009, s.40-41).

Kişilerarası iletişim, karşılıklı güven temelli ilişkiler ağı oluşturan ve bilgi ve

duyguları paylaşmayı amaçlayan bireyler ve küçük gruplar arasında iki yönlü, sözel ve sözel olmayan etkileşim sürecidir. Kişilerarası iletişimin temel özelliği, kaynağın ve alıcının aynı anda paylaşması, çok sayıda sözlü ve sözsüz iletişim kanalından yararlanması ve karşılıklı gözlem ve etkileşimde iletişim kurmasıdır. Kişilerarası iletişime: arkadaş grupları içinde yapılan sohbetler, aile içi konuşmalar, televizyonlarda izlediğimiz siyasi tartışmalar, bilgisayar ortamında yapılan sohbetler, iş görüşmeleri gibi örnekler verilebilir (Kızılkale, 1999, s.21).

Kişilerarası ilişkiler, birbirlerinde mana bulan ve ilişkileri kişisel olmayandan kişisel olana doğru ilerlemekte olan insanlar arasında gelişen ve devamlı farklılık gösteren etkileşimsel bir paylaşım durumudur. Kişilerarası ilişkiler, bireyin yaşamında vazgeçilmez bir yere sahip olmakla birlikte kişilerarası ilişkilerin hem avantajları hem de dezavantajları vardır. Kişinin kendisi hakkında bir şeyler öğrenmesi ve benlik algısının artması kişilerarası ilişkilerin avantajları arasında sayılırken; ilişkilerde incinebilirlik ve kişinin zamanının önemli bir kısmının alması ise kişilerarası ilişkilerin dezavantajları arasında sayılabilir. Kişilerarası ilişkilerdeki genel aşamalar; kontak kurma, katılım, yakınlık, bozulma, onarım ve çözülme olarak sıralanabilir. Aile ilişkileri, arkadaş ilişkileri ve romantik ilişkiler, kişilerarası ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Güngör, 2011, s.45-46).

Günümüzde insanlar için en önemli konulardan biri olan iş hayatı, yaşam koşulları, gelecek için beklentiler ve planlardır. Bu konular insanların yaşamlarının çoğunluğunu oluşturmaktadır. İnsanlar günlük hayatlarını iş ve ev arasında yaşarlar ve iş ve aileye ait rolleri yerine getirmektedirler. İnsanlar günlük yaşantılarında, iş ve ev arasında iki rol taşıırken, ister istemez hem ailedeki problemleri işe hem de işteki problemlerini ailelerine yansıtabilmektedir. Yoğun ve uzun süreli çalışma hayatı, aile içindeki roller ve kişinin ailesi, insanların beklentilerinden etkilenmekte hatta bazen yük haline de gelebilmektedir. (Taylor, 2009, s. 313).

1.1. Araştırmanın Amacı

Denizlerin kullanımı, dünyada yaşanan ekonomik çalkantılara rağmen devamlı bir yükseliş içerisinde. Evrensel ticaretin %80'e yakını deniz taşımacılığıyla gerçekleştirildiği

gerçeği yaşanan bu yükselişin en önemli kanıtlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Otomasyon sistemlerindeki yaşanan gelişmelerin insan gücüne duyulan ihtiyacı azaltmasına rağmen denizciliğin olmazsa olmazı gemi adamıdır. Gemiler, alışma sürecinde bu emekçilerin evi gibi algılsa da uzun kontratlar sonucunda gemi adamları ait oldukları yere yani evlerine geri dönmektedirler. Kontratları sona eren ya da herhangi bir sebepten dolayı gemiden ayrılan gemi adamlarını aileleriyle birlikte onların sorunları da beklemektedir. Geride kalan aile bireyleri uzun süren ayrılıklar neticesinde birçok problemle karşı karşıya kalarak topluma entegre olmakta büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Yaşanan bu sorunlar ailenin topluma entegrasyonunu sorunlu bir hale getirmektedir.

Bu araştırmanın amacı, okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının aile bireylerinin sorunlarının incelenerek kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyuma çerçevesinde değerlendirilmesidir.

1.2. Araştırmanın Sayılıları

Araştırmanın sayılıları aşağıda belirtilmiştir:

- Araştırmanın alışma grubunun görüşme sorularına içtenlikle cevapladıkları sayılmıştır.
- Aile bireylerinin uzun süre ayrılıklar sebebi ile gemi personeli olan bireye uzaklığı, bu ayrılıkların eşler arası ilişkilerde ortaya çıkardığı sorunlar, baba - ocuk ilişkilerinde sorunlar, yalnızlaşan aile bireylerinin kişilerarası iletişim problemleri, aile bireylerinin sosyal ve uyum problemleri olduğu sayılmıştır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

- Bu araştırma, çalışma grubunu oluşturan okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşleri ve çocukları ile sınırlı olmaktadır.
- Araştırma, veri toplama aracında yer alan görüşme sorularıyla sınırlı olmaktadır.
- Çalışma, elde edilmiş olan verilerle sınırlı olmaktadır.

1. KİŞİLERARASI İLETİŞİM VE AİLE İÇİ İLETİŞİM

İnsanlar ilk çağlardan bu yana birbirleriyle iletişim kurmak amacıyla çeşitli yollara başvurmuşlardır. İlk başta doğayı taklit etme şeklinde bazı sesler çıkararak ve mağara duvarlarına resim yaparak iletişim kurmuşlar, sonrasında ise konuşma dili ortaya çıkmıştır. İnsanoğlunun gelişimiyle beraber yeni iletişim şekilleri oluşmuştur. Konuşma dilinden sonra, yazının icadıyla beraber teknolojiadaki gelişmeler ile iletişim, günümüzdeki halini almıştır. Bu doğrultuda iletişim olgusu bağlamında önemli bir yeri olan kişilerarası iletişim kavramı ele alınarak çalışmanın analiz edilmesine katkı sunacak tanımlamalara yer verilmiştir. Bununla birlikte sağlıklı ailelerin unsurlarından biri olan aile içi iletişim konusu hem bireysel hem de sosyal çerçevede incelenerek literatürel olarak tanımlanmaktadır.

2.1. İletişim Olgusuna Genel Bir Bakış

İletişim, herkesin bildiği, ancak çok az kişinin tatmin edici şekilde tanımlayabildiği insan faaliyetlerinden biridir. İletişim kelimesi, normal akademik anlamda yalnızca bir konu değil, aynı zamanda çok disiplinli bir çalışma alanıdır. Dilbilim, sosyoloji, psikoloji vb. birçok alan iletişimin çalışma alanı altındadır (Parlak, 2014, s.5).

Doğan Aksan, iletişim terimini “İletişim, bir merkezden diğerine bilgi, düşünce, dilek, uyarı ve taleplerin aktarılması, zamana ve yere göre geri bildirim alma olayıdır” şeklinde tanımlamaktadır (Aksan, 2003, s.28).

John, 1954’te iletişim kavramını “İletişim, düşünce veya fikirlerin sözlü değişimidir” şeklinde tanımlamıştır.

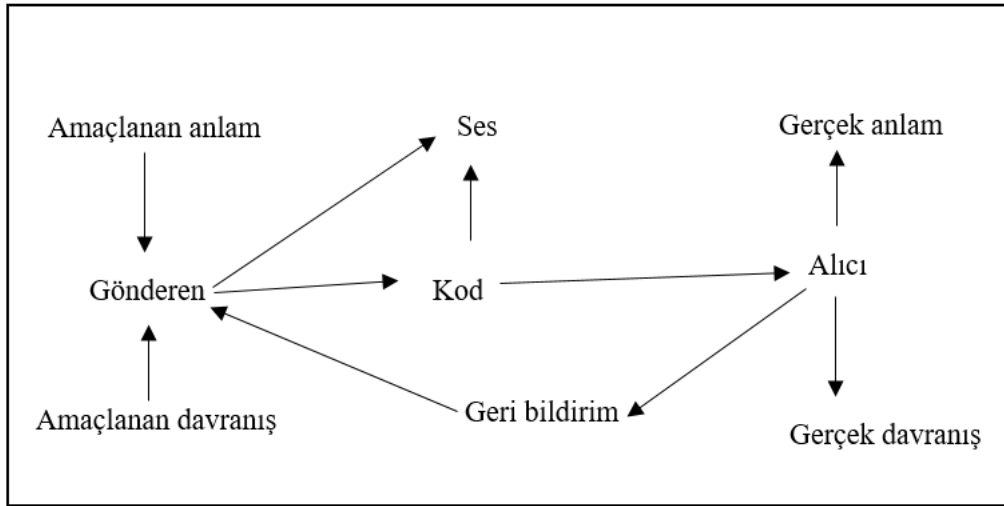
En basit haliyle iletişim, bir mesajı tanımlamak ve iletmek veya başka bir kişiye bilgi vermek için kelimelerin kullanılmasıdır. Bilgi, fikir ve duyguları paylaşmak için dili kod olarak kullanarak iletişim kurmaktayız. Doğadaki her şey bir iletişim sistemine sahiptir. İletişim sistemleri arasında en karmaşık olanı, insanın dilidir (Parlak, 2014, s.5).

Antropolojik epitet homo loquens'e (konuşan veya konuşan adam) (Herder, 1772) atfedilen insanlar, faaliyetlerinin büyük bir bölümünü iletişime adanmaktadır. Örneğin, bir günlük çalışmada katılımcılar tarafından kaydedilen olayların % 62'si aynı akşam

başkalarına anlatılmıştır (Pasupathi ve diğ. 2009, s. 89-124). İletişim, insanların “aşırı sosyalliğini” beslemekte ve teşvik etmektedir (Pinker, 2010, s. 8993–8999).

Bugün bildiğimiz iletişim kavramı, yıllar içinde gelişmiş ve çeşitli aşamalardan geçmiştir. İlk uygarlıklarda iletişim kurmaya ihtiyaç duyulduğunda, koçboynuzu, davul sesi ve duman sinyalleri gibi araçlar ve orta çağ boyunca, mesaj göndermek için güdümlü güvercinler kullanılmıştır. Modern zamanlarda iletişim, bir düğmeye basılarak (birisine telefon etmek, cep telefonunuzdan bir mesaj göndermek, bilgisayara bir mektup yazmak veya televizyonu açmak yoluyla) sıklıkla mümkün olmaktadır.

İLETİŞİM SÜRECİ

ÇEVRESEL BAĞLAM

Şekil 2. 1. İletişim Süreci Diyagramı

Kaynak: (Claude Shannon ve Warren Weaver (1949 İletişimin matematiksel teorisi) tarafından geliştirilmiştir) (Parlak, 2014, s.5).

Bir kişi diğerine bir mesaj gönderdiğinde, diyagramda gösterildiği gibi, mesajı gönderen kişi düşüncelerini ve duygularını kodlamak zorundadır. Anlamları için kod olacak bazı kelimeler veya eylemler bulmalılar. Mesajı alan kişi gönderenin fikrini okuyamaz; gönderenin ne anlama geldiğini anlamak için kelimeleri veya eylemleri çözmeleri gerekir (Şekil 2.1.) (Parlak, 2014, s.5).

İletişim, iletinin kaynak ile kodlanıp alıcıya ulaşımı ve alıcının bu iletiye karşı göndericiye geri bildirim yollaması ve bu şekilde göndericinin de bu iletiyi alması süreci

olarak ifade edilebilir (Yüksel, 2006, s.26). İletişim dairesel yapıdadır ve bundan dolayı da gönderici ve alıcı sürekli olarak değişim halindedir. Alıcı, kaynaktan gelen iletiyi alıp yorumlaması ile kaynak konumuna geçmekte ve gönderici ise artık yeni kaynakta alıcı durumunda bulunmaktadır (Aziz, 2012, s.34).

Gönderici iletişim sürecinin var olması için gereken iki kişiden biridir. İletişim sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi büyük oranda göndericiye bağlıdır. İletişim sürecine ilk hareketi veren kişi göndericidir. Gönderici, kendisine iletilen bilgilere göre mesaj olarak iletilecek bir fikir oluşturup bu fikri formüle eder (fikri rakamlara, kelimelere, formülere vs. dönüştürür) ve bu mesajı alıcıya gönderir (Koçel, 2018).

İletişim sürecini başlatan ve yönlendiren öge olan kaynak, kurum, kişi, radyo, televizyon, gazete olabilir (Gökçe vd., 2001, s.62).

Alıcı ise, gelen iletiyi algılayıp, anlamlandırıp, yorumlayan ve yorumları sonucunda belli davranışlar sergileyen kişidir, diğer bir deyişle hedeftir (Gökçe, 2006, s.28). İletişim sürecinin başarılı olması için alıcı oldukça önemlidir. Bu sebeple kaynak, iletiyi gönderirken alıcının özelliklerini iyi bir şekilde bilmeli, değerlendirmeli ve bu özelliklere uygun araç seçimi yapmalıdır (Güngör, 2011, s.27).

Araç, iletilerin kaynaktan alıcıya ulaşması için kullanılan araç ve gereçler bütününe denilmektedir. Mesajlar, bir araç vasıtası ile alıcıya gönderilmektedir (Aziz, 2012, s.30).

Mesaj diğer bir deyişle haber, göndericinin arzu, istek fikir ve düşüncelerini belirten sembollerdir. Bu semboller farklı görünümelerde olabilmektedir. Şekiller, resimler, işaretler, kelimeler, mimikler, beden dili, yüz ifadesi vs. gönderici tarafından anlam yüklenmiş her şey mesaj olabilir (Koçel, 2018).

Temel iletişim sürecinin son unsuru, alıcının göndericinin mesajına verdiği cevap geri bildirimdir. Bu cevap ile gönderici ilettiğin mesajın anlaşılıp anlaşılmadığını öğrenir. Geri bildirimi olmayan bir iletişim “tek yönlü iletişim” dir. Geri bildirimde önemli olan, alıcının göndericinin mesajına bir cevap vermesidir. Bu cevap yazılı, sözlü veya beden dili ile olabilir (Koçel, 2018).

İletişim sürecinde pozitif ve negatif geri bildirim olmak üzere iki tip geri bildirim vardır. Pozitif geri bildirim, kaynağın göndermiş olduğu iletiye, alıcının verdiği olumlu cevap olarak tanımlanabilir. Negatif geri bildirim ise, kaynağın göndermiş olduğu iletiye, alıcının vermiş olduğu negatif cevaptır (Tutar ve Yılmaz, 2002, s.32).

Kodlama ise, iletişim sürecinde kaynağın duygu ve düşüncelerini anlamlandırıp işaretlere dönüştürmesidir. Bu aşama, gelen mesajı algılama ve değerlendirme aşamasıdır yani alıcı kaynaktan gelen işaretleri anlayarak, çözümleyerek ve analizleyerek bu işaretlere anlamlar yükler (Tutar vd., 2003, s.12).

2. Kişilerarası İletişimin Tanımı

Kişilerarası iletişim, birebir olarak, genellikle gayri resmi ve yapılandırılmamış bir ortamda iletişim kurulduğunda gerçekleşir. Bu tür bir iletişim çoğunlukla iki kişiden oluşur, ancak ikiden fazla kişi de olabilmektedir (Parlak, 2014, s.5).

Kişilerarası iletişim, iletişim sürecinin tüm öğelerini kullanır. Örneğin, arkadaşlar arasındaki bir konuşmada, her biri arka planını ve deneyimini sohbete getirir. Konuşma sırasında her biri gönderen bir alıcı olarak işlev görür. Mesajları hem sözel hem de sözsüz sembollerden oluşur. Kişilerarası iletişim iki kişi (veya birkaç kişi) arasında olduğundan, geri bildirim için en iyi fırsatı sunar. İç sesin asgari düzeyde olması muhtemeldir çünkü her insan diğerinin dikkatinin dağılıp dağılmadığını görebilir. Sohbate katılan kişilerin, mesajın doğru algılandığını kontrol etmek için birçok şansı vardır. Kişilerarası iletişimde bulunmak isteyenler genellikle resmi olmayan ve rahat bir ortam ararlar (Hybels and Weaver II, 2001: s.18).

Şekil 2. 2. Kişilerarası İletişim İlişkisi

Kaynak: Koçel, 2018

Kişilerarası iletişimin, diğer iletişim bağlamları ile ortak bir yanı olduğu görülebilmektedir. Bu noktada, bu bağlamlar arasında bir ayrım yapılması gerekmektedir. Peter Hartley (1999), farklı bağlamlarda birbirleriyle iletişim kuran insanları içeren olayları karşılaştırarak yaklaşımını tanıtmıştır (Hartley, 1999; Dalan, 2007):

- (a) İki arkadaş, son tatillerini bir fincan kahve içerken tartışıyor
- (b) Evli bir çift arasında genç oğullarının davranışlarıyla ilgili tartışma
- (c) Öğretim görevlisi ve öğrencilerinden biri arasındaki tartışma
- (d) Belirli bir ürünün mevcudiyeti hakkında bilgi almak için yerel bir mağazaya telefon araması
- (e) Bir kızdan ailesine, yurtdışında çalışma tecrübeleri hakkında bir mektup
- (f) Bir Sokak pazarında "asla tekrarlanmayacak" pazarlığı yapan bir tüccar
- (g) Martin Luther King, 1968'de Washington Anıtı'nda 100.000 göstericiye hitap etti.
- (h) Kraliçe'nin Noel Günü yayını
- (i) Bir sinemada film izlemek
- (j) Evde oturup televizyonda haber izlemek

(k) Günlük gazete okumak

Bütün bu örnekler iletişimi ve insanları içermektedir. Ancak, içerdikleri farklı süreçlerden dolayı hepsi çok farklı deneyimlerdir. Örneğin, izleyicinin, ilişkinin, ortamın veya iletişim kanalının niteliği olarak büyük farklılıklar açısından gruplandırılabilirler. Yukarıdaki listede yer alan sadece (a), (b) ve (c) rnekleri Hartley'nin (1999) “saf” örnekleridir ve bu çalışma aşağıdaki özelliklere sahip kişiler arası iletişimin tanımı olarak benimsemiştir (Hartley, 1999; Dalan, 2007):

- Bir kişiden diğerine iletişim
- Yüz yüze olan iletişim
- İletişimin formu ve içeriği, bireylerin kişisel özelliklerini, toplumsal rollerini ve ilişkilerini yansıtır.

2.3. Kişilerarası İletişimin eşitleri

Kişilerarası iletişim eşitleri, sözlü ve sözsüz iletişim olarak ikiye ayrılmaktadır. Sözlü iletişim, daha anlaşılabilir ve somuttur, sözsüz iletişim ise soyut olduğundan yanlış anlaşılmalar daha fazla görülebilmektedir.

2.3.1. Sözlü İletişim

Bir kişi konuşarak mesajını ilettiğinde sözlü iletişim gerçekleşir. Mesajı ileten kişinin, duygularını, hayallerini, umutlarını, mesajlarını, ihtiyaçlarını, isteklerini, değerlerini, inançlarını ve düşüncelerini açıkça ifade eden bir mesaj gönderebilmesi beklenir. Alıcı, bilgileri dinleyebilmeli, kendilerine iletilenleri anlayabilmeli ve gerektiğinde mesajın herhangi bir bölümüne etki edebilmelidir (Parlak, 2014, s.5).

Bu iletişim türü, kişilerin ses tonlarına, kullanmış oldukları sözcüklere işaret eder. Sözel iletişimin en yaygın örnekleri arasında, müzik, video, konuşma, yazı vs. verilebilir. Bu iletişim türünde dil ve dil ötesi unsurlar vardır (Geekli, 2016: 65). Bunlar;

- Dil, kişilerin kullanmış oldukları kelimeleri ve söyledikleri sözleri ifade etmekte

- Dil ötesi ise, kişinin kullanmış olduğu ses tonunun niteliği ile ilgili unsurları ifade etmektedir.

İki kişi arasında gerçekleşen sözlü iletişim, genel olarak önemli bir ilişkinin başlangıcı olmaktadır. Kişilerarasındaki ilişkiyi uzun süre sürdürebilmek için düzenli iletişim kurmak şarttır. Tüm yönleriyle açıkça ve yüz yüze yapılan bir iletişim bozulan insan ilişkilerini onarmak için oldukça iyi bir yoldur (Chapman, 1997, s.22).

2.3.2. Sözsüz İletişim

Kişiden kişiye iletilen mesajların üçte birini kelimeler diğer üçte ikisini ise sözsüz iletişim oluşturmaktadır. Bu sebeple sözsüz iletişim oldukça önemlidir. Sözsüz iletişim türlerine; vücut dili, fiziksel görünüm, çevre, kişisel alanlar örnek olarak verilebilir (Parlak, 2014, s.5).

Sözsüz iletişimin güvenli ve dikkatli bir şekilde kullanımı, kişinin iletişimi anlamasını ve denetlemesini kolaylaştırabilir (Rozelle ve Ark. 1993, s.90). Kişiler arasında sözsüz mesajları iletme ve alma becerileri arasında önemli farklılıklar mevcuttur (Ekman, 1968, s.584).

2.4. Kişilerarası İletişimi Etkileyen Faktörler

Kişilerarası iletişimi etkileyen faktörler, fizyolojik faktörler, kişilik, kültürel faktörler, fiziksel çevre ve zaman faktörü olarak beş alt başlıkta değerlendirilebilir.

2.4.1. Fizyolojik Faktörler

Bireylerin fizyolojik özellikleri, kurulan iletişimde ve alıcının mesajı algılamasının ilk aşamasında etkilidir. Fizyolojik faktörler, bireylerin kalıtsal olarak sahip oldukları özelliklerdir. Bireylerin, iletişim kurarken sahip oldukları bu özelliklerin, iletişimin başarısını etkilemesi kaçınılmaz olacaktır. Örneğin, duyma bozukluğu olan bir insanın, sözel olarak gönderilen mesajı almasında problemler olacaktır. Kalıcı kalıtsal faktörlerin yanında bir de geçici fizyolojik değişimler de iletişimi etkilemektedir. Hastalıklar, bazı ilaçlar ve ameliyatların etkileri, yaşlanma vs. gibi değişiklikler bunlara örnek olarak verilebilir. Bu

değişiklikler, kişilerin birbirleriyle iletişim kurarken sergiledikleri davranışları etkilemektedir (Karayel, 1996, s. 40)

2.4.2. Kişilik

Kişilik kavramı, bireylerin diğer kişilerle aralarındaki farklılıkları oluşturan temel faktörlerdendir. “Her birey, farklı kişilik yapısıyla çevresinden farklı biçimde etkilendiği gibi, çevreden aldığı uyarılara karşı herkesten farklı kendine has yanıtlar ve tepkiler verme eğilimindedir” (Erdoğan, 1994). Bu nedenle kişilik kavramı, kişilerarası iletişimi tam anlamıyla etkileyen çözülmesi zor bir değişkendir. Başka bir kişilik tanımı da “bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış ilişki biçimi” olarak düşünülebilir (Oktay, 1996). Bu ayırt edici olma durumu, kişilerarası iletişimi oldukça etkilemektedir. Çünkü bu durum, her kişide farklı algı ve davranış biçimlerine neden olmaktadır ve her insan kendi kişiliğine göre tutarlılık göstermektedir (Karayel, 1996, s. 40)

2.4.3. Kültürel Faktörler

Kişilerarası iletişimin şekillenmesinde kültür faktörü oldukça önemlidir. Kişiler arasındaki iletişimin ne şekilde olacağı, kişilerin yetişmiş oldukları ortama ve kültür değerlerinde bağlı olmaktadır. Kültürel değerlerin, bireyler arasındaki iletişim ve etkileşim üzerinde önemli etkileri olduğu bilinmektedir (Karadere, 2014, s. 23). Açıköz (2005), kültürel çevreden dolayı oluşan iletişim engellerinin daha yıkıcı ve kalıcı olduğunu söylemektedir. Kişiler toplum içinde yaşarken o toplumun kurallarına ve beklentilerine yani sosyal normlarına uymak zorundadır. Sosyal normlar, toplumda insanların birbirleriyle ilişki kurarken nasıl davranmaları gerektiğini yani kişilerin davranışlarının sınırlarını belirler (Cüceloğlu, 2008: 546). Toplumun sosyal normlarına uygun bir şekilde davranış gösteren bireyler, diğer bireyler tarafından daha kolay kabul görür. Sosyal normlara aykırı davranışlar ise, toplumdan dışlanır ve kabul görmekte zorluk yaşarlar (Kalfa, 2011, s.25).

2.4.4. Fiziksel Çevre

İletişim ortamını çevreleyen somut nesneler, fiziksel çevreyi oluşturmaktadır. İletişimin ortamının ısısı, rengi, şekli, büyüklüğü iletişim kurmakta olan kişilerin davranışlarını etkilemektedir. Hartley (1999, 81-82), fiziksel çevrenin iletişime olan etkisini, farklı ışıklar yayan neon ampulleri inceleyerek ve bu ışık türlerinden birinin daha samimi bir

ortam oluşturduğunu belirterek örneklendirmiştir. İlk bakışta bunun çok önemli bir etmen olmadığı düşünülse de daha ayrıntılı bakıldığında iletişim ortamını nasıl etkilediği görülebilir. Sert ışıklandırma bulunan yerlerde, kişiler göz yorgunluğu hissetmektedir bu durum da kişilerin sinirli ve huzursuz hissetmelerine neden olmaktadır. Bireyler, huzursuz ve sinirli oldukça, iletişim sorunları da doğmaktadır (Kalfa, 2011, s.24).

2.4.5. Zaman Faktörü

İletişimde zaman faktörü bazı durumlarda kişilerarası iletişim sürecine olumsuz etki eder. Örneğin, hastalanan bir yakını için ambulans çağıran bir kişi, adresi verirken panik ve heyecanla yanlış adres verebilir. Çünkü bu durumda kişi, geç kalırsa yakınıni kaybetme korkusu ile karşı karşıyadır. İletişimin günü ve günün hangi saatinde yapıldığı oldukça önemlidir. Bireylerin bazıları gündüz iletişim kurmayı tercih ederken bazıları gece iletişim kurmayı tercih edebilir. Ayrıca bazı kültürlerde randevuya gecikmek de farklı anlamlar içerebilmektedir, bu durum da iletişim sürecini etkilemektedir. Bu faktörlerin hepsi birbirleri ile bağlantılı ve birbirlerine etki eden faktörlerdir (Kalfa, 2011, s.25).

2.5. Kişilerarası İletişimi Engellenen Faktörler

Çalışmada bahsedilen temel iletişim sürecinin başlıca unsurlarının uygulamada bazı nedenlerden dolayı işleyemediği durumlar mevcuttur. Bu durumlara iletişim engelleri veya bariyerleri denilmektedir. İletişim bariyerleri, bu sürecin çeşitli unsurlarını etkileyerek iletişim noksanlığına sebep olmaktadır diğer bir deyişle iletişim süreci işlememektedir. Bu duruma örnek vermek gerekirse; günlük yaşamımızda kullandığımız “ben öyle söylemek istememiştim” veya “beni yanlış anladın” vs. ifadeler iletişim noksanlıklarıdır (Koçel, 2018).

Kişilerarası etkin iletişimi engelleyen başlıca faktörler aşağıda sıralanmıştır (Koçel, 2018):

- Kişisel faktörler
- Fiziksel Faktörler
- Semantik Faktörler
- Zaman baskısı

- Algıda seçicilik

2.5.1. Kişisel Faktörler

İletişim sürecinin iki önemli unsuru olan gönderi ve alıcı, aynı zamanda iletişimi engelleyici roller de oynayabilmektedirler (Koçel, 2018). Kişilerin yetiştirme tarzlarına göre, duyguları, istekleri, beklentileri, kültürel farklılıkları, zevkleri çeşitlilik gösterebilmektedir. Bu çeşitlilikler, iletişim sürecinde mesajın oluşmasından yorumlanmasına kadar olan tüm evrelerde birçok engeli sebep olmaktadır (Mısırlı, 2003, 21).

2.5.2. Fiziksel Faktörler

İletişim kanalı ve bunu etkileyen çevresel koşullar, fiziksel faktörleri oluşturmaktadır. Konuşma ve yazmak için kullanılan araçları etkileyen teknik arızalar veya gürültü bu faktörlere örnek olarak verilebilir (Koçel, 2018).

2.5.3. Semantik Faktörler

Kişinin almış olduğu mesajı formüle etmek için kullandığı semboller, semantik faktörlerdir. Bazı semboller birden çok anlamlıdır, bazıları ise belirli kişiler için farklı anlamlar ifade eder. Bu sebeple, mesajı gönderen kişinin sembole vermiş olduğu anlam ile mesajı alan kişinin aynı sembole verdiği anlam birbirlerinden farklı olabilmektedir. Ya da mesajı alan kişi bu iletilen sembolü hiç tanımıyor da olabilir. Örneğin, fizik bilimdeki yerleşmiş formülleri konu ile ilgili olmayan kişiler anlamayabilir (Koçel, 2018).

2.5.4. Zaman Baskısı

Kişilerarası iletişimin işlediği süre de bazı durumlarda bir engel olarak görülebilmektedir. Örneğin, zaman baskısı mevcutsa kişiler mesajı alıcıya formal yollardan ulaştırmak yerine informal veya daha kısa yollar tercih edebilir. Böyle bir durumda, iletişim süreci içerisinde olması gereken bazı kişiler dışarıda kalacaktır ve bu da uygulamada karışıklıklara neden olacaktır (Koçel, 2018).

2.5.5. Algı

İletişim sürecinde, algı önemli bir faktördür. Gönderen, mesajı kendi algıları ile oluştururken; alıcı da kendi algıları ile yorumlamaktadır (Tutar ve Yılmaz, 2002, 72-73). Örneğin, alıcı önyargılı bir kişi ise, gönderenin ilettiği mesajı hiç anlamayabilir veya

tamamen yanlış anlayabilir (Gannon, 1979, s.155). Aslında bu durum, kişilerin duymak istedikleri şeyleri algıladıklarından ileri gelmektedir (Stoner, 1978, s. 473)

2.6. Aile İçi İletişim

Aile iletişimi, aile üyeleri arasında sözlü ve sözlü olmayan bilgilerin paylaşılma şeklini ifade eder. İletişim, başkalarının ne düşündüğünü ve hissettiğini dikkate alma becerisini içerir. Başka bir deyişle, iletişimin önemli bir kısmı sadece konuşmak değil, başkalarının söyleyeceklerini dinlemektir.

Aile içi iletişim son derece önemlidir çünkü üyelerin ihtiyaçlarını, isteklerini ve kaygılarını birbirlerine ifade etmelerini sağlar. Açık ve dürüst iletişim, aile üyelerinin birbirlerine olan sevgilerini, hayranlıklarını ve farklılıklarını ifade etmelerini sağlayan bir atmosfer yaratır. İletişim yoluyla, aile üyelerinin, tüm ailelerde ortaya çıkan kaçınılmaz sorunları çözebildikleri görülmektedir (Peterson, 2009, s.1).

Etkili iletişim genellikle güçlü, sağlıklı ailelerde bulunuyorsa, zayıf iletişim genellikle sağlıklı aile ilişkilerinde bulunur. Evlilik ve aile terapistleri, çoğu zaman zayıf iletişimin zorluk çeken ailelerin ortak bir şikâyeti olduğunu bildirmektedir. Kötü iletişim belirsiz ve dolaylıdır. Aşırı aile çatışması, etkisiz problem çözme, samimiyetsizlik ve zayıf duygusal bağlanma gibi sayısız aile sorununa yol açabilir.

İletişim, enstrümantal ve duygusal olarak iki farklı alana ayrılabilir. Enstrümantal iletişim, bireylerin ortak aile işlevlerini yerine getirmelerini sağlayan gerçek bilgi alışverişidir (örneğin, çocuğa belirli bir zamanda ve yerde okuldan alınacağını söyleme). Duygusal iletişim, bireysel aile üyelerinin duygularını birbirleriyle paylaşma şeklidir (örneğin, hüznü, öfke, neşe). Bazı aileler enstrümantal iletişimde son derece iyi çalışır, ancak duygusal iletişimde büyük zorluklar yaşarlar. Sağlıklı aileler her iki alanda da iyi iletişim kurabilir (Peterson, 2009, s.2).

2.6.1. Eşler Arası İletişim

İletişim, bir ilişkiyi ayakta tutan temel taşıdır - eğer bozulursa ilişki yıkılacaktır. Eşler artık iletişim kurmadığında, bu evliliğin kimseye yararı olmaz. Ortada artık bir evlilik

kalmayacaktır. Gerçek iletişim, eşlerin birbirlerine saygı duymalarını ve enerjilerini canlı tutmalarını da içerir. Bu iki beceri bir ilişki için gerekli unsurlardır (Bellows, 2018, s.1).

Özellikle eşler arasındaki görüşler farklı olduğunda, birbirlerinin görüşlerini hemen reddetme haline girerler. Bu reddetme bilinçsiz de olabilir. Ancak saygı, başka bir kişinin bakış açısını bütün kalbimizle kabul etmemizi sağlar. Eşler bakış açılarını veya önerilerini dikkate alıp onlara değer vermelidir. Birbirlerine, kendilerine olan saygı ve değeri, tartışılan konuyu geçersiz kılar (Bellows,2018, s.1).

Eşlerin birbiriyle iletişimi ailenin sağlıklı iletişimini doğrudan etkiler. Sağlıklı anne-baba iletişimi, çocuğun sağlığı için de önemlidir. Sağlıklı iletişim ortamında büyüyen çocuklar, gelecekte sağlıklı ailelerin oluşmasını mümkün kılmaktadır.

Kadın ve erkek evlilikten önce toplumda ayrı bir birey olarak varlık gösterirken evlendikten sonra “dünyada birlikte var olmak” tabiriyle karı-koca olarak farklı bir yaşam tarzı oluşturur. Dolayısıyla bu yaşam biçimi, evlilikte “sen” ve “ben” yerine “biz” anlayışını ortaya çıkarır. Eşler arası iletişimde “biz” anlayışından güç alınmaması durumunda, her iki taraf da mutsuz olmaktadır. Bu iletişimi “biz” benliğini gölgeleyen her davranış olumsuz yönde etkiler. Çünkü iki farklı bireyin birbirini bütünlemesi sağlam ve mutlu bir evliliğin temelidir. Bu yönleriyle evlilik, özel bir iletişim sistemidir. Eşlerin birlikteliği, evlilik ilişkilerinde sorunları iki tarafın da ortak görüşüyle çözüme davranışıyla kuvvetlenmektedir. İyi iletişim aynı zamanda aktif bir çaba gerektirir. Eşler birbirlerini tamamen iletişim sürecine çekmelidirler. Eğer bir taraf baskınsa - yani tüm konuşmaları yapar, tüm fikirleri sunar ve kontrol veya etkinin çoğuna veya tümüne sahipse - bu çaba sadece tek taraflı olabilir. İki taraf da sürece dâhil olmalıdır. Geleneksel ya da eski dönemlerde kadın ekonomik olarak kocasına bağlıydı ve eşler arasındaki iletişime kadın yönüyle bakarsak, evlilikte mutsuzluk olsa bile bu evlilik kadın için mecburiyet demektir. Özellikle çocuk varsa kadın, kocası tarafından çeşitli sıkıntılara maruz kalsa bile yine de kadının evliliği bitirmesi pek olası bir durum değildi (Özügürlü, 1996, s.62-65).

- **Eş Seçmenin Önemi**

Evlilik beraberinde insan hayatına birçok anlamda yenilikler ve değişiklikler getirir. Bu yüzden birçok insan, eş seçiminde detaylıca düşündükten sonra karar verebilmektedir. Çünkü insanların mutlu bir evlilik hayatı sürmeleri seçilen eşe bağlı olarak değişim

göstermektedir. Modern hayatımız seçimlerle dolu. Aslında seçimin, modern dünyanın iç sesini dinleme olduğu söylenebilir. Elbette, çoğunlukla satın aldığımız şeylerde, yaşamın bazı alanlarında gerçek seçimler yaptığımız anlar var. Geleneksel zamandaki evlilik, nadiren bir seçim meselesiydi. Eşler anne ve babaları tarafından birbirlerine seçilmişti ve bu seçim de herkes tarafından kabul edilirdi. Bugün gelişmiş modern ülkelerde yaşayan insanlar dışarı çıkıp kendi eşini buluyor. Yaşam, potansiyel olarak evlenebileceği bir dizi insanı kişilere sunar; bunlardan birinin karşı taraf için bir beğeni ya da ilgi göstermesi gerekir ve ancak o zaman evlenip evlenmemek konusunda gerçek bir seçim yapabilir (Crabtree, 2017, s1).

- **Eş Seçmede Ailenin Rolü**

Evlilik ve aile çoğu toplumda kilit yapılardır. Sosyologlar, evlilik kurumu ile aile kurumu arasındaki ilişkiye ilgi duyuyorlar, çünkü tarihsel olarak, evlilikler bir aile yaratan şeydir ve aileler toplumun kurulduğu en temel sosyal birimdir. Hem evlilik hem de aile, toplum tarafından onaylanan statü rolleri yaratır. Bridget Amaraegbu'ya göre, ebeveynlerimizin, kiminle evleneceğimizi seçme hakkı yoktur, ancak gerçek şu ki, yanlış bir seçim yapmamızın sorumluluğunu taşıdıklarıdır. Bir yaşam ortağı seçiminde dikkat etmemiz için bize belli nitelikler konusunda bilgi verme hakkına sahiptirler çünkü bizden önce o kurumdaydılar. Çocuklarının yapmasını istemedikleri bazı hatalar yapmış olabilirler. Ve onları dinleyecek kadar sabırlıysanız, söyleyecekleri şeyde iyi bir şey bulmanız kaçınılmazdır. Ebeveynlerimiz, yaptığımız partner seçiminde büyük bir role sahiptir, çünkü başlangıçtan itibaren göremeyeceğimizi görecekleri belli şeyler vardır <https://www.vanguardngr.com/2009/06/can-parents-decide-your-choice-of-a-spouse> (17.05.2019).

- **Evlilikte Mutluluğu Etkileyen Etmenler**

Mutluluğun en iyi tanımı insan ilişkileri ve insanların aileleri ve arkadaşları ile geçirdiği zaman miktarıdır. Paradan çok daha önemli ve sağlıktan biraz daha önemli yapıdadır. Yaşamlarımızı paylaşmamızı, yaşamlarımızdaki olayları, düşünceleri ve duygularımızı paylaşmamızı umursayan bir eşe sahip olmak, anlam deneyimimizi yoğunlaştırır, dünyadan keyif alma duygumuzu derinleştirir (Bloom, 2018).

Tablo 2. 1. Mutlu Evliliğin Faktörleri

Geleneksel Çiftler		Geleneksel Olmayan Çiftler	
a) Gerçekçi olma	b) Finansal ve sosyal olgunluk	a. Ortak noktalar	b. Birbirine danışma
c) Vaatler	d) Cömertlik	c. Bilgi	d. Sözlü ve sözlü olmayan davranışlarda dürüstlük
e) Dürüstlük	f) Karşılıklı anlayış	e. Sabır	f. Karşılıklı anlayış
g) Fedakarlık	h) Küçük düşürücü ve suçlayıcı olmamak	g. Güven	h. Duygusal davranmamak
i) Güven	j) Evlilik öncesi deneyim ve eğitim	i. Anlayış	j. Birbirine değer vermek

Kaynak: Peterson, R. (2009). *Families First-Keys to Successful Family Functioning: Communication*, VCE Publications, 350-092

Mutlu çiftler boş zamanlarını aileleri ve ebeveynleriyle geçirirler ve iyi bir espri anlayışına sahiplerdir, çünkü hiç mizah olmayan hayatın sıkıcı olacağına inanırlar. Hepsi çocuklarını kendi rehberliklerinde eğitmeye büyük önem verir. Hiçbir rehberliğin ebeveynlerin eğitiminden üstün olamayacağına inanırlar. Geleneksel ve geleneksel olmayan çiftler arasındaki tek fark, geleneksel evlilikte aile yönetiminde hem karı hem de kocanın, erkeğin son sözü alması gerektiğine inandığı ve bu ailelerde finansal kararların koca tarafından alındığına inanmalarıdır. Geleneksel ailelerde hem karı hem de koca, erkeğin aile geçimini sağlamaktan ve kadının ev işlerini yapmaktan ve çocukları eğitmekten sorumlu olduğuna inanırlar.

Tablo 2. 2. Ortalama İlk Evlenme Yaşı

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına göre ortalama ilk evlenme yaşı, 2013-2016								
Mean age at first marriage by Statistical Regions, 2013-2016								
Olay yeri	2013		2014		2015		2016	
Place of event	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
(İBBS-SR)	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female
TR Türkiye- Turkey	26,8	23,6	26,9	23,7	27,0	23,9	27,1	24,0
TR2 Batı Marmara	26,8	23,5	26,9	23,7	27,1	23,9	27,2	24,0
TR3 Ege	26,9	23,7	27,0	23,8	27,2	24,1	27,3	24,2
TR4 Doğu Marmara	27,1	23,9	27,2	24,1	27,2	24,2	27,3	24,3
TR5 Batı Anadolu	26,6	23,8	26,7	23,9	26,8	24,0	26,9	24,2
TR6 Akdeniz	26,9	23,6	27,1	23,7	27,1	23,8	27,2	23,9
TR7 Orta Anadolu	25,8	22,3	25,8	22,4	26,0	22,7	26,2	22,8
TR8 Batı Karadeniz	26,1	23,2	26,2	23,4	26,5	23,7	26,6	23,8
TR9 Doğu Karadeniz	27,5	24,0	27,6	24,2	27,7	24,5	27,8	24,6
TRA Kuzeydoğu Anadolu	26,3	22,2	26,4	22,3	26,4	22,3	26,5	22,5
TRB Ortadoğu Anadolu	26,4	23,0	26,4	23,1	26,5	23,2	26,6	23,3
TRC Güneydoğu Anadolu	25,8	22,7	25,8	22,7	25,8	22,8	25,8	22,8

Kaynak: www.tuik.com.tr, 2017

TÜİK verilerine göre Türkiye’de ortalama ilk evlenme yaşı, erkeklerde 27,1 (2016 yılı) kadınlarda ise 24(2016 yılı) olarak verilmiştir. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkı ise 3,1 yaş olarak gerçekleşti. Ortalama ilk evlenme yaş farkının en yüksek olduğu il 4,7 yaş ile Kars en düşük olduğu il ise 2,4 yaş ile Karabük oldu.

Tablo 2. 3. Evlilik Süresine Göre Boşanmalar 2015-2016

Evlilik süresi (yıl)	2015		2016	
	Sayı	(%)	Sayı	(%)
Toplam	131 830	100,0	126 164	100,0
1 yıldan az	4 814	3,6	4 550	3,6
1-5	47 075	35,7	44 816	35,5
6-10	28 384	21,5	26 531	21,0
11-15	18 276	13,9	17 833	14,2
16-20	14 252	10,8	13 994	11,1
21-25	8 850	6,7	8 779	7,0
26+	9 957	7,6	9 495	7,5
Bilinmeyen	222	0,2	166	0,1

Kaynak: www.tuik.com.tr, 2017

Boşanma hızının en yüksek olduğu il binde 2,63 ile İzmir (2016 yılı) olmuştur. Daha sonra sırasıyla bu ili Muğla binde 2,55 ile, Antalya binde 2,46 ile izledi. Boşanma hızının en düşük olduğu iller ise Hakkari ve Şırnak binde 0,15 oranla oldu. Boşanmaların 2016 yılında %39,1'i evliliğin ilk 5 yılı, %21'i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşti.

Evlilikte sağlıklı iletişimin varlığı kişisel alanlardan, evlilik birliğinin gerek ve sorumlulukları çerçevesinde serbest bırakılmasının kabul edilmesinden geçer. Dolayısıyla evlilikte eşlerin illaki her şeyi paylaşmaları mümkün olmayabilir. Bir eşin severek yaptığı bir şeyden diğer eşin de kesinlikle hoşlanacağı gerekmemektedir. İlişkinin sağlıklı yürütülebilmesi için açısından, eşlerin kişisel alanlarının evlilikten gelen hak ve sorumluluklar bağlamında serbest bırakılması gereklidir. (Görgün Baran, 2014, s.35).

2.6.2. Ebeveyn-Çocuk İletişimi

Ebeveynlerin çocuklarıyla açık ve etkili iletişim kurabilmeleri çok önemlidir. Açık, etkili iletişim yalnızca çocuklara değil, ailenin her üyesine yarar sağlar. Etkili iletişim olduğunda, ebeveynler ve çocukları arasındaki ilişkiler büyük ölçüde gelişmiştir. Genel olarak, eğer ebeveynler ve çocukları arasındaki iletişim iyi ise, ilişkileri de iyidir. Çocuklar, ebeveynlerini izleyerek nasıl iletişim kuracaklarını öğrenirler. İyi iletişim becerileri, çocukların tüm yaşamları boyunca fayda sağlayacaktır. Çocuklar, ebeveynlerinin onlarla nasıl iletişim kurduğuna dayanarak kendileri hakkında fikir ve inançlar oluşturmaya başlar. Ebeveynler çocukları ile etkili bir şekilde iletişim kurduğunda, onlara saygı duyduğunu gösterirler. Daha sonra çocuklar, ebeveynleri tarafından duyulduğunu ve anlaşıldığını

hissetmeye başlar; bu, özgüvenini artırır. Öte yandan, ebeveynler ile etkisiz ya da olumsuz olan çocuklar arasındaki iletişim, çocukların önemsiz, duyulmamış ya da yanlış anlaşıldığına inanmasına neden olabilir. Bu tür çocuklar da ebeveynlerini yararsız ve güvenilmez olarak görmeye başlayabilir (Zolten ve diğ., 2006, s.1).

Çocuklarıyla etkili iletişim kurabilen ebeveynlerin, söyleneni yapan çocuklarının olma olasılıkları daha yüksektir. Bu tür çocuklar ebeveynlerinden ne bekleyeceklerini bilirler ve bir kez çocuklar onlardan ne beklendiğini bildiklerinde, bu beklentilere cevap vermeleri daha olasıdır. Ayrıca ailedeki konumlarında kendilerini güvende hissetme olasılıkları daha yüksektir ve bu nedenle iş birliğine girme olasılıkları daha yüksektir (Zolten ve diğ., 2006, s.1).

Ebeveynler ve çocukları iletişim kurabilmeden önce, ikisi de bunu yapacak kadar rahat hissetmelidir. Çocukları çok küçükken, ebeveynler açık ve etkili iletişim için ortamı hazırlamaya başlamalıdır. Ebeveynler bunu, soruları olduğunda veya sadece konuşmak istediklerinde, çocuklarına kendilerini uygun hale getirerek yapabilirler. Ayrıca, çocuklarına bol sevgi, anlayış ve kabul sağlayan ebeveynler açık iletişim için bir ortam yaratmalarına yardımcı olmaktadır. Ebeveynleri tarafından sevildiğini ve kabul edildiğini düşünen çocukların düşüncelerini, duygularını ve kaygılarını açmaları ve ebeveynleriyle paylaşmaları daha olasıdır. Bazen ebeveynlerin çocuklarını kabullendiğini hissetmesi, aslında gösterdiğinden daha kolaydır. Ebeveynler çocuklarına kendilerini sevdiklerini ve kabul ettiğini göstermelidir. Ebeveynler bunu hem sözel hem de sözel olmayan şekilde yapabilirler. Sözlü olarak ebeveynler çocuklarına söylediklerini kabul etmelerini sağlayabilirler. Ebeveynler çocuklarına olumlu mesajlar göndermeye çalışmalıdır. Örneğin, bir çocuk oyuncaklarını onlarla işini bitirdikten sonra aldığı anda, ebeveynler "Oyuncaklarını sana söylenmeden kaldırdığın için takdir ederim" gibi bir şey söyleyerek takdir etmelerini sağlayabilir. Ebeveynler çocuklarıyla konuşurken ne söylediklerine ve nasıl söylediklerine dikkat etmelidir. Ebeveynlerin çocuklarına söyledikleri her şey, onlar hakkında nasıl hissettiği hakkında bir mesaj gönderir. Örneğin, eğer bir ebeveyn "Beni şimdi rahatsız etme. Meşgulüm" gibi bir şey söylerse, çocukları isteklerinin ve ihtiyaçlarının önemli olmadığını düşünerek ebeveynlerinden uzaklaşabilir (Zolten ve diğ., 2006, s.2).

Ebeveynler çocuklarıyla iletişim kurarken, çocuklarının seviyesine hem sözlü hem de fiziksel olarak gelmeleri önemlidir. Sözlü olarak, ebeveynler, çocuklarının kolayca anlayabileceği yaşa uygun bir dil kullanmaya çalışmalıdır. Küçük çocuklarda bu basit kelimeler kullanarak yapılabilir. Örneğin, küçük çocukların “Kız kardeşine vurmak yok”, “Kız kardeşine vurmak kabul edilemez” gibi bir yönü anlaması çok daha muhtemeldir. Ebeveynler, çocuklarının neyi anlayabildiğini bilmeye çalışmalı ve çocuklarının anlayamadığı şekilde iletişim kurmamalıdır (Zolten ve diğ., 2006, s.2).

Çocuğun fiziksel gelişmesi, mental gelişimi, doğruyu ve yanlış olanı ahlaki yönden öğrenmesi için ebeveyn-çocuk iletişimi çok önemlidir. Ebeveyn-çocuk iletişiminde ebeveyn ve çocuğun birbirlerine karşı bakış ve tutumları zamanla farklılaşmaktadır. Çocuk, bebeklik çağındayken her istediğinin yapılırken, büyüdüğünde ise sadece belirlenen kurallar neticesinde istenilen gerçekleştirilmektedir. Bu hal zamanla aile içerisindeki güç dengesinin aksine dönmesine yol açar. Bu gücün tamamı bebeklik döneminde çocuktayken, belli bir yaşa gelindiğinde ebeveyne geçmektedir (Hortaçsu, 2004, s.79).

Ebeveynlerin çocuğa karşı gösterdiği tutum, ebeveyn-çocuk iletişimiyle doğrudan ilişkilidir. Ebeveynlerin tutum ve davranışlarına dışarıdan bir göz olarak bakınca, onların takındıkları bu hal ve davranışlar farklı bir öğrenme çeşididir. Anne-Babanın takındıkları idare tarzını ve tavırlarını etki eden farklı olgular mevcuttur. Ebeveynlerin çocuk daha dünyaya gelmeden önce nasıl bir birey istediklerine dair planlar yapmaları bunların başında gelir. Ancak beklentiler karşılanmayınca yani planlanan çocuk kavramı gerçeğiyle uyuşmadığında ebeveynler bir hayal kırıklığı yaşamakta ve çocuğu reddetme derecesinde ileri gidilmektedir. Ayrıca ebeveyn olmaktan keyif alma ve almama vaziyeti de çocuğa olan tutumu şekillendirmektedir (Yavuzer, 2005, s.132). İnsanlar nasıl ki her konuda ancak keyif alıp severek bir şeyler yapıyorsa ve başarılı oluyorsa çocuk yetiştirmede konusunda da bu duyguyla hareket etmelidir.

Fertlerin birbiriyle iletişimi için zaman ayırması, aile içinde kurulması gereken iki yönlü iletişimin önkoşuludur. Fertlerin tek başına televizyon seyretmesi, gazete okuması ya da yemek hazırlaması iletişim değildir, iletişim bir yandan bunları yaparken aynı zamanda aile fertlerinin karşılıklı oturarak, birbirlerini dinlemesidir. Bu sebeple de birey önemsendiğini

hissedip duygu ve düşüncelerini, yaşantısını diğer aile fertleriyle paylaşacaktır (Tezel, 2004, s.3).

- ***Aile Tutumları ve Çocuğa Etkileri***

Ebeveynler çocuklarının davranışlarını büyük ölçüde etkiler. Çocuklar sünger gibidir - bir ebeveynin yaptığı her şeyi modeller ve gördüklerini kendi yaşamlarına dahil ederler. Ebeveynlerin çocuklarına doğru örnekler vermeleri önemlidir. Olumsuz örnekler çocuğun gelişimine zarar verebilir ve kötü davranışlara yol açabilir. Bir ebeveynin disiplini kullanma şekli, çocuk davranışlarını büyük ölçüde etkiler. Bir ebeveyn, şaplak atma gibi fiziksel cezayı kullanmayı seçtiğinde, çocuğa davranışını nasıl değiştireceğini öğretmez. Çocuklar ayrıca fiziksel cezaya agresif tepki verebilirler. Ebeveynler, molalar gibi alternatif ceza biçimlerini seçtiğinde, çocuğun kötü davranışlarını sakın bir şekilde değiştirmeye yardımcı olurlar (Erickson, 2018).

Ailenin çocuğa öğrettiği yaşam algısıyla çocuk kendini ifade etmeye çalışır. Olumlu bir aile ortamında büyüyen çocuk bu yüzden sağlıklı bir biçimde toplumsal yaşama uyum sağlayabilmektedir. “Vahşi Çocuk” isimli film bize 1980’lerin sinema kuşağında aile davranışının çocuğa nasıl yansıdığını gözler önüne sermiştir. Söz konusu filmde bahsedildiği üzere aile ortamı çocuğun mental ve toplumsal tüm yetkinliklerini şekillendirmektedir. Eğer çocuğun temeli bu ortamda sağlam atılırsa gelecek süreçte de hayata olumlu bir tarzda atılabilmektedir. “Vahşi Çocuk” filminde ise aile ortamından ve dolayısıyla eğitiminden uzak bir şekilde büyüyen bireyin yaşadığı problemler anlatılmıştır. Bu filmdeki olaya reel yaşamda pek rastlanmamıştır. Fakat yaşamda önümüze gelen asıl gerçek doğru iletişim ortamı olmayan ailelerde yetişen bireylerin, bundan sonraki yaşamlarının büyük bir kısmında olumsuzluklar yaşamasıdır (Öcel, 2002, s.24).

Davranış problemlerine bir diğer sebep de ebeveyn tutumlarıdır. Bu demokratik, cezalandırıcı, otoriter, hükmedici, duyarsız, mükemmelci, ihmalci, koruyucu veya reddedici tutumlar çocuğun üzerinde etkisi çok büyük ve çok farklı sonuçları olabilmektedir (Arı, 2005, s.3).

▪ ***Koruyucu Aile Tutumu***

Kaliteli ebeveynlik sunma ve bakılan gençlere istikrarı sağlama hayati önem taşır. Gençliğin davranışlarını yönetmek, koruyucu ebeveynler için zor olabilir. Önceki araştırmalar, koruyucu ebeveynlerin zorlu davranışları düzeltmekte tereddüt edebildiklerini göstermiştir çünkü çoğu zaman nasıl yapacaklarından emin değillerdir. Ebeveynler disiplin kurallarını açıkça tanımlamalı ve tutarlı bir şekilde izlemelidir. Birçok üvey anne baba, yeni üvey çocuklarına kabul ve onaylarını alma umuduyla çok yumuşak davranma eğilimindedir. Bu yaklaşım asla işe yaramaz. Tüm çocuklar sınırlarını zorluyor ve buna ihtiyaç duyuyorlar ve tutarlı disiplin, sevgi ve saygıyı iletmenin en etkili ve güçlü yollarından biri. Her iki ebeveyn de disipline ilişkin kuralların oluşturulmasında yer almalıdır. Ebeveynler, kuralları uygularken her zaman birleşik bir cephe göstermelidir (<https://www1.cbn.com/family/10-keys-to-a-healthy-step-family> (14.05.2019))

▪ ***Aşırı Otoriter Aile Tutumu***

Otoriter ebeveynler çok zorlayıcı olma eğilimindedir, ancak duyarlı değildir. Çok sayıda kurala sahipler ve çocuklarının yaşamlarının ve davranışlarının hemen her yönünü bile mikro yönetebilirler. Bu kurallar, çocukların evde nasıl davranması beklendiğinden, halka açık olarak nasıl davranmaları gerektiğine kadar, hayatın hemen hemen her yönü için geçerlidir. Ek olarak, çocuklardan uyması beklenen çok sayıda yazılı olmayan kuralları da vardır - bu çocuklar bu "kurallar" hakkında açık bir talimat vermese de çok az talimat alırlar. Bunun yerine, çocukların basitçe bu kuralların var olduğunu bilmeleri beklenir. Çok fazla sıcaklık beslemezler. Bu stile sahip ebeveynler genellikle soğuk, uzak ve sert görünürler. Bu ebeveynlerin, cesaretlendirmek ve övmek yerine çocuklarına dırır ya da bağırması daha olasıdır. Otoriter ebeveynler, açıklamaları çok az veya hiç açıklanmayan cezaları kullanır. Bu stile sahip olan ebeveynler, genellikle şaplak atma gerektiren, kurumsal cezaya başvurmakta zorlanmamaktadır. Olumlu pekiştirmeye güvenmek yerine, kurallar çiğnendiğinde hızlı ve sert tepki verirler. Çocuklara seçenek vermiyorlar. Otoriter ebeveynler kuralları koymuş ve disipline "benim yolum ya da otoyol" yaklaşımı benimsemiştir. Müzakere için çok az yer var ve çocuklarının kendi seçimlerini yapmalarına nadiren izin veriyorlar. Yanlış davranışlara sabırları yok. Otoriter ebeveynler, çocuklarının istenmeyen davranışlarda bulunmaktan ziyade daha iyi bir şey bilmelerini bekler. Otoriter ebeveynler, çocuklarına iyi seçimler yapma

konusunda güvenmezler. Bu stile sahip ebeveynlerin yüksek beklentileri ve katı kuralları olsa da, çocuklarına iyi davranış sergileyebileceklerini ve iyi seçimler yapabildiklerini gösterme özgürlüğünü vermezler. Çocuklarının kendi başlarına karar vermelerine ve bu seçimlerin doğal sonuçları ile yüzleşmelerine izin vermek yerine, otoriter ebeveynler, hata yapmadıklarından emin olmak için çocuklarının üzerinde dururlar. Pazarlık yapmaya istekli değiller. Otoriter ebeveynler gri alanlara inanmazlar. Durumlar siyah ve beyaz olarak görülüyor ve ödün vermeye yer yoktur. Çocuklar, kural koyma ya da karar verme konusunda bir söz veya oy almazlar (Cherry, 2019, s2).

▪ **Demokratik Aile Tutumu**

Bu aile yapısı, çocukların psikolojik uyumuna yardımcı olan bir ebeveynlik tarzıdır. Esas olarak, çocukların kendileri için mevcut olan seçeneklerden seçim yapma şansına sahip oldukları ve dolayısıyla uygun davrandıkları seçimlerle ilgilenir. Demokratik ebeveynlik, ebeveynler ve çocuklar arasındaki iletişimi teşvik eder ve içerir. Aynı zamanda duygu ve duygu değişimini de teşvik eder. Demokratik ebeveynlik tarzının olumlu bir şekilde çalışması için hem ebeveynlerin hem de çocukların birleştirilmesi gerekir. Bu ebeveynlik tarzı, ebeveynlerin çocukların nasıl davranması ve kendilerini nasıl yönetmesi gerektiği konusunda talimat vermesini içerir. Ancak aynı zamanda karar verme özgürlüğü de çocuklara aittir. Çocuk her türlü kuralı ihlal ederse, ebeveynler ve çocuklar birlikte bu ebeveynlik tarzında ceza biçimine karar verirler. Demokratik ebeveynlik tarzı, çocukların davranışlarının sorumluluğunu üstlenmekten çekinmemelerini sağlar. Bu tarzda çocuklar, yanlış davranışları nedeniyle cezalandırılmalı, ancak cezaların çok sert veya haksız olması gerekmez. Çocuklar bir dereceye kadar kendi kararlarını kontrol etmelidir. Ebeveynler, çocuklarına, bağımsızlıklarını öğretmek için bir şey dikte etmezler. Her iki ebeveyn de bu tarzın başarılı bir şekilde çalışması için ve ayrıca çocukların demokratik ebeveynlik tarzını ciddiye alması için tutarlılık göstermelidir <http://www.theparentszone.com/parenting /democratic-parenting> (15.05.2019).

2.6.3. Çocuk-Akran İletişimi

Çocuklar akranlarıyla oynadıklarında veya onlarla etkileşime girdiklerinde, kendilerini nasıl ifade ettikleri, sırayla nasıl alınacakları ve başkalarıyla uğraşırken empati

yapmayı içeren sosyal davranışlar hakkında daha fazla şey öğrenirler. Çocuklar duygularını kontrol edebildiklerinde, daha iyi kararlar verebilir ve kötü duygu düzenlemesi olan bir çocuktan daha fazla yargıda bulunabilirler. Ebeveynler çocuklarına duygularını düşünmelerini öğretmek ve bir sorunla karşılaştıklarında duygularını kontrol etmenin yollarını göstermek, başkalarıyla daha iyi etkileşime girmek konusunda yardımcı olabilirler. Üzüldüklerinde kullanabilecekleri taktikler sunarak, 10'a kadar sayma veya derin nefes alma gibi, başkalarıyla etkileşimlerini daha iyi yapmalarına yardımcı olabilirler.

Çocukların başkalarıyla iletişim kurma biçimi, akran etkileşimlerinde ve ilişkilerinde büyük rol oynar. Ebeveynler çocuklarıyla doğru iletişim becerilerinin önemi hakkında konuşmalı ve onlara başkalarıyla nasıl konuşacaklarına dair ipuçları vermelidirler. Konuşurken diğerlerini dinlemenin ve konuşmanın diğer insanlarla aynı anda konuşmamanın önemli olduğunu açıklamalıdır. Çocuklarıyla konuşmaya çalışmalı ve onu başkalarıyla konuşmaya ve kendileri hakkında soru sormaya teşvik etmelidirler, çünkü bu buzu kırması ve yeni arkadaşlar edinmesi için iyi bir yoldur. Onlara konuşma sanatını öğretmek, ilköğretim çağına geldiğinde yeni insanlarla nasıl tanışacaklarını öğrenmelerine ve yeni arkadaşlarıyla sohbet etmelerine yardımcı olurlar <https://www.parenttoolkit.com/social-and-emotional-development/advice/relationships/early-childhood-peer-relationships> (14.05.2019).

Bazı çocuklar saldırgan veya rahatsız edici bir şekilde davranır ve bu nedenle akranları tarafından reddedilir. Diğer çocuklar akran etkileşimlerinden çekilir ve bu şekilde, kabullenme ve arkadaşlık kazanma yeteneklerini sınırlar. Her tür etkisiz sosyal davranış biçimi, farklı kök nedenlerden kaynaklanabilir. Muhtemel bir sebep, etkili etkileşim stratejileri hakkında bilgi eksikliğidir. Diğer bir potansiyel neden, çocukların duygusal durumları ile ilgilidir. Akran ilişkileri konusunda endişeli veya endişeli olan çocukların etkili bir şekilde davranmaları pek mümkün değildir. Akademik sorunlar da etkisiz sosyal davranışa katkıda bulunabilir. Kendini sınıf çalışması ödevleriyle meşgul edemeyen çocuklar genellikle akranlarını rahatsız eder ve tahriş eder (Dodge, 1983, s. 4).

Çocuklar arasındaki benzerlik sosyal kabullenmeyi teşvik eder. Tersine, çocuklar akranlarından farklı oldukları algılandığında sosyal reddetme eğilimindedirler. Bu, çocuklar farklı bir etnik gruba veya cinsiyete sahip olduklarında, fiziksel olarak çekici olmadıklarında veya engelli olduklarında veya sınıflarına yeni başlayanlarda ortaya çıkabilir.

Aile sorunlarının çocukların akran ilişkileri üzerinde zararlı etkileri olabilir. Örneğin, boşanmış ebeveynlerin çocukları, okuldaki öfke duygularını harekete geçirerek süreçteki akranların reddetmesine neden olabilir. Ebeveyn alkolizmi gibi aile sorunları olan çocuklar, arkadaşlıklarını eve getirmek, dolayısıyla yakın arkadaşlıklardan kaçınmak konusunda isteksiz olabilir (Asher, 1984, s.6).

Çocuklar, ciddi akran ilişkisi sorunlarının üstesinden gelmek için yetişkinlerden yardım ister. En başarılı yardım stratejileri, çocukların özel ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir. Davranışı sosyal reddedilmeye neden olan çocukların genellikle yeni kişilerarası becerileri öğrenmeleri gerekir. Bu gibi durumlarda, akran etkileşimlerini karşılıklı olarak üretken kılmaya yönelik yollar hakkında özel yönlendirmeler, çocukların akran ilişkilerini iyileştirmede etkili olabilir. Akran problemleri ciddi akademik problemlerle birlikte ortaya çıktığında, sınıf gruplarına kabul edilmeleri için çocukların yoğun bir akademik müdahaleye ihtiyacı olabilir. Benzer şekilde, çocuklara, akran ilişkileri üzerindeki olası olumsuz etkileri en aza indirmek için, mümkün olduğunda aile sorunlarıyla başa çıkmaları için okul desteği verilmelidir. Büyük gruplar özgüven sahibi olmayan çocukları tehdit ediyor olabilir. Utangaç çocuklar bu nedenle küçük gruplardaki arkadaşlarıyla etkileşimde bulunma fırsatlarından faydalanabilir. Ebeveynler utangaç çocukları özel etkinlikler için birer birer birer sınıfta davet etmeye teşvik edebilirler. Veya utangaç çocuklar, diğer çocuklarla etkileşime girmenin doğal bir temelini oluşturacak müzik veya sanat gibi dış çıkarlar geliştirmeye teşvik edilebilir. Bu yaklaşımların her ikisi de utangaç çocukların özgüvenini artırabilir ve bu süreçte arkadaşlık kurmalarına yardımcı olabilir (Biermann, 1984, s. 3).

2.6.4. Aile İçi İletişimin İlkeleri

Aile içi iletişim hem kişilerarası iletişimi hem de kişinin kendi içindeki iletişimi kapsar. Örnek bir aile içi iletişimin bazı olması gereken ilkeleri vardır. Bu ilkelerden yola çıkarak mutlu ve huzurlu bir aile ortamının oluşması beklenir.

Kendini Tanıma

Fiziksel dünya bazı bilgiler sağlar. Ne kadar uzun olduğunuzu bilmek isterseniz, boyunuzu ölçebilirsiniz; Ne kadar güçlü olduğunuzu bilmek istiyorsanız, bir spor kulübüne gidebilir ve kaç kilo kaldıracağınızı not edebilirsiniz. Bu durumlarda, fiziksel dünyayı kendiniz hakkında bilgi edinmek için kullanıyorsunuz.

Bir kişisel bilgi kaynağı olarak faydalı olsa da fiziksel dünya iki önemli açıdan sınırlıdır. İlk olarak, birçok özellik fiziksel gerçekliğe bağlı değildir. Diyelim ki ne kadar kibar olduğunuzu bilmek istiyorsunuz. Bir kıstastan çıkıp nezaketinizi ölçemezsiniz. Ne kadar zeki veya içten olduğunuzu bilmek istiyorsanız aynı şey geçerlidir. Bu alanlarda (ve daha pek çoğunda) bilgi edinmek için fiziksel bir temel yoktur.

Felsefede, “kendini tanıma” standart olarak kişinin kendi duyularını, düşüncelerini, inançlarını ve diğer zihinsel durumlarını bilmesi anlamına gelir. En azından Descartes'tan beri, çoğu filozof, kendi zihinsel durumlarımız hakkındaki bilgilerimizin dış dünya hakkındaki bilgilerimizden (bunun, başkalarının düşünceleri hakkındaki bilgilerimizi de içerdiği) belirgin bir şekilde farklı olduğuna inanmaktadır. “İçten içe bakış” - kelimenin tam anlamıyla “içine bakmak” - kendi zihinsel durumlarımızı nasıl kavradığımızı kavramanın geleneksel bir yoludur. Bu terim “iç” düşünce dünyası ile “dış” dünya arasındaki ayrımı ifade etmek için mekânsal bir metafor kullanır (Howell, 2006, s.12).

Kendimizden haberdar olmak, farklı inançlarımızın, değerlerimizin, kişiliklerimizin, alışkanlıklarımızın, düşüncelerimizin, davranışlarımızın ve duygularımızın günlük yaşamlarımızda bizi nasıl etkilediğini anlamaktır. Ne kadar kendimizi tanırsak, kendimizi o kadar iyi anlayabiliriz, yaptığımız seçimleri ve kararları iyileştiririz, daha doyurucu ilişkileri deneyimleyip sonuçta daha mutlu hayatlar geçiririz.

Aile Bireylerini Tanıma

Aile bireylerini tanıma ve kendini tanıma kavramları birbiriyle ilişkili kavramlardır. Yukarıda da belirtildiği gibi eğer birey kendisini tanırsa başkalarını, başkalarını tanırsa da kendisini tanıması mümkün olabilir. Her aile bireyinin kan bağı ya da aynı ortamı paylaşması birbirlerini tanıması demek değildir. Çünkü insanlar bu şekilde yüzeysel olarak değil; duygu ve düşüncelerini paylaştıkları zaman diliminde birbirlerine anlatırsa ancak o zaman birbirlerini tanımış olurlar. Bu sayede de bu bireylerin yaşadığı aile ortamı sağlıklı aile olarak nitelendirilebilir (Cüceloğlu, 2011, s.118).

Etkili Dinleme

Etkili iletişimin önemli bir yönü, başkalarının söylediklerini dinlemektir. Aktif bir dinleyici olmak, diğer kişinin bakış açısını anlamak için elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalışmaktır. Bir eşi veya çocuğu dinliyor olsak bile, sözlü ve sözlü olmayan mesajlara çok

dikkat etmek gerekir. Aktif bir dinleyici olarak diğer kişinin bakış açısını kabul etmeli ve saygı göstermeliyiz. Örneğin, bir eşi veya çocuğu dinlerken, başımızı sallamamız ya da söylediği şeyleri umursadığımızı diğer kişiye iletir şekilde “Anlıyorum” demeliyiz. Diğer aile üyesini anlamadıysak, aktif dinlemenin bir başka yönü de netleşmeye çalışmaktır. Bu basitçe, "Ne demek istedin?" ya da "Seni doğru anladım mı?" diye sorularak yapılabilir (Peterson, 2009, s.4).

Etkili dinleme aile ilişkilerinin önemli bir parçasıdır. Bazı ebeveynler ve çocuklar, geniş ailelerinin iyi dinleyici olduğuna inandıklarını ve bu dinlemeyi kanıtlayan davranışları tanımladıklarını bildirdi. Bununla birlikte, diğerleri ebeveynlerini veya çocuklarını dinlerken şikayetlerini dile getirmiş ve etkisiz dinlemenin ilişkileri üzerindeki etkisinden bahsetmiştir.

Empati Kurma

Başka birinin tutumuna empati duyma yeteneğinin bir anlayış seviyesini yansıttığı söylenebilir. Ek olarak, bir aile üyesinin diğer aile üyesinin duygularını algılayabildiği açık iletişim hatları olduğu söylenebilir. Bu tür bir empati, ortak kişilerin aslında aynı tutumları ortak (ortak empati) paylaşmasından ya da her bir kişiye diğerinin duygularını (öngörücü empati) kavramak ve öngörmek için duyarlılığa sahip olmasından dolayı ortaya çıkabilir. Empati sosyal-duygusal beceriler arasında en üst seviyeye çıkmakta ve çocukların yaşam boyu başarısını öngörmeye şaşırtıcı bir rol oynamaktadır (Price-Mitchell, 2017, s.1).

Aktif dinleme, ebeveynlerin ve çocukların birbirlerini anlamalarına yardımcı olan bir uygulamadır. En iyi dinlemeyle ilişkilendirilen üç beceri şunlardır: 1) Diğer kişiye saygı duymak, 2) Konuştuğunuzdan daha fazla dinlemek, 3) Her zaman anlamaya çalışmak.

Empatinin sabit bir özellik değildir, zaman içinde gelişir. Egzersiz yaparken kaslarınızın girdiği gibi, pratikte empati artırılabilir. Ne kadar çok pratik yaparsanız, bir başkasının düşüncelerini ve duygularını anlamakta o kadar iyi olursunuz. Yetişkinlerin, çocuklarına ve torunlarına nezaket gösterdiklerinde kendilerini iyi hissetmeleri şaşırtıcı değildir. İyi işler yapmak bizi daha iyi hissettirir. Aynı zamanda kibar ve şefkatli insanlar genellikle en başarılı kişilerdir. Bu sayede aile içinde mutluluk duyguları artar, refah artar, zorbalık azalır. Aile değerleri, kim olduğumuzun ve nasıl ebeveyn olduğumuzun yansımalarıdır. Ebeveynler empati, şükran ve nezaketle önderlik ettiklerinde çocuklar da aynı şeyi öğrenir (Price-Mitchell, 2017, s.1).

Ben Dili Kullanma

Sen-dili, iletişim kurmamızın tipik bir yoludur. İnsana ne yaptığını ne yapmadığını, doğru ya da yanlış olup olmadığını ya da yapmaması gerektiğini söyleriz. Bu tür ifadeler, suçlama gibi görüldüğünden çok sık kullanılmaz. Yargıyı iletir. Kimse yargılanmayı sevmez ve bu nedenle karşısındakiyle kuracağı iletişim hatlarını kapatır. Kişiyi savunmaya sokar, söyleyemeyeceklerini ve gerçekte dinlediklerine açık olmak istememesini sağlar. Bu iletişim kavramı aynı zamanda çatışmalarla sonuçlanan ilişkilerde en zararlı olandır. Genç oğlunuz eve geç döndüğünde, ona “Çok sorumsuzsun, beni korkutuyorsun” diyerek ancak onda en fazla asi ya da kayıtsız bir tavır uyandırabilirsiniz. Onun üzgün hissetmesini bekleyemezsiniz. Bu tutum sadece olumsuzlukları ve gerginliği artıracaktır. Olumlu iletişim çatışma durumlarında hayat kurtarıcı olabilirken, olumsuz iletişim aradaki kopukluğun başlamasına neden olabilir (Gupta, 2012, s.2).

Ben-dili konuşmacının duygularının sorumluluğunu üstlenmesini, daha iyi tanınmasını ve anlaşılmasını sağlar. Ayrıca, sadece ne hissettiğimizi gerçekten “biz” bilebiliriz. Başkalarının duygularını, düşüncelerini veya davranışlarından 'beni sevmiyorsun' ya da 'anlamıyorsun' gibi bahsettiğimizde hepsi bir varsayımdır. Bu kişinin gerçeği tamamen farklı olabilir. Konu hakkındaki görüşünüz yerine (bir “Siz” ifadesiyle aktarıldığı gibi) hissettiğiniz şeye odaklandığınızda, rahatsız edici olmaz. Dolayısıyla, karşınızdaki kişi kendini savunmaya geçmez, onun yerine kalkanlarını indirir (Gupta, 2012, s.2).

Biz Bilinci Oluşturma

Ait olma ve aynı zamanda bağımsız olma her bireyin istediği dengeli durumlardır. Bu durum aile bireyleri içinde sağlıklı bir şekilde uygulanamadığında aile içinde birbirine bağımlılık ortaya çıkar ya da aile arasındaki bağ zayıflar. Bireyler arasındaki birbirine bağımlılık aile içi iletişim için temel dayanaklardan biridir. Ancak bağımlı olmak sağlıklı bir durum değildir.

Ailelerde sağlıklı biz bilinci oluşmuşsa eğer o aile üyelerinin davranış ve düşünce biçimleri:

Eğer bu ailede ben varsam, sınırları ve sorumlulukları olan bir bireyim. Kişisel alanımdan -sağlık, onur, davranış ve düşüncelerim- ben sorumluyum.

Eğer bu ailede sen varsan, sınırları ve sorumlulukları olan bir bireysin. Kişisel alanından -sağlık, onur, davranış ve düşüncelerinden- sen sorumlusun (Cüceloğlu, 2011, s.47).

2.6.5. Ailenin İhtiyaçları

Buradaki temel amaç, ailenin ihtiyaçlarını netleştirmek ve olabilecek endişeleri gidermektir. Ailenin farklı üyelerinin farklı kaygıları ve endişeleri olabileceğini ve onların da ele alınması gerektiğine dikkat etmek önemlidir.

Değerli Olma Duygusu

Bazen sadece dinlemek yeterlidir. Sevdiğiniz biri zor bir dönemden geçiyorsa, sadece onlar için orada olmaya çalışın. Onları arayın ve konuşmak istemezlerse dinlemekte özgür olduğunuzu söyleyin. Tüm endişelerini size dökmelerini sağlayın. Zor bir dönemden geçmiyorlarsa, yine de dinleyin! Sevilen birinin hayatında aktif olarak rol almak, ona değer verdiğinizizi göstermenin harika bir yoludur ve olanları dinlemek, bunun önemli bir parçasıdır. Önemli olan kişilerin yaşamlarında onlara sahip olmaya değer verdiğinizizi hissettirmektir.

Güven Ortamı

Aile ortamında güvenilirlik bir öncelik haline getirilmelidir. Tüm ilişki kurma prensiplerinde olduğu gibi kişi bu işe kendiyle başlamalıdır. Güvenilir bir insan olmak, başkalarının güvenebileceği bir insan olmak öncelik haline getirilmelidir. Verilen sözleri tutmak ve bu sözleri “altın kadar iyi” yapmak güvenilirliği artırır. Güvenilir bir ilişki geliştirmek için güvenilir bir insan olmak gerekir.

Güven küçük pozitif anlarla bile geliştirilir ve güçlendirilir. Güven ya da değerli anılar oluşturmak için büyük, dramatik bir olay olması gerekmez. Küçük, eğlenceli ve pozitif anlar en güzel anıları ve en uzun süren güveni oluşturur. Anne-babanın birbiriyle ya da çocuklarıyla küçük maceraları paylaşması, birlikte oynaması, empati göstermesi, birlikte bir şeyler öğrenmesi, birlikte yemek yapması, birlikte gülmesi, yürüyüşe çıkması bu güven ortamını sağlamlaştırır. Bu sayede ilerde anlaşmazlıklar ve küçük çatışmalarla ilgili olumsuz duygular ortaya çıktığında, aile üyeleri bu duyguları birbirleriyle çok çabuk paylaşmak için temel kurmuş olur. Çatışma sırasında kendini paylaşıp çatışmayı çözdükçe, güven katlanarak büyür (Salmon, 2012, s.1)

Yakınlık Ve Dayanışma Duygusu

Kuşaklararası dayanışma, farklı nesiller arasındaki yakınlık ve destek derecesini ifade eder. Dayanışma kavramı, farklı kuşaklardan insanların günlük yaşamlarında birbirleriyle nasıl ilişki kurduğunu, onlara yardım ettiklerini ve onlara bağlı olduklarını anlamamıza yardımcı olur.

Yapısal dayanışma: Bu, coğrafi uzaklık gibi faktörlerin aile üyeleri arasındaki etkileşimi nasıl sınırlandırabileceği veya geliştirebileceği anlamına gelir. Aile üyelerinin birbirine yakın oturması durumunda yardım, bakım ve destek vermek daha kolaydır, ancak Skype gibi yeni teknolojiler birbirlerinden uzak yaşayan aile üyeleri arasındaki iletişime yardımcı olabilir.

Duygusal dayanışma: Dayanışma, duygusal dayanışma, onaylama ve aile üyeleri arasındaki yakınlık, duygusal dayanışma olarak da bilinen duygularda kendini gösterebilir. Yaşlanan bazı ebeveynler ve yetişkin çocukları, birbirlerine çok yakın olduklarını beyan eder.

İşlevsel dayanışma: Aile üyeleri arasındaki pratik ve maddi yardım ve destek değişimleri, işlevsel dayanışma örnekleridir. İşlevsel dayanışmanın örnekleri parasaldır, fakat aynı zamanda yiyecek satın almak, yemek hazırlamak, aile üyelerinin sizinle birlikte hareket etmesine izin vermek veya onların bakım ihtiyaçlarını gözetmek gibi çok pratik şeylerdir.

Normatif dayanışma: Normatif dayanışma, diğer aile üyelerine karşı duyulan yükümlülüğün gücünü ifade eder. Bazı ailelerde aile üyeleri arasında aile üyeliği ve yardımın gerekliliği ve önemine dair güçlü bir inanç vardır; diğer ailelerde aile üyeleri, bireysel yaşamının ve birbirlerinden bağımsız olmanın oldukça kabul edilebilir olduğunu düşünürler (<https://www.futurelearn.com/courses/successful-ageing/0/steps/11803>).

Sorumluluk Duygusu

Aileler, genellikle günlük olarak, belirli bir görevi yerine getirmekten veya belirli bir sorumluluğu yerine getirmekten kimin sorumlu olacağına dair birçok karar vermek zorundadır. Örneğin sağlıklı ailelerde, çöpü kimin çıkaracağı, çocukları okula kimin götüreceğini, akşam yemeği kimin yapacağını, çocukları okuldan sonra kimin alacağını, ailede kimin çalışacağını ve maddi destek sağlayacağını vs. roller aile üyelerine aşırı yüklenmeyecek şekilde atanır. Bireysel aile bireyleri rollerini ve sorumluluklarını bilmeli ve

kabul etmelidir. Örneğin, sağlıklı ailelerde, anneler ve babalar ebeveyn rolleri konusunda net bir anlayışa sahiptir. Fiziksel kaynaklar (örneğin, yiyecek, giyecek, barınak), disiplin ve çocuklarının fiziksel ve duygusal gelişimlerini kolaylaştıran destekleyici, besleyici bir ortam sağlayacaklardır (Minuchin, 1974, s.5).

Sağlıklı ailelerde her üye belirli rolleri yerine getirmekle sorumludur. Bu roller çeşitli üyeler arasında yayılmıştır, böylelikle kimseden çok fazla sorumluluk almaması istenmez. Bir aile ferdinin çok fazla rolü yerine getirmeye zorlanması durumunda sorunlar ortaya çıkar. Birisi aşırı yüklenmiş hissediyor ve bu rolü üstlenemiyorsa, değişiklik yapılması gerekebilir. Sağlıklı ailelerde, çocukların ailede uygun sorumluluk rollerini üstlenmeleri gerekir (Peterson ve Green, 2006, s.1).

Zorlukların Üstesinden Gelme

Aile fertlerinin karşılaştığı sorunların üstesinden gelmek bazen çok kolay olmayabilir. Bununla birlikte, birlikte çalıştığınızda, aile fertlerinin birbiriyle farklılığını çözmek daha uygun hale gelir. Çözüme yönelik ilk adım, ilk başta bir sorun olduğu konusunda hemfikir olmaktır. Daha sonra, öfke orta derecede soğutulduğunda, herkesin bir araya gelmeyi planlaması ve sorunu çözmek için bir strateji geliştirmesi gerekir. Aile fertlerinin düzenli olarak toplanıp birbiriyle bu zorluklar üzerine konuşması, iletişimi ve paylaşılan bağı iyileştirebilir. Bu gibi durumlarda eldeki konuya odaklanmak önemlidir. Anlaşmazlıklar olduğunda, insanlar diğer taraflarla daha önce karşılaştığı çözülmemiş her türlü sorunu gündeme getirme eğilimindedir. Bu, ihtilaf çözümünü engeller ve tartışmanın amacını bulanıklaştırır. Mevcut sorunla ilgili gerçekte neyin önemli olduğunu ortaya çıkarmaya çalışın. Çatışmayı ortadan kaldırmayı ve bir çözüme doğru ulaşmayı hedeflemek gerekir. “Ben” ifadelerinin kullanılması, dinleyen diğerlerine saygı gösterirken herkesin kendini ifade etmesini sağlar. Bir “Ben” ifadesi yapmak, her kişinin hissettiği şeye sahip olmasını sağlar ve aynı zamanda problem için bir çare önerir (Rube, 2019).

Kendini Gerçekleştirme

Kendini gerçekleştirme çoğu durumdan kendini tanıma olgusuyla da ortak yönlere sahiptir. Bu yüzden birey ancak kendini tanırsa başkalarını da tanımış olur. Bu bireyler yüksek özgüvenli, davranış ve düşüncelerinden emin, kendini bilen ve belirli bir kişiliğe

sahiptir. Bu yetkinlikler aile ortamında şekillenir ve eğer birey bunlardan yoksun bir aile ortamında yetişmişse kendini gerçekleştirmesi mümkün olmaz.

Manevi Yaşamın Temellerini Atma

Çocukların çoğunun, 13 yaşına kadar dini ve ahlaki inançları yerleşmiş olur. Ebeveynlerin bu fırsatı en üst düzeye çıkarması gerekir, çünkü çocuklarımıza öğrettiğimiz şeyin gelecekteki üzerinde derin bir etkisi vardır. Sorulduğunda, çoğu ebeveyn inancı büyük ebeveynlik kaygısı olarak belirtir. Çocuklar sonsuz varlıklardır, bu yüzden Tanrı ile ilişkileri çok önemlidir. Maalesef ebeveynler, inançlarını çocuklarına iletmek için sık sık gelişigüzel bir yaklaşım kullanır. Onları ibadethaneye götürürler - ki bu onların ruhsal farkındalıklarını inşa etmenin önemli bir parçası - ancak inançlarını çocuklarına aktif ve bilerek, Tanrı ile kişisel bir ilişki kurmalarına yönlendirmek de gerekir https://www.safamily.co.za/laying_spiritual_foundation (14.05.2019).

Huzurlu bir aile ortamı; çocuğa dini açıdan olması gerektiği şekilde eğitilmeyi kazandırır.

2.6.6. Aile İçi İletişimin Engelleri

Önyargılar, aile fertlerinin birbirine iletişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Önyargıları aile içi iletişimde yok saymak gerekir. Bunun yerine ailelerde duygu ve düşünceleri ön planda tutmak gerekir (Tezel, 2004, s.5).

Önyargılı iletişim sayısız biçimdedir ve sayısız bağlamda ortaya çıkar. Bu kasıtlı, nefret dolu olabilir: aşağılayıcı, metaforları insanlıktan çıkaran, gruplara aykırı mizah, küçümseyen bir tavırda olabilir. Önyargılı ve basmakalıp inançlar, aile üyelerini aile dışı üyelere tercih etmesine sebep olabilir. Önyargılı görünme konusundaki endişeler, iletişimcilerin etkili övgü ya da aşağılayan gülümsemelerle başa çıkmalarına neden olabilir (Hecht, 1998. s.3).

Alaycı, eleştirel, yargılayan, sızlanan, suçlayan veya talep eden bir tavır olduğunda, genellikle iyi ilişkileri yok edilir. Hiç kimse eleştirilmek, savunmaya yerleştirilmek veya yanlış değerlendirilmek istemez. Kişiler bu tutuma sahip olduğunda çoğu zaman sorun yerine bireye saldırır. Bazen çocuklar hata yaptığında ya da yapmaları gerektiği düşünülen bir şeyi yapmadıklarında, ebeveynler çocuklara aşırı tepki veriyor, suçluyorlar.

Bir kişi bir tehdit algıladığında veya bir grupta tehdit beklediğinde meydana gelen bu davranışa savunmacı iletişim denir. Savunmaya açık davranan bir kişi kendisini savunmak için enerjinin önemli bir bölümünü tahsis eder. Bu hisler ve davranışlar benzer şekilde savunma duruşları yaratma eğilimindedir. Bu savunma davranışı dinleyicinin mesaja konsantre olmasını önler. Sadece savunma iletişimciler bu ipuçlarını göndermez, aynı zamanda savunma dinleyicileri aldıklarıını çarpıtma eğilimindedir. İnsanlar gittikçe daha savunmacı hale geldikçe, gönderenin amaçlarını, değerlerini ve duygularını doğru bir şekilde algılamak gittikçe azaltıyor (<https://slideplayer.com/slide/6290821/>).

Dil ve ifade yetersizliği, karşı tarafa aktarılmak istenen bilgi karşılık bulmadığı zaman oluşan iletişim engeli olarak tanımlanır. Çocuklarla iletişimde bu sorun özellikle baş gösterir. Eğer bu iletişimde uygun yönlü yani “ocuğun kapasitesine uygun” mesajlar iletilmezse ocuk için bu mesajlar karşılıksız ya da yanlış anlaşılmış olacaktır.

2. SOSYAL ETKİ VE GEMİCİLİK

Kişinin fikirlerinde, duygularında, tavır ve hallerinde, farklı bir kişi veya topluluk ile girdiği etkileşim sonucu ortaya çıkan değişimlerin ana sebebi olan sosyal etki kavramı ele alınıp ve beraberinde uyma davranışı da kapsama dahil edilerek tanımlanmaktadır. Aynı zamanda araştırmaya konu olan gemi adamı ailelerine sosyal etki ve uyma çerçevesinde etkilerinin araştırıldığı gemicilik mesleğinin alanyazın taraması yapılarak tanımlamalara yer verilmiştir.

3.1 Sosyal Etki Kavramı

Sosyal etki bir bireyin davranışlarında, çevresindeki kişilerin tutum ve davranışları sonucunda doğrudan veya dolaylı olarak değişim gerçekleşmesidir. Başka bir ifade ile bireylerin çevresindeki kişi veya gruplar tarafından bilinçli ya da bilinçsiz baskıları sonucu davranışlarının etkilenmesi olarak da açıklanabilir. Latene tarafından ortaya koyulan sosyal etki kuramı, sosyologların ve sosyal psikologların toplumsal kuvvetleri incelemesini fizikçilerin yerçekimi gibi doğadaki bazı kuvvetleri incelemesi mantığına dayandırarak açıklamaktadır.

İnsan, sosyal bir bireydir ve davranışları da sosyallik barındırmaktadır. Bunlara örnek verecek olursak;

- Genç bir birey sinema bileti almak için sıraya girer ve yan gışenin sırasındaki hemcinsinin kıyafetlerini detaylıca incelediğini görür. Kendisi hiç bu durumu anlamamış gibi başını başka bir yöne çevirir.
- Misafirlğe gidilen evde ikram edilen yemeklerden hoşlanmayan birey ev sahibinin yemeklerimi nasıl buldunuz sorusu üzerine ellerinize sağlık her şey çok güzel olmuş der.

Bu ve benzeri birçok günlük olayda sosyal etkiler görölmektedir. Bu olaylarda bireylerin tutum ve davranışları başkalarının varlıklarından etkilenmektedir. Bireyleri incelediğinizde hem birbirinden son derece farklı hem de birçok noktada aynı olduklarını görürüz. Karakter olarak farklılık gösterilse bile aynı ülkede yaşama, aynı dil ve dine sahip

olma ve benzer tutum ve inançlara sahip olma durumu olaylara benzer tepkiler verilmesini sağlar. Bireylerin benzer davranışlarının temelinde sosyal etki yatar (Kennedy, 1991, s. 75).

3.2 Sosyal Etki Deneyleri

Sherif'in Grup Normunun Oluşturulması Deneyi

Sherif bu deneyinde oto kinetik adlı bir yanılsamadan yararlanmıştır. Hiç ışık olmayan bir odada sabit bir ışığa hiç gözümüzü ayırmadan baktığımız zaman ışık yerinden oynamasa bile onun hareket halinde olduğunu düşünürüz. Sherif, bu durumdan faydalanmış ve birçok çalışma yapmıştır.

Yapılan bu çalışmada daha önce tanışmamış kimselerden yararlanılmıştır. Bu kişiler önce tek tek laboratuvara götürülmüş ve burada kendilerine algı deneyi yapılacağı söylenmiştir. Kişiler, tamamıyla karartılmış bir odaya alınmış burada çok küçük bir ışık kısa kısa aralıklarla gösterilmiştir. Bu ışık her gösterildiği zaman, kişiye ne kadar ve hangi yönde hareket ettirildiği sorulmuştur. Kişi, önce farklı farklı sayılar vermiş fakat sonradan aynı sayıları söylemeye başlamıştır. Ardından birçok grup şeklinde laboratuvarda tutulmuş ve ışığı gösterdiklerinde uzunluk eleştirilerini yüksek sesli olacak şekilde yapmışlardır (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 69).

Birbirinden farklı ifadeler sunan denekler, bir araya geldiklerinde tek bir ifade, tek bir yorumda bulunmuşlardır. 1 yıl aradan sonra kendilerine deney yapılan insanlar yalnız başlarına tekrar deneye alındıkları zaman bile aynı ortak standartlarını kullanmaya devam etmişlerdir.

Asch'in Uyma Deneyi

Asch, uyarıcı durumlarda veya gerçeğin tamamen ortada olduğu durumlarda kişilerin, diğer kişilere uyup uymayacağını merak etmiştir. Asch'a göre "uymanın sebebi ortadan kalktığında, uyma da ortadan kalkmalıydı" (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 71).

Asch'ın uyma deneyine katılmış olan insanlara, üzerinde tek ve üç siyah çizgi bulunan kartlar gösterilmiştir. İnsanlardan, birincil karttaki tek çizginin, diğerinde bulunan üç çizgiden hangisiyle aynı olduğunu dile getirmeleri istenmiştir. Kart çiftleri gösterildiğinde,

denek rolünde olan gönüllüler sırayla fikirlerini söylemekte, asıl deneğe en son söz sırası verilmektedir. İlk kartlarda, denek rolündeki insanlar doğru cevaplar vererek asıl deneğin güvenini kazanırlar ancak sonlara doğru hep yanlış cevaplar verirler. Bu araştırmada, her üç denekten birinin diğerinin söylediklerine uyduğu görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 71).

Milgram'ın İtaat Deneyi

Stanley Milgram, “Nazi Almanya’ında gerçekleşen soykırıma müdahil olan onlarca insan, yaşanan ve yaşatılan zalimliğin ne kadar farkındaydı? Bu zulmü bile isteye ve farkındalıkla mı yapmışlardı, yoksa toplu bir ahlaki bozulma ile kendi değerlerini yok sayarak otoritenin emirleri doğrultusunda mı davrandılar?” Deneyde öğretmen, diğer odadaki öğrenciye elektrik akımı verir. Öğretmenle birlikte aynı yerde olan gözetmen tereddütte bulunursa devam etmesi için uyarı yapar. Gönüllü denek deney ortamına gelir, bir gözetmen ve kendi gibi bir başka bir gönüllü denek ile karşılaşır. Gözetmen, gönüllülere, deneyin “cezalandırmanın öğrenme üzerinde etkisi” deneyi olduğunu ifade eder ve gruptan bir kişinin öğretmen, diğer bireylerin öğrenci olacağını söyler. Öğretmen, öğrenci rolündeki deneğe sorular sorar, öğrenci soruları bilemedikçe fazlalaşan elektrik akımı ile cezalandırılır (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 73).

Öğrenci denekler sandalyeye oturtularak kolları kayış yardımıyla bağlanır. Gözetmen ve öğretmen rolündeki denek gözlem odasına geçerler. Öğretmenin elektrik akımı vereceği mekanizmada 15 Volt arayla 15 Volttan, 450 Volta giden dereceler vardır. Ayrıca bu derecelerde; “düşük şok”, “orta şiddette şok”, “şiddetli şok”, “çok şiddetli şok”, “hayati tehlike” gibi levhalar vardır.

Her hatadan sonra deneğe elektriğin dozunu arttırması söylenir. Denek dozu arttırdıkça bu deneyden çekilmek istediğini söyler. Gözetmen “devam etmeniz gerekli ve çok önemlidir” der. Deney kapsamında öğrencilerin büyük kısmı bütün derecede elektrik akımına maruz kalır. Gerçekte öğrenciye hiçbir şok verilmez. Fakat öğrenci 300 voltlarda canının yandığına dair bedensel tepkiler verir. 300 volttan sonra tepki veremez hale gelmiş gibi davranır.

Milgram’ın sonuçlarına bakıldığı zaman sonuçlar oldukça korkutucudur. Birincil deneyde, katılımcıların %65’i (40 gönüllüden 26 tanesi), deneyin sonunu getiren en fazla ceza

seviyesine (450 Volt) kadar tespit edilmiştir. Kişilerin büyük oranı, karşılarında kendileri gibi bir deney gönüllüsü bulunduğunu düşündükleri kişiye bu oranlarda akım verirken dudaklarını kemirmelerine, inlemelerine, ter dökmelerine, sinir halinde olmalarına rağmen öldürücü derecede elektrik akımı vermeye devam etmişlerdir (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 73).

Zimbardo'nun Stanford Hapishane Deneyi

Bu deneyde, 24 üniversite öğrencisinden oluşan denek grubu mevcuttur. Bireyler arasında rastgele gardiyan ve mahkûm rolleri paylaştırılmıştır. Deney, Stanford Üniversitesi'nin laboratuvarında yapılmıştır. Mahkûm rolündeki bireyler polis arabasıyla gözleri bağlanarak evlerinden alınmışlardır. Deneklerin hiçbirine nasıl davranmaları hususunda bir şey söylenmemiştir. Bu bireylerin yönlendirilmemiş olmalarına rağmen rollerinin ve ortamın etkisi ile hareket ettikleri gözlemlenmiştir (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 97)..

Deneyde mahkûm deneklere rollerine adaptasyonları hızlı olsun diye sadece beyaz kıyafet giydirilmiştir ve ayaklarına zincir bağlanmıştır. Mahkûm deneklere numaralar verilmiş ve hep o numaralarla seslenilmiştir. Gardiyan deneklere ise gardiyan kıyafet ve ekipmanları verilmiştir. Gardiyanlara, herhangi bir eğitim verilmemiş sadece hapishane düzenini sağlamaları istenmiştir (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 77).

Deney için öngörülen süre 2 hafta iken, bireylerin rollerine hızla adapte oldukları ve özellikle gardiyanların 6 günde sadistçe hareket ettiği gözlemlenmiştir. Mahkûmların büyük kısmı ise duygusal travmalar yaşamaya başlamışlardır. Deney, 6 günün sonunda tehlike oluşturabileceği fikriyle sonlandırılmıştır. Deney sonunda mahkûm denekler onlara verilecek fazla ücretten içinde bulundukları durumdan mutlu şekilde ayrılırken, birçok gardiyan deneyin süresinin az olmasından memnun olmamaları bu deneyin üzücü sonuçlarından biridir (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 97).

3.3 Uyma Davranışı Kavramı

3.3.1 Uyma Davranışının Tanımı

Sosyal etki sonucu meydana gelen gruba uyma davranışı, kişilerin birbirine benzediğini ve toplumsal ahenki ortaya çıkarır. Toplumsal tavrın nizam üzerine olması sonucu, kişiler diğer insanların tutumlarını öncesinde bile bilir ve şahsi tavırlarını da bu

durum üzere şekillendirebilirler. Uyma, düzgüsel toplum taleplerine cevap vermeye odaklanmış tavrılardır. Farklı bir bakış açısıyla “uyma davranışı, kişinin kendi fikir ve düşüncesini grubun görüş ve düşüncesi doğrultusunda değiştirmesi” şeklindedir.

Aytaç, (2004:18) uyma davranışını, “bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini toplumsallaşma sürecinde kazanarak içinde bulunduğu topluma uyum göstermesi” şeklinde tanımlamaktadır.

Tolan (1991:284)’ a göre ise uyma davranışı, “bir kişinin davranış, bazı durumlarda ise düşünce ve duygularını sosyal etki yani varsayımsal bir baskı aracılığı ile değiştirmesi ve uyum göstermesidir.”

Sosyal ilişkilerin temeli genel geçer kurallara uyum sağlama neticesinde oluşur. Uyma davranışı “toplumsal uyumun sosyal psikolojideki belirli bir şekline” denir. Bu kavramın derecesinin artması ya da azalması baskı gücüne göre değişiklik gösterir (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 99).

3.3.2 Uyma Davranışının Nedenleri

Uyma davranışının, bireyin toplumsal alanda entegrasyonunu rahatlatıcı büyük bir işlevi olduğunu söyleyebiliriz. Bu sayede toplumun üyeleri, en azından bir kısmı, diğer insanların davranışlarını, değerlerini, belli başlı tavırlarını nasıl anlamlandıracaklarını tahmin edebilirler. Ayrıca sosyal alanla zıtlaşarak küçük düşmekten çekinen kişi, toplumsal kural ve beklenmeyen etkilerden de korunmuş olacaktır.

Bilişsel Etki (Doğru Olma İsteği)

Birey, toplumsal etkiyi kendisine bilgi kaynağı olarak görür. Bilişsel etkilerde araştırma, soruşturma, inceleme, tartışma ve eleştiriye açık düşünsel mekanizmalarda elden geçirilir. Grubun doğruluğuna olan güven doğrultusunda uymanın derecesini de şekillenir. Güven artarsa uymada da artma görülür <https://www.dicle.edu.tr/Contents/eb2cc36a-19bd-4983-9503-c5a620cf1ece.pdf> (13.04.2019).

Normatif Etki (Sevilme İsteği)

Bir grubun üyelerini, sosyal norma uymaya sevk eden, psikolojik süreçtir. “Normatif” ya da “zorlayıcı” şeklindeki sosyal etkiye kuralsal denir. Bunu biraz daha açıklayacak olursak; rastgele bir sosyal etki, birey açısından koyulan kurallara uymaya sebep olarak anlamlandırılabilir. Sonuçta kişiye ödül vermek veya cezalandırılmamak için (itaat) ya da etkinin nedeni olan kişiye benzeyebilme adına (özdeşleşme) etkiye uyma tavrını gösterir. Normatif etkinin temelinde diğerlerinden kabul görme ihtiyacı, çoğunluğa uyma eğilimi, ödül/ceza algısı bulunmaktadır <https://www.dicle.edu.tr/Contents/eb2cc36a-19bd-4983-9503-c5a620cf1ece.pdf> (13.04.2019).

3.3.3 Uyma Davranışı Üzerinde Etkili Olan Faktörler

Kültürel Faktörler

Kültürlere göre uyma davranışı değişir mi? Bunun cevabını bulmak için çeşitli araştırmalar yapılmış ve bireyci ve toplulukçu kültürlerle göre uyma davranışı farklılıklar taşımaktadır. Bu farklılıkları şu şekilde ifade edebiliriz (Kağıtçıbaşı, 2017, s. 90);

- Bireyci kültürlerde kişni kendi çıkarları gurubun çıkarlarından daha önemliken, toplulukçu kültürde ise, grubun çıkarları bireyin düşüncelerini ve tavırlarını yönlendirmektedir.
- Toplulukçu kültürlerin bireyleri, gruplarının kabulünü almaya bireyci kültürlerden daha büyük oranda değer verirler. Fakat bu kabulü alamazlarsa utanç duyarlar. Kişisel kültürden olan birey, toplumdan ayrı olma ihtiyacını duyar. Buna dayanarak, toplulukçu kültürlerde olan kişilerin bireyci kültürlerde olan kişilerden daha fazla uyma davranışı gösterdiği düşünülebilir.
- Toplum kültüründe iç grup- dış grup ayrımı daha belirgindir. İç grup, kişinin içinde bulunduğu, onun için değere ve niteliğe sahip topluluklardır. Dış grup ise, bireyin ait olmadığı topluluklardır. Araştırmalar, toplum kültüründen gelen bireylerin iç grubun düzgülerini bireysel düzgüleri gibi benimsediklerini ve iç grup düzgülerine uyum sağladıklarını işaret etmiştir. Birey düşüncesiyle var olan toplulukların üyeleri de iç gruplarına ve dış gruplardan daha fazla

güvenirler, fakat iç gruplarının düzgülerini eleştirmeye ve bazı durumlarda kabul etmemeye olan yönelişleri oldukça görülebilen bir durumdur.

Kişisel Faktörler

- Benlik Etkisi

İnsanlar benliklerinin farklı yönlerini ön planda tutarlar. Bazı kişiler için benliklerinin ilişki yönleri öncelikleriyken, bazıları için benliklerinin bireyci yönleri ön plandadır. İlişkisel benliğin daha önemli olduğu kişilerde, kişiler grubun ne dediğine daha fazla dikkat ederler ve onlara uyum sağlarlar. Bireyci olanlar, kendi fikirlerini daha çok önemser ve kendilerini gruba uymak zorunda hissetmezler (Kağıtçıbaşı, 2017,s. 86).

- Birey Olma Gereksinimi

Bazı insanlar kendilerine has olmayı ve bireyselliklerini korumaya özen gösterirler. Herkesin yaptığını yapmak, herkesin giydiğini giymek gibi şeyler pek hoşlarına gitmez. Herkesten farklı olmayı isterler. Bu tür insanların grup içinde uyma davranışını daha az gösterdiği, yaratıcı aykırılıkta bulunduğu gözlemlenmiştir (Kağıtçıbaşı, 2017,s 86).

- Kişisel Kontrol Arzusu

Jack Brehm bu konuya açıklamak için psikolojik direnme tezini geliştirmiştir. Bu tezde söylenen, insanların belli davranışsal özgürlüklere sahip olmak istedikleri ve bunun için bu özgürlükleri sınırlandırma çabalarına tepki gösterdikleri ve direnme istekleridir. Örneğin; Annesi, kızına bir giysiyi giymemesini söylediğinde, kızı davranışları üzerinde kontrol sahibi olmak adına annesinin isteğini geri çevirebilir. Annesi kızına, o giysi yerine başka bir giysi giymesini söylediğinde, bu artık kızı için normaldeki durumdan çok daha az cazip olacaktır.

- Cinsiyetin Etkisi

Sosyal etki içeren ilk çalışmalar kadınların erkeklerden daha fazla uyum gösterdikleridir. Fakat son zamanlarda yapılan çalışmalar, bu manada cinsiyet farkının asgari oranda bulunduğunu belirtmiştir. Uyma tavrında kadın-erkek ayrımının vuku bulduğu haller daha fazla bireylerin diğer insanlarla mutabık düşüncede olamadıklarını yüz yüze etkileşim çerçevesinde işaret ettikleri durumlardır.

3.4. Gemicilik Ve Gemi Adamları

3.4.1. Mesleki Olarak Gemicilik

Gemicilik, türü fark etmeksizin bir geminin kullanılması, sevk edilmesi olarak tanımlanabilir. Gemicilik üstün donanım ve sabır gerektiren, ciddi bir teorik eğitim ve yoğun pratik eğitim sonunda öğrenilmektedir. Gemicilik, toplumların hem savunma sanayi gemi ticaret için son derece önem verdiği bir alandır.

3.4.2. Gemi Adamlığı

İşveren ile yaptığı sözleşmeye bağlı olarak gemide çalışan bireylere gemi adamı denir. Deniz İş Kanunu m.2 uyarınca gemi adamının tanımı; “Bir hizmet akdine dayanarak gemide çalışan kaptan, zabıt ve tayfalarla diğer kimselere “gemi adamı” denir” şeklinde yapılmıştır (T.C. Resmî Gazete, 10 Şubat 2018, sayı: 30328).

Gemi adamlarında olması gereken vasıfları şöyle sıralayabiliriz:

- Zor şartlar altında çalışılacağı için bedenen ve ruhen son derece sağlıklı olmalıdır.
- Maceracı bir ruh barındırmalıdır.
- Mahrumiyete katlanabilmelidir.
- Ahlaki değerleri ve bu değerlere uyumu yüksek olmalıdır.
- Çalışkan olmalıdır.
- Disiplinli olmalıdır. Disiplini işine de yansıtabilmelidir.

Kaptan: Gemiye idare ve sevk işlerine bakan kişidir. Geminin bayrak devletinin, yükle ilgili şirketin ya da bireylerin gerekli durumlarda temsilcisidir (M.E.B., 2018).

Deniz İş Kanunu m.2 kapsamında Kaptan'ın tanımı, “Gemiye sevk ve idare eden kimseye veya zorunlu sebeplerle görevi başında bulunmaması halinde ona vekâlet eden kimseye “kaptan” denir.” şeklinde yapılmıştır. (T.C. Resmî Gazete, 29 Nisan 1967, sayı: 12586).

Zabıt: Zabıt, gemi yönetim ve idaresinde kaptana yardımcı olan kişidir. Gemideki mevcut konumuna göre vardiya amirliği, manevra yeri ya da bölüm amirliği yapar, nöbet tutar, çeşitli yük işlerini yönetip koordine eder. Ayrıca gemi makinelerini ve cihazlarını kumanda eder, kendi bölümünde bakım ve onarımları yaptırır (M.E.B., 2018).

Yardımcı Zabit: Gemide bulundurulması mecburi olan ve gemi yararına hizmet eden personellerdir. Telsiz zabiti, sağlık ekibi, elektrik ekibi, makine mühendisi, bilgi işlem personeli, bilim gemilerinde çalışan bilim insanları, gemi kâtibi, gemi kâtip yardımcısı ve kamara memurları gibi personellerdir (M.E.B., 2018).

Yardımcı Hizmet Personeli: Gemilerin işlev ve özelliklerine göre gemide bulunan hizmet görevlilerine ek olarak çalışan personellerdir (M.E.B., 2018).

Stajyer: Gemicilik ile alakalı eğitim alan, uygulamalı eğitim kapsamında gemide bulunmaları sonucu personele dahil olan öğrencilerdir (M.E.B., 2018).

Tayfa: Gemide kamarada, güvertede ya da makine bölümünde kaptan, zabitler ve stajyerler dışında kalan gemi adamlarıdır. Mevzuata göre, eğitimlerine, sözleşmelerine ve yeterlilik düzeylerine göre görevlendirilirler (M.E.B., 2018)

3.5. Gemi Seferleri

Gemiler işleyişlerine göre askeri amaçlı, hizmet amaçlı, üretim amaçlı, nakliye amaçlı, gezi ve spor amaçlı gemiler olarak sınıflandırılırlar. Gemilerin seferleri; liman seferleri, kabotaj seferleri, “yakın kıyısız sefer” ve “uzak seferler” şeklinde gruplandırılmaktadır (T.C. Resmî Gazete, 10 Nisan 2007, sayı: 26489).

Liman Seferleri: kendi içinde gruplara ayrılan liman seferleri şu şekildedir;

- Sınırları belli olan limanlar için yapılan idari liman seferleri,
- Sınırları belli limanlar içinde en yakın kıyı baz alınarak maksimum 3 mil uzaklaşılarak yapılan kıyı seferleri,
- En yakın kıyıdan maksimum 10 mil uzaklaşılarak ve merkez limandan maksimum 100 mil uzaklaşılarak yapılan 100 mille sınırlı liman seferleridir (T.C. Resmî Gazete, 10 Nisan 2007, sayı: 26489).

Kabotaj Seferleri: Liman sefer sınırları Türkiye sınırları olan seferlerdir (T.C. Resmî Gazete, 10 Nisan 2007, sayı: 26489).

Yakın Kıyısız Sefer: Kabotaj sefer bölgesi sınırları aşılarak, Karadeniz, Akdeniz, Kızıldeniz ve İspanya'nın kuzey sınırına kadar kıyıları kaplayan Finistre Burnu ile

Moritanya'nın Dakhla Limanı güney sınırını birleştiren çizginin doğusunda kalan alanda yapılan seferlerdir (T.C. Resmî Gazete, 10 Nisan 2007, sayı: 26489).

Uzak Sefer (Okyanus Aşırı): Yakın kıyısız sefer bölgesine ait sınırlar aşarak yapılan seferlerdir (T.C. Resmî Gazete, 10 Nisan 2007, sayı: 26489).

4.YÖNTEM

4.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “olgubilim deseni” seçilmiştir. Bulunan veriler ise “içerik analizi tekniği” ile analiz edilmiştir. “Olgubilim (fenomenoloji) deseni” bireyin farkında olduğu fakat detaylıca bir anlayışının olmadığı olgulara odaklanır. Hayatımızı sürdürdüğümüz dünyada olay, deneyim, algı, yönelim, kavram ya da durumlar birer olgu olarak karşımıza çıkar. Olgubilimin amacı insanların olguya karşı algı ve yüklediği anlamları göz önüne çıkarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.124).

Araştırma okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının aile bireylerinin sorunlarını inceleyerek ve bu sorunları kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyma nitelikleri konusu için olgubilim deseninden yararlanılarak yapılmıştır. Örneklem yöntemi için “Ölçüt örneklem” metodu kullanılmıştır. Ölçüt örneklem, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişi, olay, nesne ya da durumdan oluşturulmasıdır. (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s.92). Araştırmada, okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının aileleri konusu çalışıldığı sebebiyle ölçüt örneklem yönteminde yararlanılmıştır.

4.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşleri ve çocuklarından oluşmuştur. Dolayısıyla, araştırmada çalışma grubu 16 eş ve 14 çocuk olmak üzere 30 katılımcıdan oluşmuştur. Bu grupta kişiler gönüllü bir şekilde araştırmada yer almıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan eşler E1, E2,...E16 olarak; çocuklar ise, Ç1, Ç2,...Ç14 olarak tanımlanmıştır.

4.3 Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması için görüşme soruları belirlenmiştir. Bu yüzden alanyazın taraması yapılmıştır. Ek olarak alan uzmanlarından gerekli düzenlenmelerin yapılması konusunda yardım alınmıştır. Okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının aile bireylerinin sorunları ve bu sorunları kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyma niteliklerine yönelik görüşleri ile ilgili veriler, eşleri ve çocukları için kullanılan görüşme formu ayrı

olarak hazırlanmış ve “yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan” oluşturulmuştur. Dolayısıyla, eşler Ek 1’de yer alan 20 yarı yapılandırılmış açık uçlu soru; çocuklar ise, Ek 2’de yer alan 13 yarı yapılandırılmış açık uçlu soru formunu kullanmıştır.

4.4 Verilerin Toplanması

Araştırma 01.12.2018 - 10.01.2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Gönüllü katılımcılarla; yüz yüze, müsait bir yerde ve izinleri alınarak ses kaydı ve notlar vasıtasıyla veriler toplanmıştır. Her bir katılımcı için görüşmeler yaklaşık olarak 60 dakika sürmüştür.

4.5 Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analiz edilmesi için “içerik analizi” metodundan yararlanılmıştır. Bu analiz tümevarım nitelik analiz tekniklerinden biridir. İçerik analizi ile veriler, araştırmanın kapsadığı kavram ve ilişkilere ulaşmayı amaçlar. Böylece, aralarında kavram ve tema açısından benzerlik olan veriler bir arada tutulur ve okuyucular bu şekilde organize edilen verileri kolayca anlayıp yorumlayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.107).

İçerik analizinin yapılışında Saban (2008) tarafından kullanılan analiz aşamalarından yararlanılmıştır, “nitel veri analiz programı MAXQDA 12” kullanılmış ve diyagramla verilere ait kod haritası hazırlanmıştır. Bu adımlar:

- **Kodlama Ayıklama Aşaması:** Çalışma grubunun görüşme sorularına verdiği cevapların niteliğine bakılarak, araştırmanın amacına uygun verilen bulgular kodlanmış, taşımayanlar ise ayıklanmıştır. Bu aşamadan sonra, elde edilen veriler araştırmanın kolayca anlaşılıp yorumlanmasını sağlamıştır.
- **Derleme Aşaması:** Elde edilen geçerli veriler Microsoft Office Word Belgesi’ne aktarılmıştır. Saban (2008)’e göre, bu aşama verilerin çeşitli kategorilerde toplanmasına yol gösterir ve verilerin analizinde ve yorumlanmasında bu aşama oldukça önemlidir. Çalışma grubunun oluşturduğu veriler cümle uzunluğu yönünden de farklılıklar saptanmıştır. Araştırmada kesin sonuçlara ulaşmak için, araştırma grubunun daha anlaşılır ifade edilmesi sağlanmıştır.

- **Kategori Geliştirme Aşaması:** Araştırmanın bu adımı çalışma grubunun verdiği yanıtlardan anlamca yakın olanlar bir araya getirilmiştir. Bu bağlamda verilen yanıtlar ilişki bakımından incelenerek kategoriler oluşturulmuştur.
- **Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması:** Bir araştırma ancak güvenilir ve geçerli olma özellikleri sebebiyle bilimsel bir çalışma olarak kabul edilir. Elde edilen veriler detaylı incelenerek, araştırma yapan sonuçlara ulaşırken hangi yollardan geçtiğini açıklayarak araştırmasının geçerliliği sağlama alınmış olur (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.204).

Literatürden yararlanılarak uygun tema belirlenmiştir, kod oluşturulmuştur, içeriğin çözümlenmesi yapılırken nitel araştırmadan yararlanılmıştır ve sonuçlar belirtilmiştir. MAXQDA 12 yardımıyla elde edilen veriler analiz edilirken araştırmanın hedefi neticesinde tema ve alt tema tanımlanmıştır.

Araştırma sonucundaki veriler çalışmanın güvenilirliğinden emin olmak için iki farklı uzmanın görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada, Miles ve Huberman'ın 1994 yılında bulmuş oldukları güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Bu formül aşağıda gösterilmektedir:

$$\text{Güvenirlik} = \text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})$$

Bu güvenilirlik formülünün sonucu %78 bulunmuştur. Eğer bu oran %70 ve üzerindeyse yüksek güvenilirlikli bir araştırma kabul edilir.

5. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümünde, okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşlerine ve çocuklarına ait veri toplama araçlarından elde edilmiş olan bulgular ve değerlendirmeleri görülmektedir.

5.1 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Eşlerine Ait Bulgular ve Değerlendirmeleri

5.1.1 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Eşlerinin Demografik Özellikleri

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşlerinin demografik özelliklerine ilişkin elde edilen frekans dağılımlarına ait bulgular Tablo 5.1’de verilmiştir.

Tablo 5. 1. Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Eşlerinin Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş Grupları	20-30	1	%6.25
	31-40	8	%50
	41-50	6	%37.5
	51 ve üstü	1	%6.25
Evli Oldukları Süreleri	6-10 yıl	4	%25
	11-15 yıl	2	%12.5
	16-20 yıl	5	%31.25
	21-25 yıl	2	%12.5
	26-30 yıl	1	%6.25
	31-35 yıl	1	%6.25
	36-40 yıl	-	-
	41-45 yıl	1	%6.25
Eğitim Durumu	Ortaokul	3	%18.75
	Lise	8	%50
	Lisans	3	%18.75
	Lisansüstü (Yüksek Lisans/Doktora)	2	%12.5
Gelir Düzeyi	Orta	14	%87.5
	Orta Üstü	2	%12.5
Çalışma Durumu	Çalışan	3	%18.75
	Çalışmayan	13	%81.25
Eşinin Mesleğini Değiştirmesini İsteyen ve İstemeyen Gemi adamı Eşlerinin Durumları	Evet	12	%75
	Hayır	4	%25
Toplam		16	%100

Tablo 5.1'e göre; okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşlerinin yaş grupları; %6.25 (1 kişi)'i 20-30 yaş arası, %50 (8 kişi)'si 31-40 yaş arası, %37.5 (6 kişi)'i 41-50 yaş arası, %6.25 (1 kişi) 51 ve üstüdür. Evli oldukları süre; %25 (4 kişi)'i 6-10 yıl, %12.5 (2 kişi)'i 11-15 yıl, %31.25 (5 kişi) 16-20 yıl, %12.5 (2 kişi) 21-25 yıl, %6.25 (1 kişi)'i 26-30 yıl, %6.25 (1 kişi)'i 31-35 yıl, %6.25 (1 kişi)'i 41-45 yıl'dır. Eğitim durumları; %18.75(3 kişi)'i ortaokul, %50 (8 kişi)'si lise, %18.75 (3 kişi)'i lisans, %12.5 (2 kişi)'i Lisansüstü (Yüksek Lisans/Doktora)'dır. Gelir düzeyleri; %87.5 (14 kişi)'i orta, %12.5 (2 kişi)'i orta üstüdür. Çalışma durumları; %18.75 (3 kişi)'i çalışan, %81.25 (16 kişi)'i çalışmayan'dır. Eşinin mesleğini değiştirmesini isteyen ve istemeyen gemi adamı eşlerinin durumları; %75 (12 kişi)'i evet, %25 (4 kişi)'i hayır'dır.

5.1.2 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Tanışma Durumları

Araştırmanın çalışma grubunun eşleriyle tanışma durumlarına ait bulgular Tablo 5.2'de verilmiştir.

Tablo 5. 2. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Tanışma Durumlarına Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Tanışma Durumları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Arkadaş Aracılığıyla	3	%18.75
Görücü Usulü	3	%18.75
Akraba Aracılığıyla	2	%12.5
Arkadaşı	2	%12.5
Aile Yemeği	1	%6.25
Aynı İş Yerinde Çalışmaları	1	%6.25
Aynı Semtte Oturmaları	1	%6.25
Gemide	1	%6.25
Düğünde	1	%6.25
Üniversite	1	%6.25
Toplam	16	%100

Tablo 5.2'ye göre; araştırmanın çalışılan kişilerin eşleriyle tanışma durumlarına ait bulgular; %18.75 (3 kişi)'i arkadaş aracılığıyla, %18.75 (3 kişi)'i görücü usulü, %12.5 (2 kişi)'i akraba aracılığıyla, %12.5 (2 kişi)'i arkadaşı, %6.25 (1 kişi)'i aile yemeğinde, %6.25 (1 kişi)'i aynı iş yerinde çalışmaları, %6.25 (1 kişi)'i aynı semtte oturmaları, %6.25 (1 kişi)'i gemide, %6.25 (1 kişi)'i düğünde, %6.25 (1 kişi)'i üniversite'dir.

5.1.3 Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizcilik Hakkındaki Görüşleri

Araştırmanın çalışma grubunun denizcilik konusundaki görüşlerine ait bulgular Tablo 5.3'te verilmektedir.

Tablo 5. 3. Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizcilik Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizcilik Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Hislere Yönelik	Özlem	4	%20
	Gurbet	3	%15
	Zorluk	2	%10
İhtiyaca Yönelik	İş/Meslek	6	%30
	Yaşam Biçimi	1	%5
	Yaşamın Önemli Parçası	1	%5
Temel Anlama Yönelik	Deniz ve gemi işletmesi	1	%5
	Denizcilikle ilgili işlerin bütünü	1	%5
	Taşıma sektörü	1	%5
Toplam		20	%100

Tablo 5.3'e göre araştırmada çalışılan kişilerin denizcilik hakkındaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar; hislere yönelik (9), ihtiyaca yönelik (8) ve temel anlama yönelik (3)'dir.

Hislere Yönelik (9) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; özlem (4), gurbet (3) ve zorluk (2)'dir. Oluşturulan bu temalara ait gemi adamı eşlerinin

cevaplarından bazıları aşağıda görülmektedir:

“Bence denizcilik özlemdir. (Özlem) (E12)

“Bence denizcilik gurbet demektir.” (Gurbet) (E4)

“Bence denizcilik zorluktur.” (Zorluk) (E14)

İhtiyaca Yönelik (8) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; iş/meslek (6), yaşam biçimi (1) ve yaşamın önemli parçası (1)’dır. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazıları aşağıda görülmektedir:

“Bence denizcilik özlemdir” (İş/Meslek) (E12)

“Yaşam biçimi” (Yaşam Biçimi) (E4)

“....bizim için yaşamımızın en önemli parçası.” (Yaşamın Önemli Parçası) (E3)

Temel Anlama Yönelik (3) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; deniz ve gemi işletmesi (1), denizcilikle ilgili işlerin bütünü (1) ve taşıma sektörü (1)’dir. Oluşturulan bu temalara ait gemi adamı eşlerinin cevaplarından bazıları aşağıda görülmektedir:

“Deniz ve gemi işletmesiyle ilgili bir konudur” (Deniz ve gemi işletmesi) (E7)

“Denizcilikle ilgili işlerin bütünüdür” (Denizcilikle ilgili işlerin bütünü) (E8)

“Taşıma sektörü” (Taşıma sektörü) (E2)

5.1.4 Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizci Eş Seçmesinin Nedenleri

Araştırmanın çalışma grubunun denizci eş seçmesinin nedenleri ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.4’te verilmektedir.

Tablo 5. 4. Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizci Eş Seçmesinin Nedenleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Denizci Eş Seçmesinin Nedenleri Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Benzerlik Yönünden	Meslek	2	%12.5
	Bölüm	1	%6.25
Etki Yönünden	Aşk/Sevgi	3	%18.75
	Yaşam Stili	1	%6.25
Kendi Seçimi Olmayanlar		9	%56.25
Toplam		16	%100

Tablo 5.4'e göre araştırmanın çalışma grubunun denizci eş seçmesinin nedenleri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar; benzerlik yönünden (3), etki yönünden (4) ve kendi seçimi olmayanlar (9)'dir.

Benzerlik Yönünden (3) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; meslek (2) ve bölüm (1)'dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazıları aşağıda görülmektedir:

"Kendi mesleğimden olduğu için..." (Meslek) (E3)

"Üniversitedeyken ben denizcilik işletmeleri bölümünde okuyordum, eşim ise güverte bölümünde. Orada tanıştık. Denizci eş seçmemin bunun dışında özel bir nedeni yok" (Bölüm) (E1)

Etki Yönünden (3) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; aşk/sevgi (3) ve yaşam stili (1)'dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

"...Yaşam stilinden etkilendim, onunla dünyayı gezmek istedim" (Yaşam Stili) (E4)

"Özellikle denizci olduğu için seçmedim. Eşimin kendisini sevdiğim için seçtim. İş için değil" (Aşk/Sevgi) (E8)

Kendi Seçimi Olmayanlar (3) kategorisine ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Benim seçimim değildi” (Kendi Seçimi Olmayanlar) (E2)

“Denizci bir eş seçmedim. Arkadaşım aracılığıyla tanıştığım eşimin mesleği ilk zamanlarda göz önünde bile olmadı. Daha sonraları da eşimin mesleğinin gerçeğini yadırgamadım hiç” (Kendi Seçimi Olmayanlar) (E5)

5.1.5 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Meslekleri ve Meslekte Çalışma Süreleri

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin meslekleri ve meslekte çalışma sürelerine ait bulgular Tablo 5.5’te verilmiştir.

Tablo 5. 5. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Meslekleri ve Meslekte Çalışma Sürelerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Meslekleri	Frekans (f)	Yüzde (%)	Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Meslekte Çalışma Süreleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kaptan	8	%50	1-10 yıl	2	%13.33
Makinist	2	%12.5	11-20 yıl	2	%13.33
Zabit	2	%12.5	21-30 yıl	10	%60.66
Çarkçıbaşı	1	%6.25	31-40 yıl	-	-
Gemici	1	%6.25	41-50 yıl	1	%6.66
Öğretim Görevlisi	1	%6.25	-	-	-
Mühendis	1	%6.25	-	-	-
Toplam	16	100	Toplam	15	100

Tablo 5.5'e göre çalışma grubunun eşlerinin meslekleri; %50 (8 kişi)'si kaptan, %12.5 (2 kişi)'i makinist, %12.5 (2 kişi)'i zabıt, %6.25 (1 kişi)'i çarkçıbaşı, %6.25 (1 kişi)'i gemici, %6.25 (1 kişi)'i öğretim görevlisi, %6.25 (1 kişi)'i mühendistir. Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin meslekte çalışma sürelerine bir eş cevap vermediğinden 15 kişi üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; %13.33 (2 kişi)'ü 1-10 yıl, %13.33 (2 kişi)'ü 11-20 yıl, %60.66 (10 kişi)'sı 21-30 yıl, %6.66 (1 kişi) 41-50 yıl'dır.

5.1.6 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Sefer Süreleri

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin sefer sürelerine ait bulgular Tablo 5.6'da verilmiştir.

Tablo 5. 6. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Sefer Sürelerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Sefer Süreleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
0-3 ay	3	%18.75
4-6 ay	9	%56.25
7-9 ay	3	%18.75
10-12 ay	1	%6.25
Toplam	16	100

Tablo 5.6'ya göre araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin sefer süreleri; %18. 75 (3 kişi)'i 0-3 ay, %56.25(9 kişi)'i 4-6 ay, %18.75 (3 kişi)'i 7-9 ay, %6.25 (1 kişi)'i 10-12 aydır.

5.1.7 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleri Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin sefere gittikleri zaman yaptıkları hakkındaki görüşlerine ait bulgular Tablo 5.7’de verilmiştir.

Tablo 5. 7. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleri Sefere Gittikleri Zaman Yaptıklarına Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Duygulara Yönelik	Merak	1	%4.54
	Özlem	1	%4.54
Ev Hayatına Yönelik	Annelik Rolü	8	%36.36
	Ev İşleri	6	%27.27
	Günlük İşler	3	%13.63
İş Hayatına Yönelik	Meslek	2	%9.09
	Akademik Çalışmalar	1	%4.54
Toplam		22	%100

Tablo 5.7’ye göre çalışma grubunun eşleri sefere gittikleri zaman yaptıkları ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategori açısından değerlendirilmiştir. Bunlar; duygulara yönelik (2), ev hayatına yönelik (17) ve iş hayatına yönelik (3)’dir.

Duygulara Yönelik (2) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; merak (1) ve özlem (1)’dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“...eşimi merak ederek günlerim geçiyor” (Merak) (E16)

“Güçlü olmaya çalışıyorum, özlemle dönmesini bekliyorum” (Özlem) (E13)

Ev Hayatına Yönelik (17) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; annelik rolü (8), ev işleri (6) ve günlük işleri (3)’dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Çocuklarımla ilgileniyorum. Evlenmelerine rağmen anne olarak hala görevlerim devam ediyor” (Annelik Rolü) (E2)

“Onunla gitmediğim zamanlarda oğlumla ilgileniyordum” (Annelik Rolü) (E4)

“Üç çocuğumla vakit geçiriyorum” (Annelik Rolü) (E9)

“Günlük ev işlerimi yapıyorum” (Ev İşleri) (E7)

“Normal rutin günlük işler” (Günlük İşler) (E10)

İş Hayatına Yönelik (2) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; meslek (1) ve akademik çalışmalar (1)’dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Ben hemşireyim. Çanakkale Biga’da oturuyoruz. Bu ilçede hemşire olarak mesleğimi devam ettiriyorum” (Meslek) (E6)

“Ben de öğretmenim işe gidiyorum sosyalleşmek sıkıntı oluyor” (Meslek) (E11)

“Akademisyen olduğum için genellikle işlerime yoğunlaştırdım” (Akademik Çalışmalar) (E1)

5.1.8 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Yaşadıkları Ailevi Zorluklar Ve Kolaylıklar Ve Ayrılıklarda Huzursuz Eden Yanları

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda yaşadıkları ailevi zorluklar ve kolaylıklar ve ayrılıklarda huzursuz eden yanları hakkındaki görüşlerine ait bulgular Tablo 5.8’de verilmiştir.

Tablo 5. 8. Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Yaşadıkları Ailevi Zorluklar Ve Kolaylıklar Ve Ayrılıklarda Huzursuz Eden Yanları Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Uzun Süreli Ayrılıklarda Yaşadıkları Ailevi Zorluklar Ve Kolaylıklar Ve Ayrılıklarda Huzursuz Eden Şeyler Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Ailevi Zorluklara Yönelik	Duygular	12	%37.5
	Sorumluluk	5	%15.62
	Rahatsızlık Verici Durum	3	%9.37
Ailevi Kolaylıklara Yönelik	Kolay yanı yok	3	%9.37
	Ev işleri	2	%6.25
	Alışkanlık	2	%6.25
	Küçük tartışmaların olmaması	1	%3.12
Ayrılıklarda Huzursuz Eden Yanlarına Yönelik	Yalnızlık	3	%9.37
	Yorgunluk	1	%3.12
Toplam		32	%100

Tablo 5.8’e göre araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda yaşadıkları ailevi zorluklar ve kolaylıklar ve ayrılıklarda huzursuz eden şeyler hakkındaki görüşleri bir bütün olarak ele alındığında işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategori açısından değerlendirilmiştir. Bunlar; ailevi zorluklara yönelik (2), ailevi kolaylıklara yönelik (17) ve ayrılıklarda huzursuz eden yanlarına yönelik (3)’dir.

Ailevi Zorluklara Yönelik (20) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; duygular (12), sorumluluk (5) ve rahatsızlık verici durum (3)’dur. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Çocuklarımla babalarımla yokluğunda kötü alışkanlıklar edinmesinden çok korktum”
(Duygular) (E2)

“Kendisini merak ederim...” (Duygular) (E3)

“İnsanın hayat arkadaşından uzakta olması zaten başlı başına bir sorun” (Duygular) (E5)

“Hem evde hem de ev dışında sorumluluklarım çok fazla” (Sorumluluk) (E2)

“...çalıştığım için çocuklarla zorluk çekiyorum” (Sorumluluk) (E3)

“...eşimi merak ederek günlerim geçiyor” (Rahatsızlık Verici Durum) (E1)

“Oğlumun doğumunu kaçırmaması beni yıpratmıştı ama onun dışındaki zorluklara zaten hazırlıklıydım” (Rahatsızlık Verici Durum) (E4)

Ailevi Kolaylıklara Yönelik (8) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; kolay yanı yok (3), ev işleri (2), alışkanlık (2), küçük tartışmaların olmaması (1)’dır. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Kolay bir yanını görmedim” (Kolay yanı yok) (E1)

“...kolay yanı ise yok” (Kolay yanı yok) (E6)

“Yalnızca evde az birey olmasının ufak tefek faydalarını sayabilirim. Daha az yemek pişirme, daha az temizlik yapma gereği vs.” (Ev İşleri) (E5)

“Eşimin çalışma şekline alıştığımız için huzursuzluk olmuyor” (Alışkanlık) (E7)

“Eşimin çalışma şekline ailece alıştık” (Alışkanlık) (E8)

“...sık görüşemediğiniz için küçük tartışmaları görmüyor ve anlaşmazlık olmuyor” (Küçük Tartışmaların Olmaması) (E15)

Ayrılıklarda Huzursuz Eden Yanlarına Yönelik (4) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; yalnızlık (3) ve yorgunluk (1)’dur. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Eğer benim gibi aileniz sizinle aynı şehirde değilse tek başınıza kalmak zor” (Yalnızlık) (E1)

“...acil durumda yalnız olmak” (Yalnızlık) (E10)

“Onlarla hem anne hem baba hem de arkadaş olmak beni çok yordu” (Yorgunluk) (E2)

5.1.9 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşadıkları Zorluklar Ve Varsa Kolaylıklar

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda ekonomik/sosyal alanda yaşadıkları zorluklar ve varsa kolaylıklar hakkındaki görüşlerine ait bulgular Tablo 5.9’da verilmiştir.

Tablo 5. 9. Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşadıkları Zorluklar Ve Varsa Kolaylıklar Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşadıkları Zorluklar Ve Varsa Kolaylıklar Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Zorluklara Yönelik	Yalnızlık	9	%50
	Olumsuz Duygular	3	%16.6
Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Kolaylıklara Yönelik	Parasal Konular	5	%27.77
	Olumlu Duygular	1	%5.55
Toplam		18	%100

Tablo 5.9’a göre araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda ekonomik/sosyal alanda yaşadıkları zorluklar ve varsa kolaylıklar hakkındaki görüşleri bir bütün olarak ele alındığında işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori açısından değerlendirilmiştir. Bunlar; ekonomik/sosyal alanda yaşanılan zorluklara yönelik (2), ekonomik/sosyal alanda yaşanılan kolaylıklara yönelik (3)’dir.

Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Zorluklara Yönelik (12) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; yalnızlık (9) ve olumsuz duygular (3)’dur. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“...evli olduğunuz halde eşiniz yanınızda olmadığınızdan bekar gibi bir hayat sürmek her anlamda kolay değil” (Yalnızlık) (E1)

“...evde babanın ve eşin eksikliği hissedilmekte, yalnız hissetmeme neden olmakta”

(Yalnızlık) (E3)

“Her konuda eşsiz yaşam çok zordu” (Olumsuz Duygular) (E2)

“Eşim bu konudaki sıkıntılarını bana hiç hissettirmedi” (Olumsuz Duygular) (E4)

Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Kolaylıklara Yönelik (6) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; parasal konular (5) ve olumlu duygular (1)’dur. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Maddi olarak kolaylık...” (Parasal Konular) (E3)

“Eşimin seferde olduğu süre zarfında evin bir gelirinin olması ekonomik bir zorluk değil tam aksine bir kolaylık oluşturuyor” (Parasal Konular) (E5)

“Uzun süreli ayrılıklardan sonra eşim eve gelince ailede tatlı bir sevinç oluyor” (Olumlu Duygular) (E14)

5.1.10 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerine Olan Güvenleri

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerine olan güvenlerine ait bulgular Tablo 5.10’de verilmiştir.

Tablo 5. 10. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerine Olan Güvenleri

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerine Olan Güvenleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Güveniyorum	15	%93.75
Kararsızım	1	%6.25
Toplam	16	%100

Tablo 5.10’e göre araştırmanın çalışma grubunun eşlerine olan güvenleri; %93.75 (15 kişi)’i güvenirken, %6.25 (1 kişi)’i güven konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

5.1.11 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıkların Kadın Erkek İlişkilerine Etkileri Hakkındaki Görüşleri

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin uzun süreli ayrılıkların kadın erkek ilişkilerine etkileri konusundaki ifadeleri çerçevesinde elde edilen bulgular Tablo 5.11’de verilmiştir.

Tablo 5. 11. Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıkların Kadın Erkek İlişkilerine Etkileri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıkların Kadın Erkek İlişkilerine Etkileri Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Olumlu Etkiler	Olumlu Duygular	8	%47.06
Olumsuz Etkiler	Aile Birliği	4	%23.53
	Özlem	5	%29.41
Toplam		17	%100

Tablo 5.11'e göre araştırmada çalışılan kişilerin eşlerinin uzun süreli ayrılıkların kadın erkek ilişkilerine etkileri konusundaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; olumlu etkiler (8), olumsuz etkiler (9)'dir.

Olumlu Etkiler (8) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan tema; olumlu duygular (8)'dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“...özlem, hasret ilişkimizi hep daha taze tuttu” (Olumlu Duygular) (E4)

“... tarafların birilerine duyduğu sevgi ve karşılıklı güven sayesinde kötü etkileri olacağını düşünmüyorum” (Olumlu Duygular) (E5)

“...sevdiği insanın uzaklarda olması, bir hasret duygusunun sürekli var olması bu soğukluğu bertaraf ediyor. Önemli olan kişilerin birbirine duyduğu sevgi ve hasret” (Olumlu Duygular) (E6)

Olumsuz Etkiler (9) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; aile birliği (4) ve özlem (5)'dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Günümüzde zaten evlilikleri yürütmek zorken böyle bir durum yıpratıcı olabiliyor” (Aile Birliği) (E1)

“Geldiği zaman ev düzenine uyum” (Aile Birliği) (E3)

“...gittiği zamanda yokluğuna alışamamak” (Özlem) (E3)

“Gözden ırak, gönülden ırak sözü tamamıyla gerçek olmasa bile bir gerçeklik payı var. İnsan hayat arkadaşı olmadan yaşamaya alışınca bir soğukluk oluşabiliyor” (Özlem) (E6)

5.1.12 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Evliliklerini ve Aile Birliklerini Korumak Adına Yaptıkları Şeyler

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda evliliklerini ve aile birliklerini korumak adına yaptıkları şeyler ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.12’te verilmiştir.

Tablo 5. 12 Araştırmanın Çalışma Grubunun Uzun Süreli Ayrılıklarda Evliliklerini Ve Aile Birliklerini Korumak Adına Yaptıkları Şeyler Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Uzun Süreli Ayrılıklarda Evliliklerini Ve Aile Birliklerini Korumak Adına Yaptıkları Şeyler Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Aile İçi İletişime Yönelik	Biz Bilinci	5	%41.66
	Empati	4	%33.33
	Düzenli İletişim	3	%25
Toplam		12	%100

Tablo 5.12’ye göre araştırmada çalışılan kişilerin uzun süreli ayrılıklarda evliliklerini ve aile birliklerini korumak adına yaptıkları şeyler hakkındaki işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; aile içi iletişim (12)’dir.

Aile İçi İletişime Yönelik (12) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; biz bilinci (5), empati (4) ve düzenli iletişim (3)’dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Bütün fedakarlıkları siz yapıyorsunuz. Erkeğin tek sorumluluğu maddi yönde.” (Biz Bilinci) (E2)

“Eşim göreve gittiğinde gözünün arkada kalmaması için, evimize, çocuklarımıza ve aile birliğimize maddi ve manevi anlamda sahip çıkmaya çalışıyorum” (Biz Bilinci) (E8)

“Hem eşimin ailesini hem de kendi ailemi yalnız bırakmamaya çalıştım” (Empati) (E4)

“Evlilik denilen kurumda kişiler birbirini sevdiği ve ilgi gösterdiği müddetçe

korumaya yönelik bir çaba harcamaya gerek kalmıyor” (Empati) (E6)

“Düzenli olarak iletişimde kalmak ve internet üzerinden gün içinde iki taraflı olanı biteni paylaşmak” (Düzenli İletişim) (E3)

“Sadece hayat arkadaşım ile ve onun kızımızla olan irtibatını sık sık sağlamaya ve hasret gidermeye çalışıyorum. Bu da yeterli oluyor” (Düzenli İletişim) (E5)

5.1.13 Araştırmanın Çalışma Grubunun Çocuklarını Ayrı Kalışlardan Olumsuz Etkilenmemesi Adına Yaptıkları Şeyler

Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin çocuklarını ayrı kalışlardan olumsuz etkilenmemesi adına yaptıkları şeyler ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.13’te verilmiştir.

Tablo 5. 13. Araştırmanın Çalışma Grubunun Çocuklarını Ayrı Kalışlardan Olumsuz Etkilenmemesi Adına Yaptıkları Şeyler Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşlerinin Çocuklarını Ayrı Kalışlardan Olumsuz Etkilenmemesi Adına Yaptıkları Şeyler Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Aile İçi İletişime Yönelik	Düzenli İletişim	8	%53.33
	Biz Bilinci	4	%26.67
	Empati	3	%20
Toplam		15	%100

Tablo 5.13’e göre araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin çocuklarını ayrı kalışlardan olumsuz etkilenmemesi adına yaptıkları şeyler ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; aile içi iletişim (15)’dir.

Aile İçi İletişime Yönelik (15) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; düzenli iletişim (8), biz bilinci (4) ve empati (3)’dür. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Size yalan söylememeleri için arkadaş oluyorsunuz aynı zamanda baba oluyorsunuz” (Empati) (E2)

“...kızımız babasının neden uzakta olduğunu anlayacak bir yasta olduğu için bizim için yaptığı bir fedakârlık olarak görüyor” (Empati) (E5)

“Her anınızı onlarla geçirmek istiyorsunuz.....Bütün zamanımı onlarla geçiriyorum”

(Düzenli İletişim) (E2)

“Eşim seferden döndüğünde de oğluyla sıkça vakit geçirdiği için oğlumuz bu konuda bir sıkıntı yaşamıyor. Önemli olan bu ayrılıkları çocuklara sağlıklı bir şekilde ifade edebilmek” (Düzenli İletişim) (E6)

“Sürekli babalarını hatırlatmak.” (Biz Bilinci) (E3)

“Babalarının evde olduğu zamanları verimli geçirmek” (Biz Bilinci) (E10)

5.1.14 Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumları ve Katılanların Deneyimleri

Araştırmada çalışılan kişilerin eşleriyle birlikte uzun süreli seferlere katılıp katılmama durumlarına ait bulgular Tablo 5.14’te verilmiştir.

Tablo 5. 14. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumlarına Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Katılanlar	5	%31.25
Katılmayanlar	11	%45.45
Toplam	16	%100

Tablo 5.14’e göre araştırmanın çalışma grubunun eşleriyle birlikte uzun süreli seferlere katılıp katılmama durumları; %31.25 (5 kişi) katılmıştır, %45.45 (11 kişi)’i katılmamıştır.

Araştırmanın çalışma grubunun eşleriyle birlikte uzun süreli seferlere katılanların deneyimleri hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 5.15’da verilmiştir.

Tablo 5. 15. Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılanların Deneyimleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Eşleriyle Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılanların Deneyimleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular		Frekans (f)	Yüzde (%)
Aile İçi İletişime Yönelik	Biz Bilinci	3	%50
	Empati	2	%33.33
Kişilerarası İletişime Yönelik	Farklı Kültürler Tanıma	1	%16.67
Toplam		6	%100

Tablo 5.15'e göre araştırmada çalışılan kişilerin eşleriyle birlikte uzun süreli seferlere katılanların deneyimleri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; aile içi iletişime yönelik (5) ve kişilerarası iletişime yönelik (1)'tir.

Aile İçi İletişime Yönelik (5) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; biz bilinci (3) ve empati (2)'dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“...aynı gemide iki sene beraber çalıştık. Hayatımızın en güzel zamanlarıydı” (Biz Bilinci) (E3)

“...en anlamlı yanı ailecek birlikte olmak ve dünyayı keşfetmek...” (Biz Bilinci) (E4)

“Denizciliğin zor bir meslek olduğunu eşimin mesuliyetinin ağır olduğunu gördüm. En küçük hatada kötü şeyler yaşanacağını hissettim. Sürekli sallanan bir yerde yaşamak gerçekten çok zor” (Empati) (E2)

“Çok değişik ve farklı bir çalışma ortamı, bir sosyal ortam olduğunu itiraf etmem gerek. Zorlukları olduğu kadar keyifli yanları da var” (Empati) (E5)

Kişiler Arası İletişime Yönelik (1) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan tema; farklı kültürler tanıma (1)'dir. Oluşturulan bu temaya ait eşlerin cevaplarından bazı örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“...dünyayı keşfetmek, bambaşka kültürleri ve insanları tanımak oldu” (Farklı Kültürler Tanıma) (E4)

“Babalarının evde olduğu zamanları verimli geçirmek” (Biz Bilinci) (E10)

5.1.16 Araştırmanın Çalışma Grubunun Sefer Dönüşü Eşlerinde Gözlemledikleri Değişimler

Araştırmanın çalışma grubunun sefer dönüşü eşlerinde gözlemledikleri değişimlere ait bulgular Tablo 5.16’da verilmiştir.

Tablo 5. 16. Araştırmanın Çalışma Grubunun Sefer Dönüşü Eşlerinde Gözlemledikleri Değişimlere Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Sefer Dönüşü Eşlerinde Gözlemledikleri Değişimlere Ait Bulgular		Frekans (f)	Yüzde (%)
Olumlu Değişimler	Olumlu Duygular	7	%30.43
Olumsuz Değişimler	Yorgun	9	%39.13
	Stres	3	%13.04
	Uyku düzeninin bozulması	3	%13.04
	Para Harcama İsteği	1	%4.35
Toplam		23	%100

Tablo 5.16’ya göre sefer dönüşü eşlerinde gözlemledikleri değişimlere ait bulgular işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; olumlu değişimler (7), olumsuz değişimler (16)’dır.

Olumlu Etkiler (7) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan tema; olumlu duygular (7)’dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Bize hep daha bağlı döndüğünü hissederdim.” (Olumlu Duygular) (E4)

“... ilk günlerden sonra hemen eski neşeli haline kavuştuğunu ve hasret giderdikçe tanıdığım insan haline donduğunu söylemem mümkün.” (Olumlu Duygular) (E5)

Olumsuz Değişimler (16) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; yorgun (9), stres (3), uyku düzeninin bozulması(3) ve para harcama isteği (1)’dir. Oluşturulan bu temalara ait eşlerin cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Yorgun...” (Yorgun) (E3)

“Genelde yıpranmış ve yorgun oluyor...” (Yorgun) (E5)

“...Psikolojik olarak ise geldikten bir süre sonra yine gemiye gitme stresi başlıyordu”
(Stres) (E1)

“Ev ortamına zor alıştığını ve tekrar sefere giderken de çok sıkıntı çektiğini gördüm”
(Stres) (E2)

“Uyku düzeni bozuluyordu ve ortam çok sessiz geliyordu. Ancak bir süre sonra alışıyordu...” (Uyku Düzeninin Bozulması) (E1)

“Para harcama isteği de oradaki mahrumiyet nedeniyle artıyordu gelir gelmez”
(Para Harcama İsteği) (E1)

5.1.17 Araştırmanın Çalışma Grubundan Bazılarının Eklemek İstedikleri

Araştırmanın çalışma grubundan bazılarının eklemek istediklerine ait bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Denizci olmak denizci eşi olmaktan daha zor” (E3)

“Zor bir meslek çalışan için ve ailesi için riskli bir meslek” (E10)

“Denizcilik herkes açısından (eş-çocuk) fedakârlık gerektiriyor” (E13)

5.2 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Çocuklarına Ait Bulgular ve Değerlendirmeleri

5.2.1 Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Çocuklarının Demografik Özellikleri

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının çocuklarının demografik özelliklerine ilişkin elde edilen frekans dağılımlarına ait bulgular Tablo 5.17’de verilmiştir.

Tablo 5. 17. Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okyanus Aşırı Çalışan Gemi adamlarının Çocuklarının Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş Grupları	10-20	8	%35.71
	21-30	5	%57.14
	30 ve üstü	1	%7.14
Babasının Mesleğini Değiştirmesini İsteyen ve İstemeyen Gemi adamı Çocuklarının Durumları	Evet	8	%57.14
	Hayır	5	%35.71
	Kararsız	1	%7.14
Toplam		14	%100

Tablo 5.17'ye göre; araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının çocuklarının yaş grupları; %35.71 (8 kişi)'i 10-20 yaş arası, %57.14 (5 kişi)'ü 21-30 yaş arası, %7.14 (1 kişi)'ü 30 ve üstüdür. Babasının mesleğini değiştirmesini isteyen ve istemeyen gemi adamı çocuklarının durumları; %57.14 (8 kişi)'i evet, %35.71 (5 kişi)'i hayır, %7.14(1 kişi)'ü kararsız'dır.

5.2.2 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Meslekleri ve Meslekte Çalışma Süreleri

Araştırmada çalışılan kişilerin babalarının meslekleri ve meslekte çalışma sürelerine ait bulgular Tablo 5.18'de verilmiştir.

Tablo 5. 18. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Meslekleri ve Meslekte Çalışma Sürelerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Meslekleri	Frekans (f)	Yüzde (%)	Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Meslekte Çalışma Süreleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kaptan	5	%35.71	1-10 yıl	-	-
Çarkçıbaşı	2	%14.28	11-20 yıl	2	%15.38
Makinist	2	%14.28	21-30 yıl	9	%69.23
Denizci	1	%7.14	31-40 yıl	2	%15.38
Gemici	1	%7.14	41-50 yıl	-	-
Gemi Makine Mühendisi	1	%7.14	-	-	-
Güverte Reisi/Lostromosu	1	%7.14	-	-	-
Toplam	14	100	Toplam	13	100

Tablo 5.18'e göre araştırmanın çalışma grubunun babalarının meslekleri; %35.71 (5 kişi)'i kaptan, %14.28 (2 kişi)'i makinist, %7.14 (1 kişi)'ü denizci, %7.14 (1 kişi)'ü gemici, %7.14 (1 kişi)'ü gemi makine mühendisi, %7.14 (1 kişi)'ü güverte reisi/lostromosu'dur. Araştırmanın çalışma grubunun babalarının meslekte çalışma sürelerine bir çocuk cevap vermediğinden 13 kişi üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; %15.38 (2 kişi)'i 11-20 yıl, %69.23 (9 kişi)'i 21-30 yıl, %15.38 (2 kişi) 31-40 yıl'dır.

5.2.3 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefere Gitme Sıklıkları ve Sefer Süreleri

Araştırmada çalışılan kişilerin babalarının sefere gitme sıklıkları ve sefer sürelerine ait bulgular Tablo 5.19’ da verilmiştir.

Tablo 5. 19. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefer Sürelerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefer Süreleri	Frekans (f)	Yüzde 9(%)
0-3 ay	1	%6.25
4-6 ay	8	%50
7-9 ay	5	%31.25
10-12 ay	2	%12.50
-	-	-
Toplam	16	100

Tablo 5.19’a göre araştırmanın çalışma grubunun babalarının sefer süreleri; %6.25 (1 kişi)’i 0-3 ay, %50 (8 kişi)’i 4-6 ay, %31.25 (5 kişi)’i 7-9 ay, %12.50(2 kişi)’i 10-12 aydır.

5.2.4 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babaları Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları

Araştırmanın çalışma grubunun babalarının sefere gittikleri zaman yaptıkları ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.20’de verilmiştir.

Tablo 5. 20. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Sefere Gittikleri Zaman Yaptıkları Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Duygulara Yönelik	Özlem	2	%8.69
Günlük Hayata Yönelik	Okul	10	%43.47
	İş	7	%30.43
	Sosyalleşme	3	%13.04
	Bilgisayar Oyunu	1	%4.34
Toplam		23	%100

Tablo 5.20’ye göre araştırmada çalışılan kişilerin babalarının sefere gittikleri zaman yaptıkları ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; duygulara yönelik (1), günlük hayata yönelik (21)’tir.

Duygulara Yönelik (1) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan tema; özlem (1)’dir. Oluşturulan bu temaya ait çocukların cevabından örnek aşağıda yer verilmiştir:

“...bu süreçte babamı çok özledim” (Özlem) (Ç13)

“Özlemle dönmesini bekliyoruz” (Özlem) (Ç11)

Günlük Hayata Yönelik (21) kategorisindeki çocukların cevaplarından oluşturulan temalar; okul (10), iş (7), sosyalleşme (3) ve bilgisayar oyunu (1)’dur. Oluşturulan bu temalara ait çocukların cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Rutin yaşam ne gerektirirse; okul, iş, sosyalleşme vs.” (Okul, İş, Sosyalleşme) (Ç1)

“Günlük sorumluluklarımı yerine getirmeye devam ediyorum, okul zamanı okula gitmek, iş hayatım olduğunda da işe gitmek vs.” (Okul, İş) (Ç4)

“Çalıştığım için işe giderim” (İş) (Ç5)

“Dershaneye giderim veya arkadaşlarımla buluşurum” (Okul, Sosyalleşme) (Ç11)

“Ödevlerimi yapıp evde bilgisayar oynarım” (Okul, Bilgisayar Oyunu) (Ç9)

5.2.5 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzun Süre Ayrı Kalışlarında Ailelerini ve Kendilerini Etkileyen Şeyler ve Babalarının Evden Uzak Kalışının İyi ve Kötü Yanları

Araştırmanın çalışma grubunun babalarının evden uzun süre ayrı kalışlarında ailelerini ve kendilerini etkileyen şeyler ve babalarının evden uzak kalışının iyi ve kötü yanları ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.21’de verilmiştir.

Tablo 5. 21. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzun Süre Ayrı Kalışlarında Ailelerini Ve Kendilerini Etkileyen Şeyler Ve Babalarının Evden Uzak Kalışının İyi Ve Kötü Yanları Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzun Süre Ayrı Kalışlarında Ailelerini Ve Kendilerini Etkileyen Şeyler Ve Babalarının Evden Uzak Kalışının İyi Ve Kötü Yanları Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
İyi Yanlarına Yönelik	Ev Ortamı	4	%18.18
	Anne İle İletişim	2	%9.09
Kötü Yanlarına Yönelik	İletişim Pratiğinin Eksikliği	14	%63.63
	Anne Rolünün Sorumluluk Duygusu	1	%4.54
	Ekonomik Sıkıntı	1	%4.54
Toplam		22	%100

Tablo 5.21’e göre araştırmada çalışılan kişilerin babalarının evden uzun süre ayrı kalışlarında ailelerini ve kendilerini etkileyen şeyler ve babalarının evden uzak kalışının iyi ve kötü yanları ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; iyi yanlarına yönelik (6) ve kötü yanlarına yönelik (16)’tir.

İyi Yanlarına Yönelik (6) kategorisindeki çocukların cevaplarından oluşturulan temalar; ev ortamı (4) ve anne ile iletişim (2)’dir. Oluşturulan bu temalara ait çocuklarının cevaplarından bazı örneklere aşağıda yer verilmiştir:

“Annem disiplinli ders çalışabileceğimiz ortamı sağlıyordu” (Ev Ortamı) (Ç2)

“İyi yanları, babanızın onaylamadığı bazı davranışları (örneğin, eve geç gelmek) onun yokluğunda daha rahat gerçekleştirebiliyorsunuz” (Ev Ortamı) (Ç4)

“Kız çocuğu olarak evde sürekli gördüğünüz tek ebeveyn anne olunca yaşadıklarınızı paylaşmak daha kolay oluyor” (Anne İle İletişim) (Ç1)

Kötü Yanlarına Yönelik (16) kategorisindeki çocukların cevaplarından oluşturulan temalar; iletişim pratiğinin eksikliği (14), anne rolünün sorumluluk duygusu (1) ve ekonomik sıkıntı (1)’dir. Oluşturulan bu temalara ait çocuklarının cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Baba sürekli evde olmasa da, annenin üstündeki ekstra sorumluluk babanın gücü, baskısı ve korkusu olarak çocuklara mutlaka geçiyor, çünkü anne pek çok konuda tek başına karar vermek zorunda kalıyor” (Anne Rolünün Sorumluluk Duygusu) (E1)

“Evde baba ve erkek figürünün olmayışı, bu figürlerle iletişim pratiğinin eksikliği hem babanın kendisiyle hem de diğer insanlarla güncel normlar çerçevesinde ilişki kurmayı zorlaştırıyor ve/veya farklılaştırıyor....Telefonla iletişim de sürekli mümkün olmayınca ya da yüz yüze iletişimin yerini tutamadığı için doğru iletişim asla mümkün olmuyor” (İletişim Pratiğinin Eksikliği) (Ç1)

“Evvelten iletişim araçlarının gelişmemiş oluşu ayda yalnızca birkaç defa telefon görüşmesi yapmamıza olanak sağlayabiliyordu. Limandan limana telefon sırası gelirse görüşme sağlanabiliyor bu da saat farkında dolayı bazen gece uykudan uyanarak gerçekleşiyordu. Uykunun bölünmemesi için yalnızca birkaç dakika sürecek olan bu görüşmeye en küçük çocuk olarak bazen kaldırılmıyordum” (İletişim Pratiğinin Eksikliği) (Ç2)

“Çocukken bir nevi babasız büyüme ve baba figürü ihtiyacının giderilememesi, büyüdükçe de alışılan sürekli özlem. İyi yanları sadece maddi anlamda rahat bir yaşam. Kötü yanları ise baba ile beraber büyüyememe ve yanında olamaması” (İletişim Pratiğinin Eksikliği) (Ç3)

“..nadir olarak ekonomik sıkıntı para yollayamadığı zamanlarda...”(Ekonomik Sıkıntı) (Ç4)

5.2.6 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzak Oldukları Dönemlerde Yaşadıkları Ekonomik Veya Sosyal Zorluklar

Araştırmada çalışılan kişilerin babalarının evden uzak oldukları dönemlerde yaşadıkları ekonomik veya sosyal zorluklar ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.22’de verilmiştir.

Tablo 5. 22. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzak Oldukları Dönemlerde Yaşadıkları Ekonomik Veya Sosyal Zorluklar Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarının Evden Uzak Oldukları Dönemlerde Yaşadıkları Ekonomik Veya Sosyal Zorluklar Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Zorluklara Yönelik	Baba Figürünün Eksikliği	5	%62.5
	Parasal Sıkıntılar	1	%12.5
Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Kolaylıklara Yönelik	Parasal Konular	2	%25
Toplam		8	%100

Tablo 5.22’e göre araştırmada çalışılan kişilerin babalarının evden uzak oldukları dönemlerde yaşadıkları ekonomik veya sosyal zorluklar ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; ekonomik/sosyal alanda yaşanılan zorluklara yönelik (6), ekonomik/sosyal alanda yaşanılan kolaylıklara yönelik (2)’dir.

Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Zorluklara Yönelik (6) kategorisindeki çocuklarının cevaplarından oluşturulan temalar; baba figürünün eksikliği (5) ve parasal sıkıntılar (1)’dir. Oluşturulan bu temalara ait çocuklarının cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“...Evde babası olan bir arkadaşşıma gidince -hatta gidemeyince de- garip hissetmek, ne yapacağını bilememek kadar küçük bir örnekten başlıyor bu sosyal zorluklar” (Baba Figürünün Eksikliği) (Ç1)

“...akşam işten dönecek baba figürü olmayışı diğer insanlara farklı geliyor” (Baba Figürünün Eksikliği) (Ç2)

“...ekonomik zorluklar elbette oluyor. Para biter diye harcamalarınızı kısıtlı tutmak zorunda kalıyorsunuz mesela...” (Parasal Sıkıntılar) (Ç2)

“İşe giderken eve para bırakıp gider ama bazı pahalı şeyleri babam yokken alamayız” (Parasal Sıkıntılar) (Ç7)

Ekonomik/Sosyal Alanda Yaşanılan Kolaylıklara Yönelik (2) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; parasal konular (2)’dır. Oluşturulan bu temalara ait çocuklarının cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Ekonomik zorluklar yaşanmaması adına bu mesleğin devam ettirildiğini düşünürsek...” (Parasal Konular) (Ç1)

“...maddi bir sıkıntı yaşamadık” (Parasal Konular) (Ç3)

5.2.7 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarından Uzak Kaldıklarında Baba - Çocuk İlişkilerine Olan Etkileri

Araştırmada çalışılan kişilerin babalarından uzak kaldıklarında baba- çocuk ilişkilerine olan etkileri ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.23’te verilmiştir.

Tablo 5. 23. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarından Uzak Kaldıklarında Baba- Çocuk İlişkilerine Olan Etkileri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarından Uzak Kaldıklarında Baba- Çocuk İlişkilerine Olan Etkileri Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Olumlu Etkilere Yönelik	Biz Bilinci	3	%25
	Ev Ortamı	1	%8.33
	Düzenli İletişim	1	%8.33
Olumsuz Etkilere Yönelik	Aile Bireylerini Tanıma	2	%16.66
	İletişim Eksikliği	5	%41.66
Toplam		12	%100

Tablo 5.23'e göre araştırmada çalışılan kişilerin babalarından uzak kaldıklarında baba- çocuk ilişkilerine olan etkileri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; olumlu etkilere yönelik (5) ve olumsuz etkilere yönelik (7)'dir.

Olumlu Etkilere Yönelik (5) kategorisindeki çocukların cevaplarından oluşturulan temalar; biz bilinci (3), ev ortamı (1) ve düzenli iletişim (1)'dir. Oluşturulan bu temalara ait çocukların cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Babam benim için hep gelmesi beklenen eşsiz bir arkadaş gibiydi. Özlem, baba sevgisini daha da derinleştirmiştir” (Biz Bilinci) (Ç2)

“Babamla aramızdaki bağ daha da güçleniyor” (Biz Bilinci) (Ç10)

“Büyüdükten sonra çok sıkıntı olmadı zaten çocuk ergenlikle beraber özgürlüğe meyil ediyor” (Ev Ortamı) (Ç3)

“Telefonla iletişim kurduğumuz için şimdi çok zorluk yaşamıyoruz” (Düzenli İletişim) (Ç5)

Olumsuz Etkilere Yönelik (7) kategorisindeki çocukların cevaplarından oluşturulan temalar; aile bireylerini tanıma (2) ve iletişim eksikliği (5)'dir. Oluşturulan bu temalara ait çocukların cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Doğru iletişim mümkün olmadığı için insan ilişkisi zaten zayıf ya da hasarlı oluyor. Şimdi baktığımda baba-çocuk ilişkimizin sevgi ve şefkatten çok saygı, çekinme, sorumluluk gibi kavramlarla geliştiğini görüyorum” (İletişim Eksikliği) (Ç1)

“Ona her istediğinizde ulaşamamanız, özlem çekmeniz, özellikle çocuk yaşlarda arkadaşlarınızın baba kız ilişkilerini gördüğünüzde zor oluyor, her şeye özenir hale geliyorsunuz. Özlüyorsunuz. Her anınızı onla geçirmek isterken, döndüğünde o anlarınızı bir anı gibi anlatıyorsunuz ona. Baba evde bir güven duygusu haliyle oda zedeleniyor” (İletişim Eksikliği) (Ç4)

“...Elbette birbirimizi çok seviyoruz fakat bunun hissedilmesi ve aktarılması arzu edilen baba-çocuk ilişkisinde olduğu gibi olmadı. Çünkü babam büyüdüğümü, nasıl karakterlere sahip olduğumu gözlemleyip analiz edemedi, ben de onunla istediğimiz her şeyi yapamadım, onun izni ve gözlemi olmadığı için birçok şeyi tecrübe edemedim büyüdüm. Ben çocukken beni gerçekten “çocuk” olarak algılamasının oldukça zor olduğunu düşünüyorum” (Aile Bireylerini Tanıma) (Ç1)

5.2.8 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babaları Olmadıkları Sürelerde Anneleriyle İlişkileri

Araştırmada çalışılan kişilerin babaları olmadıkları sürelerde anneleriyle ilişkileri ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 5.24’da verilmiştir.

Tablo 5. 24. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babaları Olmadıkları Sürelerde Anneleriyle İlişkileri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Olmadıkları Sürelerde Anneleriyle İlişkileri Hakkındaki Görüşleri		Frekans (f)	Yüzde (%)
Anne-Çocuk İlişkisi	Anne Tutumu ve Çocuğa Etkisi	9	%69.23
	Anne Rolünün Sorumluluk Duygusu	4	%30.23
Toplam		13	%100

Tablo 5.24’e göre araştırmada çalışılan kişilerin babaları olmadıkları sürelerde anneleriyle ilişkileri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bu; anne- çocuk ilişkisi (13)’dir.

Anne- Çocuk İlişkisi (13) kategorisindeki çocukların cevaplarından oluşturulan temalar; anne tutumu ve çocuğa etkisi (9) ve anne rolünün sorumluluk duygusu (4)’dur. Oluşturulan bu temalara ait çocukların cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“Hem kendi karakterini hem babaminkini taşıdığı için bir yandan hem zor hem de çok bağımlı bir ilişkimiz vardı. Ergenliğe girmeme az kaldığı dönemlerde bile küçük bir çocuk gibi davrandığımı hatırlıyorum” (Anne Tutumu ve Çocuğa Etkisi) (Ç1)

“Anneye son derece bağlı olarak yetiştik” (Anne Tutumu ve Çocuğa Etkisi) (Ç3)

“Babam olduğu zamanlardaki gibi, çok yakın ve samimi. Annem hem anneliği hem de babalığı temsil ediyordu...” (Anne Rolünün Sorumluluk Duygusu) (Ç1)

“Hem anne hem baba rollerini ifa etmekte...” (Anne Rolünün Sorumluluk Duygusu) (Ç3)

“Annemin tüm problemlerimi çözen (neredeyse çözemeyeceği hiçbir iş yokmuş gibi gördüğüm mükemmel bir kadındır), evin ve bizlerin tüm sorumluluğunu tek başına taşıyabilen, çok merhametli ve anlayışlı ve her zaman öğrenmeye açık bir kadın oluşu

güvenli, huzurlu bir aile ortamına sahip olmamızı sağlamış bu da aramızdaki ilişkiyi derin ve sıcak kılmıştır” (Anne Rolünün Sorumluluk Duygusu) (Ç2)

5.2.9 Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumları ve Katılanların Deneyimleri

Araştırmada çalışılan kişilerin babalarıyla birlikte uzun süreli seferlere katılıp katılmama durumlarına ait bulgular Tablo 5.25’de verilmiştir.

Tablo 5. 25. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumlarına Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılıp Katılmama Durumları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Katılanlar	4	%28.57
Katılmayanlar	10	%71.43
Toplam	14	%100

Tablo 5.25’e göre araştırmada çalışılan kişilerin babalarıyla birlikte uzun süreli seferlere katılıp katılmama durumları; %28.57 (4 kişi)’si katılmıştır, %71.43 (10 kişi)’ü katılmamıştır.

Araştırmada çalışılan kişilerin babalarıyla birlikte uzun süreli seferlere katılanların deneyimleri hakkındaki görüşlerine ait bulgular Tablo 5.26’da verilmiştir.

Tablo 5. 26. Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılanların Deneyimleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın Çalışma Grubunun Babalarıyla Birlikte Uzun Süreli Seferlere Katılanların Deneyimleri Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular		Frekans (f)	Yüzde (%)
Deneyim	Gemi Yaşantısı	2	%50
	Ortamın Fiziksel Özellikleri	2	%50
Toplam		4	%100

Tablo 5.26'ya göre araştırmada çalışılan kişilerin babalarıyla birlikte uzun süreli seferlere katılanların deneyimleri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; deneyim (4)'dir.

Deneyim (4) kategorisindeki eşlerin cevaplarından oluşturulan temalar; gemi yaşantısı (2) ve ortamın fiziksel koşulları (2)'dir. Oluşturulan bu temalara ait çocukların cevaplarından bazı örneklerle aşağıda yer verilmiştir:

“...Denizciliğe ilgi ve gemi ile ilgili bilgiler kazandık. Gemi yaşantısını öğrenmiş de olduk.” (Gemi Yaşantısı) (Ç3)

“...Bir kere yazın babamla 1 gün çalıştığı gemide kaldım o gece babamla yattım beşik gibi sallandık...” (Ortamın Fiziksel Özellikleri) (Ç7)

5.2.10 Araştırmanın Çalışma Grubundan Bazılarının Eklemek İstedikleri

Araştırmanın çalışma grubundan bazılarının eklemek istediklerine ait bulgulara aşağıda yer verilmiştir:

“Gemi adamlarının sefer koşullarının zorluklarıyla evdeki sorunlar çok bağlantılı. Teknolojinin gelişmesiyle bu konuda ilerlemeler sağlandığını düşünüyorum ama tek başına teknoloji yeterli değildir. Gemi adamlarının psikolojilerinin, sosyal hayat ve ilişkilerinin sağlıklı olabilmesi için sektörün de yapabileceği şeyler olmalı. Aylarca mürettebattaki -ki çoğu zaman hepsi erkek- insanlar dışında kimseyi ve bazen kara bile görmeden aynı makineler ve duvarlar arasında yaşamının zorluklarına para için katlanan insanlar için bilim, sanat ve spordan destek alarak çalışmalar yapılmalı. İnsanlar işini bitirip evlerine gidebilse kendini geliştirme sorumluluğu o kişilerin kendisinde oluyor, ancak bu öyle bir meslek değil ve bu işçilere ihtiyaç var” (Ç1)

“Peşinden gitme isteği benim de bir denizci olmamı sağlamıştır” (Ç2)

“Baba evin en önemli yapı taşlarından biri. Eksikliğini hem ekonomik anlamda hem psikolojik anlamda yaşıyorsunuz. Eviniz bazı durumları disfonksiyonel hale geliyor. “Babam şu an burada olsaydı böyle olmazdı” şeklinde düşünmek sizi psikolojik anlamda yıpratıyor. Güven duygunuz zedeleniyor, sevgi ihtiyacınızın (özellikle çocukluk döneminde) tümü ile karşılanmıyor. Sorunları uzak olduğu için bütünüyle ona yansıtılmamaya çalışıyorsunuz, kendiniz çözmeye çalışınca da bir tarafınız eksik kalıyor. Ama babanızın istediği sevdiği mesleği yapması hayatınızı bir yandan etkiliyor. Çünkü o

mutlu olduğuunda aileniz mutlu oluyor ve sorunlar çıksa da o mutluluk hiçbir şeye değışilmiyor.” (Ç4)

“Babamı çok seviyorum” (Ç9, Ç11)

“Babamın akşamları evde olmasını çok isterdim” (Ç14)

6. SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulguların analizinin sonuçlarına ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın amacı kapsamında, okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının aile bireylerinin sorunlarını inceleyerek ve bu sorunları kişilerarası iletişimde sosyal etki ve uyma çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşleri ve çocuklarına sorulan yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme sorularından elde edilen sonuçlar ayrı olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının eşlerine ait elde edilen bulguların sonuçları aşağıda verilmiştir:

- Yaş grupları; %6.25 (1 kişi)'i 20-30 yaş arası, %50 (8 kişi)'si 31-40 yaş arası, %37.5 (6 kişi)'i 41-50 yaş arası, %6.25 (1 kişi) 51 ve üstüdür. Evli oldukları süre; %25 (4 kişi)'i 6-10 yıl, %12.5 (2 kişi)'i 11-15 yıl, %31.25 (5 kişi) 16-20 yıl, %12.5 (2 kişi) 21-25 yıl, %6.25 (1 kişi)'i 26-30 yıl, %6.25 (1 kişi)'i 31-35 yıl, %6.25 (1 kişi)'i 41-45 yıl'dır. Eğitim durumları; %18.75(3 kişi)'i ortaokul, %50 (8 kişi)'si lise, %18.75 (3 kişi)'i lisans, %12.5 (2 kişi)'i Lisansüstü (Yüksek Lisans/Doktora)'dır. Gelir düzeyleri; %87.5 (14 kişi)'i orta, %12.5 (2 kişi)'i orta üstüdür. Çalışma durumları; %18.75 (3 kişi)'i çalışan, %81.25 (16 kişi)'i çalışmayan'dır. Eşinin mesleğini değiştirmesini isteyen ve istemeyen gemi adamı eşlerinin durumları; %75 (12 kişi)'i evet, %25 (4 kişi)'i hayır'dır.
- Eşleriyle tanışma durumları; %18.75 (3 kişi)'i arkadaş aracılığıyla, %18.75 (3 kişi)'i görücü usulü, %12.5 (2 kişi)'i akraba aracılığıyla, %12.5 (2 kişi)'i arkadaş, %6.25 (1 kişi)'i aile yemeğinde, %6.25 (1 kişi)'i aynı iş yerinde çalışmaları, %6.25 (1 kişi)'i aynı semtte oturmaları, %6.25 (1 kişi)'i gemide, %6.25 (1 kişi)'i düğünde, %6.25 (1 kişi)'i üniversite'dir.
- Denizcilik ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; hislere yönelik (9), ihtiyaca yönelik (8) ve temel anlama yönelik (3)'dir.

- Denizci eş seçmesinin nedenleri hakkındaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; benzerlik yönünden (3), etki yönünden (4) ve kendi seçimi olmayanlar (9)'dır.
- Eşlerinin meslekleri; %50 (8 kişi)'si kaptan, %12.5 (2 kişi)'i makinist, %12.5 (2 kişi)'i zabıt, %6.25 (1 kişi)'i çarkçıbaşı, %6.25 (1 kişi)'i gemici, %6.25 (1 kişi)'i öğretim görevlisi, %6.25 (1 kişi)'i mühendistir. Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin meslekte çalışma sürelerine bir eş cevap vermediğinden 15 kişi üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; %13.33 (2 kişi)'ü 1-10 yıl, %13.33 (2 kişi)'ü 11-20 yıl, %60.66 (10 kişi)'sı 21-30 yıl, %6.66 (1 kişi) 41-50 yıl'dır.
- Araştırmanın çalışma grubunun eşlerinin sefer süreleri; %18.75 (3 kişi)'i 0-3 ay, %56.25(9 kişi)'i 4-6 ay, %18.75 (3 kişi)'i 7-9 ay, %6.25(1 kişi)'i 10-12 aydır.
- Eşlerinin sefere gittikleri zaman yaptıkları hakkındaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; duygulara yönelik (2), ev hayatına yönelik (17) ve iş hayatına yönelik (3)'dir.
- Eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda yaşadıkları ailevi zorluklar ve kolaylıklar ve ayrılıklarda huzursuz eden şeyler hakkındaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 3 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; ailevi zorluklara yönelik (2), ailevi kolaylıklara yönelik (17) ve ayrılıklarda huzursuz eden yanlarına yönelik (3)'dir.
- Eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda ekonomik/sosyal alanda yaşadıkları zorluklar ve varsa kolaylıklar hakkındaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; ekonomik/sosyal alanda yaşanan zorluklara yönelik (2), ekonomik/sosyal alanda yaşanan kolaylıklara yönelik (3)'dir.
- Eşlerine olan güvenleri; %93.75 (15 kişi)'i güvenirken, %6.25 (1 kişi)'i güven konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.
- Eşlerinin uzun süreli ayrılıkların kadın erkek ilişkilerine etkileri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; olumlu etkiler (8), olumsuz etkiler (9)'dir.

- Eşlerinin uzun süreli ayrılıklarda evliliklerini ve aile birliklerini korumak adına yaptıkları şeyler ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; aile içi iletişim (12)'dir.
- Eşlerinin çocuklarını ayrı kalışlardan olumsuz etkilenmemesi adına yaptıkları şeyler ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; aile içi iletişim (15)'dir.
- Eşleriyle birlikte uzun süreli seferlere katılanların deneyimleri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; aile içi iletişime yönelik (5) ve kişilerarası iletişime yönelik (1)'tir.
- Sefer dönüşü eşlerinde gözlemledikleri değişimlere ait bulgular işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; olumlu değişimler (7), olumsuz değişimler (16)'dır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okyanus aşırı çalışan gemi adamlarının çocuklarına ait elde edilen bulguların sonuçları aşağıda verilmiştir:

- Yaş grupları; %35.71 (8 kişi)'i 10-20 yaş arası, %57.14 (5 kişi)'ü 21-30 yaş arası, %7.14 (1 kişi)'ü 30 ve üstüdür. Babasının mesleğini değiştirmesini isteyen ve istemeyen gemi adamı çocuklarının durumları; %57.14 (8 kişi)'i evet, %35.71 (5 kişi)'i hayır, %7.14(1 kişi)'ü kararsızdır.
- Babalarının meslekleri; %35.71 (5 kişi)'i kaptan, %14.28 (2 kişi)'i makinist, %7.14 (1 kişi)'ü denizci, %7.14 (1 kişi)'ü gemici, %7.14 (1 kişi)'ü gemi makine mühendisi, %7.14 (1 kişi)'ü güverte reisi/lostromosu'dur. Araştırmanın çalışma grubunun babalarının meslekte çalışma sürelerine bir çocuk cevap vermediğinden 13 kişi üzerinden değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; %15.38 (2 kişi)'i 11-20 yıl, %69.23 (9 kişi)'i 21-30 yıl, %15.38 (2 kişi) 31-40 yıldır.
- Araştırmanın çalışma grubunun babalarının sefer süreleri; %6.25 (1 kişi)'i 0-3 ay, %50 (8 kişi)'i 4-6 ay, %31.25 (5 kişi)'i 7-9 ay, %12.50(2 kişi)'i 10-12 aydır.

- Babalarının sefere gittikleri zaman yaptıkları hakkındaki görüşleri bir bütün olarak ele alındığında işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori açısından değerlendirilmiştir. Bunlar; duygulara yönelik (1), günlük hayata yönelik (21)'tir.
- Babalarının evden uzun süre ayrı kalışlarında ailelerini ve kendilerini etkileyen şeyler ve babalarının evden uzak kalışının iyi ve kötü yanları hakkındaki görüşleri bir bütün olarak ele alındığında işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori açısından değerlendirilmiştir. Bunlar; iyi yanlarına yönelik (6) ve kötü yanlarına yönelik (16)'tir.
- Babalarının evden uzak oldukları dönemlerde yaşadıkları ekonomik veya sosyal zorluklar hakkındaki görüşleri bir bütün olarak ele alındığında işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; ekonomik/sosyal alanda yaşanan zorluklara yönelik (6), ekonomik/sosyal alanda yaşanan kolaylıklara yönelik (2)'dir.
- Babalarından uzak kaldıklarında baba- çocuk ilişkilerine olan etkileri hakkındaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 2 farklı kategori ile değerlendirilmiştir. Bunlar; olumlu etkilere yönelik (5) ve olumsuz etkilere yönelik (7)'dir.
- Babaları olmadıkları sürelerde anneleriyle ilişkileri ile ilgili görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori açısından değerlendirilmiştir. Bu; anne-çocuk ilişkisi (13)'dir.
- Babalarıyla birlikte uzun süreli seferlere katılıp katılmama durumları; %28.57 (4 kişi)'si katılmıştır, %71.43 (10 kişi)'ü katılmamıştır.
- Babalarıyla birlikte uzun süreli seferlere katılanların deneyimleri hakkındaki görüşleri işlev ve kavram yönüyle 1 farklı kategori açısından değerlendirilmiştir. Bunlar; deneyim (4)'dir.

Bu çerçevede çalışmada okyanus aşırı sefer yapan gemi adamı aileleri üzerinde araştırma yapılmış ve araştırmaya 16 gemi adamı eşi ile 14 gemi adamı çocuğu katılmıştır.

Yapılan mülakatlar neticesinde eşler büyük ölçüde gemiciliği meslek olarak görmenin ötesinde, eşlerinden uzakta kalmalarına neden olan ve eşlerine özlem duymalarının kaynağı olarak değerlendirmektedir. Bununla birlikte gemi adamı eşlerinin büyük çoğunluğu, eş seçiminde mesleğin etkisi olmadığını ve tercih aşamasında bu durumu göz önünde bulundurmadıklarını belirtmişlerdir.

Gemi adamlarının seferde bulundukları süre içerisinde eşlerin odaklandıkları noktalara yönelik görüşlerine bakıldığında, büyük çoğunluğun ailesine ve çocuklarına odaklandığına dair görüş bildirdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan gemi adamı eşlerinin, eşlerinden ayrı kaldıkları zamanlarda karşılaştıkları zorluklara bakıldığında, en çok yalnızlık duygusunu yaşadıklarını belirttikleri görülmektedir. Eşler, aynı zamanda seferde olan gemi adamından ayrı kaldıklarında üzerlerine yüklenen sorumlulukların da bu durumun zorlukları arasında olduğunu belirtmişlerdir.

Eşlerin, ekonomik/sosyal zorluklar ve kolaylıklara dair görüşlerine bakıldığında ise bulundukları toplumda aile statülerinin kaybına dair zorluklar yaşadıklarını belirttikleri görülmüştür. Ayrıca eşler, gemiciliğin ekonomik olarak kolaylık sağladığına dair görüşler de bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan eşlerin, uzun süreli ayrılıkların kadın-erkek ilişkilerine yönelik etkilerine dair görüşlerine bakıldığında, olumsuz etkilerinin olduğunu ifade eden eş sayısının fazla olduğu gözlemlenmektedir. Uzun süren ayrılıkların eşler arasında olumlu etkilerinin olduğuna dair görüş bildiren katılımcılar da mevcuttur.

Eşlerin, uzun süreli ayrılıkların yaşandığı dönemde aile birliğinin korunması için yaptıklarına dair görüşlerine bakıldığında, katılımcılar aile ilgili gerekli tüm sorumlulukları aldıklarını ve baba ile çocuklarını sürekli iletişim halinde tuttuklarını belirtmişlerdir. Bu çerçevede eşler, aile birliğinin korunması ve babanın çocuk üzerindeki babalık etkisini yitirmemesi için sürekli iletişim halinde olduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan gemi adamları çocuklarının, babaları sefere gittiğinde odaklandıkları noktalara bakıldığında, günlük yaşamlarındaki işlerini devam ettirdikleri anlaşılmaktadır. Gemi adamları çocuklarının, babalarından uzak kalışlarının baba-çocuk ilişkisine etkilerine yönelik görüşlere dair bulgulara bakıldığında çocukların babaları ile

aralarında özlem duygusu çerçevesinde ilişki içerisinde oldukları görülmektedir. Çocuklar, uzun süreli ayrılıklarda baba eksikliği ve özlem duygusunu hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Aile her toplumda değişik kültürel özellikler gösterse de ailenin en temel birim olduğu kabul edilmektedir. Aile, birbirine kan bağı ile bağlı bireylerin oluşturduğu toplumun en küçük birimidir. Bütün toplumlarda ailenin bazı işlevleri vardır. Bunlar; neslin devamını sağlamak, evlilik ilişkilerinin düzenlenmesi, ekonomik düzenlemelerin yapılması, çocukların eğitimi ve geleceğe hazırlanması, onların eğitimi için gerekli koşulların oluşturulması ve dayanışmanın sağlanmasıdır.

Anne - babanın çocuklarına karşı tutumları, kendi gelişim, yaşamsal, sosyal ve bireysel özellikleri ile ilgilidir. Bu durumda, aile içinde gösterilen davranışların hayata hazırlanmakta olan çocukları etkileyeceği daima akılda tutulmalıdır. Ebeveynler, çocukların kişiliklerinin oluşumunda ve gelişiminde oldukça önemli rollere sahiptir. Aileler, aşırı hoşgörülü veya aşırı korumacı olmanın çocuklarının kişilik gelişimlerini olumsuz etkilediğini unutmamalıdır.

Aile içi etkileşim ve ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları, çocukların benlik gelişiminde oldukça etkilidir. Kişilerin öğrenilmiş inançları, görüşleri ve davranışları aile içi iletişime bağlıdır. Aile yaşantılarının sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için ebeveynlere oldukça önemli roller düşmektedir. Sağlıklı aile yaşantılarında, bireyler aile içi iletişimden memnun ve psikolojik olarak rahattırlar. Bu ailelerde çatışmalar azdır ve durumsal değişiklere uyum kolaydır. Anne - babalar birbirlerine ve çocuklarına karşı şefkat ve sorumluluk sahibidirler.

Sağlıklı ailelerin dikkat çeken özelliklerinden ilki iletişim olgusunu iyi seviyede kullanabilmeleridir. Ailede açık, anlaşılır ve yoğun iletişim ağı oluşturmak önemli bir husustur. Yüz yüze iletişim açık iletişimin gerçekleşmesinde büyük rol oynamaktadır. Gerek sosyal olarak gerekse aile içerisinde iletişim kurmadan yaşamın devam ettirilemeyeceği düşünüldüğünde birey için en sağlıklı ve verimli iletişim türü yüz yüze diyaloga girerek yapılan iletişimdir. Bu iletişim türünün yapıldığı toplumun en önemli birimi olan ailede, aile bireyleri tüm fikir ve duygularını diğer aile bireylerine ve sosyal alana sağlıklı bir şekilde aktarabilmektedirler. Fakat iletişimin salt kişinin fikir ve düşüncelerini anlatma aracı olarak

benimsenmesi doğru bir yaklaşım olmaktan uzaktır. İletişim olgusunda her halükarda çift yönlülük esas olmalıdır. Öyle ki; birey iletişime girmeye çalıştığı kişiye mesajı gönderme gayreti içindeyken bununla birlikte mesajı alacak olan kişinin de iletileni almaya açık konumda olması gerekmektedir. Belirtilen husus çerçevesinde etkili dinleme ön plana çıkarak iletinin doğru ya da anlaşılır bir şekilde iletilebilmesinde aktif rol oynadığı anlaşılmaktadır. Mesajı iletişim kanalı yoluyla alan kişi iletene dikkatini verip ve dinleyip göndericiye geri dönüş sağlıyorsa bu sağlıklı iletişimin ve dolayısıyla aile içi iletişimin doğru bir şekilde sağlandığı anlamına gelmektedir.

İletişimi sürecini yalnızca konuşmanın gerçekleşmesi olarak idrak etme kayda değer bir yaklaşım olmamaktadır. Sözcüklerin kullanımı kadar mesajın gönderilmesinde kullanılan ses tonu, bireyin mimikleri, fiziksel farkındalık, giyim kuşam ve hatta renk seçimi dahi iletişimin yörünge alanına dahildir. Bu da göstermektedir ki, iletişim sözlü olmanın yanında sözsüz olarak da yani beden diliyle de pek tabi gerçekleşmektedir. Yüz yüze iletişim bu anlatınlar çerçevesinde hayati önem taşımaktadır ve iletişimin verimliliğini bununla birlikte kalitesini arttırmaktadır. Bu sebeptendir ki yüz yüze gerçekleştirilen iletişim insanın gerek sosyal yaşantısında gerekse aile yaşantısında büyük öneme haizdir. Tabii ki bu süreç içerisinde dikkatle takip edilmesi gereken unsur, doğru iletişim ağının kurulabilmesi ve sağlıklı iletişimin sağlanması için ailelerin azami oranda bir arada olmaları ve yüz yüze iletişimi sıklıkla gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Aile bireyin topluma uyum sağlamasında en önemli kurumdur. Anne-babanın kendi aralarında kurdukları iletişim ve geliştirdikleri tutum, çocuğun sosyalleşmesini sağlamaktadır. Çocuk için anne biricik varlıktır. Çocuğun yaşama hazırlanmasında annenin üstlendiği rolü başka bir birey aynı düzeyde yerine getirememektedir. Bundan dolayı anne-çocuk arasındaki sevgi bağı önemlidir. Bu bağı güçlü olması çocuğun bağımsız olma mücadelesinde ve çevresi ile kurduğu iletişim açısından büyük önem taşımaktadır. Diğer taraftan baba-çocuk iletişimi de çok önemlidir. Çocuğun duygusal ve sosyal gelişiminde baba figürü büyük ehemmiyet taşımaktadır. Dolayısı ile babaların ev içerisindeki rolü bakım açısından anne kadar olmasa da gerek sosyal yaşamda gerekse aile içi iletişimde yerini başka bir bireyin dolduramayacağı kadar etkili ve gereklidir.

Sonuç olarak araştırmanın çalışma grupları olan gemi adamları eşleri ve çocuklarının

doğrudan alıntıları araştırmanın özeti şeklindedir. Bu kapsamda çalışmada kişilerarası iletişimde yüz yüze iletişimin önemi vurgulanmıştır. Bununla birlikte çalışmada, aile içi iletişim çerçevesinde gemicilik mesleğinin hem gemi adamı eşlerine hem de gemi adamlarına yaşattığı zorluklar ifade edilerek, baba - çocuk iletişiminin sağlanmasındaki oluşan olumsuz durumlara, babanın eksikliğine ve sosyal uyum çerçevesinde yaşanan sıkıntılara da dikkat çekilmiştir.

Literatür ve saha araştırmalarında anlaşıldığı üzere ilklerden olma niteliğine sahip olan bu çalışma kapsamında gelecek araştırmalar için aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Yapılacak olan çalışmalarda, başka çalışılacak kişiler ve örnekleme yöntemleri ile nicel ve nitel araştırmaların bir arada kullanıldığı karma araştırma yöntemi uygulanabilir.
- Nitel araştırma yöntemleri ile daha derinlemesine sonuçlar elde edebilmek için odak grup görüşmeleri yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıköz, H. M. (2005). *Etkili İletişim*. Ankara: Elis Yayınları.
- Aksan, D.(2003). *Dil, Şu Büyülü Düzen*. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Amaraegbu B., “Can parents decide your choice of a spouse?”, 2009, <https://www.vanguardngr.com/2009/06/can-parents-decide-your-choice-of-a-spouse/> (17.05.2019)
- Arı, R. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aronson, E., Wilson, T. D. ve Akert, R. M. (2012). *Sosyal Psikoloji* (Çev. Okhan Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Asher, S. R., S. Hymel, and P. D. Renshaw. (1984)"Loneliness in Children." CHILD DEVELOPMENT 55 :1456-1464.)
- Aziz, A. (2012). *İletişime Giriş*. İstanbul: Hiperlink Yayınevi.
- Bellows, A. (2018). Good Communication in Marriage Starts with Respect. Psych Central. Retrieved on June 7, 2019, from <https://psychcentral.com/lib/good-communication-in-marriage-starts-with-respect/>
- Bierman, K. L., and W. Furman. (1984)"The Effects of Social Skills Training and Peer Involvement on the Social Adjustment of Preadolescents. CHILD DEVELOPMENT 55 :151-162.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç- Çakmak, E., Akgün, Ö., E. Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- T. C. Resmî Gazete. Gemi Adamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği, 10.02.2018 Sayı:30328, Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180210-9.htm>
- Chapman E. N. (1997). *İş İlişkilerini Geliştirmek*. İstanbul: Rota Yayınları
- Cüceloğlu, D. (2008). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (2011). *İçimizdeki Biz*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dalan G.,(2007). Turkish Coffee: The Sustaining Power Of Interpersonal Communication, *T.C. Yeditepe University Graduate Institute Of Social Sciences, Master of Arts in Public Relations and Publicity*, Istanbul

Dodge, K., (1983) "Behavioral Antecedents of Peer Social Status." CHILD DEVELOPMENT 54 :1386-1399.

Ekman, P. (1968). *Body Position, Facial Expression, and Verbal Behavior During Interviews*. *Interpersonal Communication Survey and Studies* (Ed. Dean C. Barnlund). Baston: Houghton Mifflin Company.

Erdoğan İ., (1994), *İşletmelerde Davranış*, 4. Baskı, İstanbul: Beta Basım

Eroğlu, F. (2009). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

“Everything you Need to Know About Democratic Parenting”, 2015 <http://www.theparentszone.com/parenting/democratic-parenting> (15.05.2019).

Families First-Keys to Successful Family Functioning: Family Roles, Rick Peterson, Extension Specialist and Assistant Professor, Department of Human Development, and Stephen Green, Graduate Student, Department of Human Development, Virginia Tech

Gannon M., (1979), *Organizational Behaviour: A Managerial and Organizational Prespective*; Litthe, Brown anf Company

Geçikli, G. (2016). *Halkla İlişkiler ve İletişim*. İstanbul: Beta Yayınları

Gökçe, O. (2006). *İletişim Bilimi İnsan İlişkilerinin Anatomisi*. Ankara: Siyasal Kitabe

Gökçe, O., Fidan, M. ve Sunmak, M.,E. (2001). *Halkla İlişkiler Lisans Programı Ders Notları*, Konya.

Görgün Baran, A., (2004), Türkiye’de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi Sayı.1*

Güngör, N. (2011). *İletişime Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Hartley P. (1999). *Interpersonal Communication*. London: Routledge Publishing.

Hecht, M. L. (Ed.). (1998). *Communicating prejudice*. Thousand Oaks, CA: SAGE.)

Hortaçsu, N. (2004). *İnsan İlişkileri* (3. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayıncılık.

Howell, R., (2006), “Self-Knowledge and Self-Reference”, *Philosophy and Phenomenological Research*, 72: 44–70.

<http://www.theparentszone.com/parenting/democratic-parenting/> Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://opusdei.org/en/document/choosing-a-spouse/> By Philip and Teresa Crabtree
2017 Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://slideplayer.com/slide/6290821/> Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www.aconsciousrethink.com/8581/feel-important/> Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www.futurelearn.com/courses/successful-ageing/0/steps/11803> Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www.parenttoolkit.com/social-and-emotional-development/advice/relationships/early-childhood-peer-relationships> (14.05.2019).

<https://www.parenttoolkit.com/social-and-emotional-development/advice/relationships/early-childhood-peer-relationships> Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/stronger-the-broken-places/201802/marriage-and-happiness>) Linda and Charlie Bloom, 2018, *Marriage and Happiness* Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www.rootsofaction.com/empathy-families-children/> Marilyn Price-Mitchell, 2017, *Empathy: How Families Lead with Gratitude and Kindness*,

https://www.safamily.co.za/laying_spiritual_foundation (14.05.2019).

https://www.safamily.co.za/laying_spiritual_foundation/ Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www.vanguardngr.com/2009/06/can-parents-decide-your-choice-of-a-spouse/>

(Erişim Tarihi: 08/06/2019)

<https://www.verywellmind.com/what-is-authoritarian-parenting-2794955> Kendra Cherry, 2019, The Effects of Authoritarian Parenting on Children, Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www.wikihow.com/Deal-With-Family-Problems> Tasha Rube, 2019, How to Deal With Family Problems, Erişim Tarihi: 08/06/2019

<https://www1.cbn.com/family/10-keys-to-a-healthy-step-family> Erişim Tarihi: 08/06/2019

Hybels, Sandra and Weaver II, Richard L.,(2001). *Communicating Effectively*. (Sixth Edition). New York: The McGraw-Hill Companies.

John Salmon, (2012), Building Trust in Family Relationships, <http://www.honorgracecelebrate.com/2012/05/19/building-trust-in-family-relationships/>

Kağıtçıbaşı Ç. ve Camcılar C. (2017). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş* (20. Basım). İstanbul: Evrim Yayınları.

Kalfa Ç., (2011), Müzakere Yönetim Sürecinde Kişilerarası İletişimin Rolü Ve Önemine İlişkin Bir Değerlendirme, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara:T.C. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karadere Y.,(2014), Kişilerarası İletişim Sürecinde İzafiyet Teorisi'nin Rolü, *Yüksek Lisans Tezi*, Konya: T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Karayel E., (1996), Kurum Kültürünün Oluşmasında Kişilerarası İletişimin Rolü, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kennedy, P. (1991). *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Kızılkale, N. (1999). Örgütsel İletişim ve Teknoloji. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Koçel T. (2018), *İşletme Yöneticiliği*, Beta Yayınları

Kristin Zolten, M.A. & Nicholas Long, Ph.D.,(2006) Center for Effective Parenting Department of Pediatrics, University of Arkansas for Medical Sciences Artwork by Scott Snider ©1997,

Mahima Gupta (Psychologist, Inner Space, 2010-2012)
<http://innerspacetherapy.in/self-help-and-improvement/communication-you-i-statements/>

Mihoon J., “Laying Spiritual Foundation”,

Miles M. ve Huberman M. (1994). *Data management and analysis methods*. CA: Thousand Oaks, Sage Publications.

Minuchin, S. (1974). *Families and Family Therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Mohammad H. Asoodeh et al. (2010) / *Procedia Social and Behavioral Sciences* 5 2042–2046 Factors of successful marriage: Accounts from self described happy couples

Oktay M.,(1996) *İletişimler İçin: Davranış Bilimlerine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları

Öcel, N. (2002). *İletişim ve Çocuk İletişim Ortamlarında Çocuk Reklam Etkileşimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Önder, A. (2003). *Konuşarak ve Dinleyerek Anlaşalım* (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Özügürlü, K. (1996). *Evlilik Raporu* (3. Baskı). Ankara: Altın Kitaplar Yayınevi.

Parents' Effect on Child Behavior, Rose Erickson, 2018,
<https://www.livestrong.com/article/75282-parents-effect-child-behavior/>

Parlak N., (2014), *Reflections Of Psychological Changes On Interpersonal Communication*, T.R. Selçuk University Institute Of Social Sciences, Konya:Department Of English Language And Literature, s.5

Pasupathi, M., McLean, K. C., & Weeks, T. (2009). To tell or not to tell: Disclosure and the narrative self. *Journal of Personality*, 77(1), 89–124

Peterson, R. (2009). *Families First-Keys to Successful Family Functioning: Communication*, VCE Publications, 350-092

Pinker, S. (2010). The cognitive niche. Coevolution of intelligence, sociality, and language. *Proc. Natl. Acad. Sci. U.S.A.* 1007(Suppl. 2), 8993–8999.

Rick Peterson, Extension Specialist and Assistant Professor, Department of Human Development, and Stephen Green, Graduate Student, Department of Human Development, Virginia Tech

Rozelle, R.M. Druckman, D. ve Baxter J.C. (1993). *Nonverbal Communication A Handbook of Communications Skills* (Ed. Owen Hargie). London: Routledge.

Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(3), 459-496.

Stoner J., (1978), *Management*, Prentice- Hall

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Denizcilik, Ankara, 2018

T.C. Resmî Gazete. Deniz İş Kanunu, 29.04.1967 Sayı:12586, Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspix?MevzuatKod=1.5.854&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=deniz%20i%C5%9F&Tur=1&Tertip=5&No=854>

Taylor, P. M. (2009). *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. London: Rutledge Press.

Tevruz, S. (1999). *Davranışlarımızdan Seçmeler*, İstanbul: Beta Yayınları

Tezel, A., (2004), *Aile İçi İletişim*, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi

Tolan B., İsen G., Batmaz V. (1991) *Sosyal Psikoloji*, Adım Yayıncılık, Ankara

Tutar, H. (2009). *Örgütsel İletişim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tutar, H. ve Yılmaz, M.K. (2002). *Genel İletişim Kavramlar ve Modeller*. Ankara: Nobel Yayınları.

Tutar, H.M., Yılmaz, K. ve Erdönmez, C. (2003). *Genel ve Teknik İletişim*. Ankara: Nobel Yayınları.

Yavuzer, H. (2005), *Çocuk Psikolojisi* (27. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüksel, A. H. (2006). *İletişim Kavramı ve Tanımı, Genel İletişim İçinde*, (Ed. Uğur Demiray). Ankara: Pegem Yayınları, 1-34.

Zıllıoğlu, M. (1996). *İletişim Nedir?*, İstanbul: Cem Yayınevi

EKLER

Ek 1 Eşler İçin Görüşme Formu

1. Kaç yaşındasınız?
2. Eğitim Durumunuz?
3. Gelir Düzeyiniz?
4. Kaç yıldır evlisiniz? Eşinizle Nasıl tanıştınız?
5. Sizce denizcilik nedir?
6. Neden denizci bir eş seçtiniz? Bu sizin seçiminiz miydi?
7. Eşinizin mesleği nedir? Kaç yıldır bu işi yapıyor?
8. Eşiniz ne sıklıkla seferlere gider?
9. Sefer süreleri ne kadardır?
10. Eşiniz seferlere gittiği zaman siz neler yaparsınız?
11. Uzun süreli ayrılıklarda yaşadığınız ailevi zorluklar ve kolaylıklar nelerdir? Bu ayrılıkların sizi huzursuz eden bir yanı var mıdır?
12. Uzun süreli ayrılıklarda ekonomik/sosyal alanda yaşadığınız zorluklar ve varsa kolaylıklar nelerdir?
13. Eşinizin işini değiştirmesini istediniz mi/ister miydiniz?
14. Eşinize güveniyor musunuz?
15. Sizce uzun süreli ayrılıkların kadın erkek ilişkilerine etkileri nelerdir?
16. Uzun süreli ayrılıklarda evliliğinizi ve aile birliğinizi korumak adına yaptığınız şeyler nelerdir?
17. Çocuklarınızın bu ayrı kalışlardan olumsuz etkilenmemesi adına neler yapıyorsunuz?
18. Hiç eşinizle birlikte uzun süreli seferlere katıldınız mı? Katıldıysanız deneyimlerinizden bahseder misiniz?
19. Sefer dönüşleri eşinizde ne gibi değişiklikler gözlemlediniz?
20. Eklemek istediğiniz bir şey var mıdır?

Ek 2 Çocuklar İçin Görüşme Formu

1. Kaç yaşındasınız?
2. Babanızın mesleği nedir? Kaç yıldır bu işi yapıyor?
3. Babanız ne sıklıkla seferlere gider?.
4. Sefer süreleri ne kadardır?
5. Babanız seferlere gittiği zaman siz neler yaparsınız?
6. Babanızın evden uzun süre ayrı kalışlarında ailenizi ve sizi etkileyen şeyler nelerdir?
Babanızın evden uzak kalışının iyi ve kötü yanları nelerdir?
7. Babanızın evden uzak olduğu dönemlerde ekonomik veya sosyal zorluklar yaşarmısınız?
8. Babanızın başka bir mesleği olsun ister miydiniz?
9. Babanızdan uzak kalışınız baba-çocuk ilişkinizi nasıl etkilemektedir?
10. Babanızın olmadığı sürelerde annenizle ilişkiniz nasıldır?
11. Babanızın olmadığı sürelerde annenizle ilişkiniz nasıldır?
12. Hiç babanızla birlikte seferlere katıldınız mı? Katıldıysanız deneyimlerinizden bahseder misiniz?
13. Eklemek istediğiniz bir şey var mıdır?